

Eseménytár
a 2003. év zsidó vonatkozású krónikája

január hónap

január 4.

A holocaust óta először avattak ortodox rabbit Magyarországon a néhai Silberstein Salamon sarkadi rabbi unokája, Köves Slomo, személyében. A Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület a VI. kerületi, Vasvári Pál utcai zsinagógájában tartották a szertartást, amelyet Mordecháj Elijáhu és Jehuda Jeroszlavszky izraeli ortodox főrabbi vezettek. Az eseményt megtisztelte jelenlétével Mádl Ferenc köztársasági elnök és Demszky Gábor Budapest főpolgármestere. Az esti fogadáson a kormány nevében megjelent Magyar Bálint oktatási miniszter és Medgyessy Péter miniszterelnök. Jánosi György sportminiszter levélben üdvözölte az új rabbit, több amerikai szenátor - köztük Joseph Lieberman ortodox szenátor és Tom Lantos - is eljuttatta jókívánságait. Az avatáson Oberlander Baruch ismertette a Chábád tevékenységét, benne Köves Slomó munkásságát. Az Egység című folyóirat 2003/márciusi száma bő terjedelemben (1-8. p.) foglalkozott az avatással.

január 6.

A 2003-as év a „Vér és Becsület Kulturális Egyesület” (VBKE) újfasiszta ifjúsági szervezet 2002. december 21-i Sződligeten tartott „Fehér karácsony” elnevezésű rendezvénye miatti tiltakozásokkal indult. Akkor mintegy kétszázan vettek részt a Sződligeten azon a zártkörű találkozón, amelyet kívülről a rendőrség biztosított. A gyűlés hajnalban rendbontás nélkül ért ugyan véget, de a közfelháborodást kiváltó esemény miatt vizsgálat indult a szervezet ellen. 2002. december 31-én a polgári titkosszolgálatokat felügyelő politikai államtitkár úgy nyilatkozott, hogy a sződligeti rendezvényt a szervezők teljes illegalitásban készítették elő. A művelődési ház illetékesei a szervezőktől nem a valóságnak megfelelő információkat kapták arról, kik, és milyen célból bérelték a helyiségeket. 2003. január 6-án Salgó László országos rendőrfőkapitány megbeszélést folytatott a belügyminiszterrel az ügyről. A miniszter határozott fellépést sürgetett a szélsőségek ellen: meg kell akadályozni rendezvényeik megtartását. A Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK) munkatársai valószínűleg tisztában voltak azzal, hogy kik állnak a VBKE mögött. A bíróság 2001 februárjában jegyezte be az egyesületet. A Nemzetbiztonsági Hivatal kezdeményezte a bejegyzés felülvizsgálatát a Fővárosi Főügyészségen a 2002. decemberi rendezvény miatt. A VBKE azonban panasszal fordult az állampolgári jogok országos biztosához, mondván, hogy az egyesült sem nevében, sem tevékenységében nem azonos a vele kapcsolatba hozott, Németországban betiltott „Blood and Honour” nevű fasiszta csoportosulással. A vizsgálat során bebizonyosodott, hogy a kinyilvánított kulturális céloktól eltérően az egyesület tagjai vállaltan olyan újfasiszta eszményeket követnek, amelyek ellentmondanak a Magyarország által is aláírt 1947-es párizsi békeszerződésben foglaltaknak. Ezért a Fővárosi Főügyészség 2003. február 6-án a szervezet bejegyzésének törlését kezdeményezte. A Mazsihisz 2003. január 30-án „Közleményben” tiltakozott a Hősök terére, 2003. február 9-re tervezett "náci felvonulás" ellen. A Népszabadság 2003. február 12-i számának „Fórum” rovatában Kis János írása jelent meg „Gyülekezési szabadság: jog és politika” címmel (12. p.). A Vér és Becsület újfasiszta szervezet tüntetését a Hősök terén megtiltó, majd a Kossuth téren 2003. február 15-én engedélyező rendőrségi eljárás kapcsán álláspontja az, hogy „a náci kérdéssel a jogalkotónak nem kell foglalkoznia. Ez nem az ő dolga. A náciakat csak a közmegegyezés teheti helyre”. A 2003. február 15-i neonáci felvonulásra válaszul a Mazsihisz ugyancsak a Kossuth téren a fasizmus áldozatainak emlékére rendezett demonstrációt, tiltakozott a fasiszta eszmék újraéledése, illetve a neonáci csoportok megjelenése ellen.

Így a két szervezet – a VBKE és a Mazsihisz – egyszerre, és azonos helyszínen demonstrált, a két csoportot csak az úttest és a villamossínek, illetve az ezek szélén lévő kordonok választották el. A Mazsihisz ellendemonstráció résztvevőinek hangos tiltakozása kísérte VBKE megemlékezését a Kossuth téren:

hangos pfújólással, "nácik haza", "Európa balra van", "Magyarország szégyenei vagytok" és "Mi vagyunk a magyarok" kiabálásokkal kísérték a Budapestről és vidékről érkezett mintegy kétszáz fekete ruhás, bőrfelű megemlékezést. Az ellendemonstrálók egy békéről szóló izraeli dalt, és a magyar Himnuszt énekeltek el. A VBKE a szovjet csapatok gyűűjéből 1945. február 11-én kitörést megkísérő német és magyar katonákra emlékezett, egyben tiltakozott az esetleges iraki háború ellen. A mintegy ötven, árpádsávos zászlót a magasba emelő újfasiszták csöndben hallgatták végig vezetőik kihangosított beszédeit. A szónokok kijelentették: "Mi nem vagyunk nácik, nem vagyunk fasiszták, mi magyar hungaristák, nemzeti szocialisták vagyunk". A bőrfelűek a "Kitartás" köszöntéssel reagáltak, és a hozzájuk csapódott szimpatizánsokkal együtt a "ria, ria, Hungária" rigmust skandáltak, majd elénekeltek a Himnuszt. – A VBKE megszüntetése érdekében a Fővárosi Főügyészség által indított polgári per 2003. március 26-án kezdődött, majd 2003. október elsején az egyesület tagjainak meghallgatásával folytatódott. Akkor a több órája tartó tárgyalást a hallgatóság soraiból szimpatizánsok zavarták meg, ezért a tárgyalást felfüggesztették, és a per 2004. márciusában folytatódott.

2. A Measz közleményben fordult a kormányhoz, a demokratikus pártokhoz és a magyar közvéleményhez, hogy lépjen fel mindenféle újfasiszta szervezkedés ellen! 2003 januárjában a Measz tagjai és szimpatizánsai mintegy 10 ezer képeslapot küldtek a miniszterelnöknek azért, hogy felhívják a figyelmet: az iskolákban sokszor nem hitelesen mutatják be az antifasiszta ellenállás történetét. Az újkori történelemnek ez a szakasza aktuálpolitikai jelleget ölthet, a pedagógusok ki vannak szolgáltatva az adott önkormányzat politikai színezetének.

január 7.

A Duna Televízió „Halld Izrael!” műsorában Kertész Péter bemutatta a helyreállított szentendrei zsidótemetőt. A műsor tudósított a Parlament előtti chanuka ünnepségről, halvacsorával mutatkozott be a Nagykőrösi Zsidó Hitközség.

január 8.

Depo címmel nyílt kiállítás a Magyar Zsidó Múzeumban Für Emil képzőművész alkotásaiból. A tárlatot Réz András esztéta, és Presser Gábor zenész nyitották meg.

január 11.

1. A Budai Micve Klubban a Lőw család 100. évére emlékeztek Radó Gyula filmjével.
2. A Népszabadság 2003. január 11-i számának „Hétféle” mellékletében Varsányi Gyula készített interjút Hajdú István egykori filmlaboratóriumi munkatárssal, aki együtt raboskodott Kertész Imrével „Nem hitte, hogy érdekel valakit” címmel. A „Sorstalanság” megfilmesítésében részt vett Hajdú is, ekkor derült fény Hajdú Gyula és Kertész Imre ismeretségére is.

január 12.

Yeshurun Élijáhu (Szabó Ödön) történész, nyelvész 89 éves korában Netanján meghalt. Az Új Élet 2003. február elsejei számában Schőner Alfréd és Naftali Kraus emlékező írásai jelentek meg (3. p.).

január 16.

A Raoul Wallenberg utcában rendezett megemlékezésen Hegyesiné Orsós Éva helyettes államtitkár helyezte el koszorút az emlékműnél, a hitközségek nevében Schweitzer József és Lazatovits Ernő koszorúzott.

január 17.

A József Attila Színház Stúdiószínházában Darvas Iván színművész olvasott fel részleteket Kertész Imre „Sorstalanság” című művéből. Darvas Iván úgy nyilatkozott, hogy a felolvasást vezeklésül szánta, amiért 1944-ben a kőrúti járdán közömbösen szemlélte a sárga csillagos zsidók menetét. A másfél órás esten megjelent Kertész Imre és felesége, valamint Medgyessy Péter miniszterelnök és felesége, Magyar Bálint oktatási miniszter, Morcsányi Géza, a Magvető Kiadó igazgatója, Koltai Lajos operatőr, továbbá Esterházy Péter és Kornis Mihály író, Schiffer János főpolgármester-helyettes és több országgyűlési képviselő.

január 19.

Beszámoló és vezetőségválasztó közgyűlést tartottak a Pesterzsébet – Soroksár - Csepel körzetben. A beszámolót Kövesi György Tamás, a három év után leköszönő elnök tartotta. Az új vezetőség tagjaivá Jordán Dánielt, Réti Erőt, Budai Lászlónét és Perger Istvännét választották meg.

január 28.

A Kossuth Klubban vitaestet rendeztek „Szereti-e Kertész a magyarokat” címmel. Pomogáts Béla, az írószövetség korábbi elnöke, Sándor Iván író, Bojtár Endre irodalomtörténész és Bozóki András politológus mondta el véleményét. Pomogáts Béla az irodalmi Nobel-díjról elmondta, hogy esélyes magyar jelölt volt a két világháború között Kosztolányi Dezső és Herczeg Ferenc, a világháború után pedig Déry Tibort, Illyés Gyulát, Németh Lászlót, Pilinszky Jánost és Weöres Sándort is fölterjesztették, utóbbi csak az utolsó rostán esett ki. A három magyarországi jelölőszervezet - a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar PEN Club és a Magyar Írószövetség - Szabó Magdát, Mészöly Miklóst, Esterházy Pétert és Nadas Pétert is felterjesztette a díjra 2002-ben.

2. Hódmezővásárhelyen ugyanezen a napon Kertész-ellenes röplapokat találtak postaládákba bedobva. A röplapok azt a szöveget tartalmazták, amelyben Mónus Áron 2003. január 6-án a hódmezővásárhelyi városi ügyészségnél feljelentette Kertész Imrét közösség elleni izgatás miatt.

3. A Bárka Baptista Gyülekezet (Bp. XV. Adria u. 24.) termében rendezte meg a Keresztény - Zsidó Társaság Szilárd Gyula vészkorszakról írt verseinek estjét „...Sodrában a szörnyű malomnak” címmel. Az estet Dobner Győző baptista lelkipásztor nyitotta meg, közreműködött Sümegi Eszter és Szécsi Máté, az Állami Operaház tagjai, valamint Csipkay Éva zongoraművész.

január 29.

1. Soros Györgyöt „Budapest díszpolgára” címmel tüntette ki a fővárosi polgármesteri hivatal. Az üzletember a magyarországi demokratikus átmenet előkészítésében és sikere érdekében végzett tevékenysége elismeréséül kapta az elismerést.

2. Feldmájer Péter, a Mazsihisz Közép-Magyarországi Területi Csoportjának elnöke nyitotta meg a „Teológiai Napot” Nagykovácsán, az Arany János Művelődési Központban. Fodor Ferenc református teológiai professzor „Mózes elhívása”, Miklós János katolikus plébános „Az Exodusok mának szóló üzenete”, Róna Tamás rabbijelölt „Mózes második könyvéről” tartott előadást.

január 30-31.

1. A B,nai B,rith és a Konrád Adenauer Alapítvány nemzetközi konferenciát rendezett a „Zsidó - keresztény viszony 2001. szeptember 11-ike után”, valamint „A gyűlöletbeszéd és a vélemény szabadság jogi értékelése” témakörökben. Az első témáról Ludwig Erlich, a B,nai B,rith Európa tiszteletbeli elnöke,

Zsengellér József, a Pápai Reformárus Teológiai Akadémia tanszékvezető tanára és Horányi Özséb professzor, a Magyar Pax Romana elnöke tartott előadást. A második témakör előadói Friedrich Kübler professzor, a frankfurti Jogtudományi Egyetem korábbi dékánja, Györgyi Kálmán korábbi legfőbb ügyész és Halmai Gábor alkotmányjogász voltak.

2. 82 éves korában meghalt Örley Pál, a Muszoe elnöke. Helyét a soros közgyűlésig Szeszler György elnökhelyettes töltötte be.

3. Jeruzsálemben a Héber Egyetemen tartották mintegy 600 egyetem héberoktatási konferenciáját, melyen a magyarországi héberoktatásról Schweitzer József nyugalmazott főrabbi tartott tájékoztatót.

Januárban halt meg Gál Dezső, a kémiai tudományok doktora, a Zsidó Gimnazisták Baráti Társaságának elnöke.

február hónap

február 1.

Elkezdődtek az előadások a Chábád Lubavics által szervezett Zsidó Tudományok Szabadegyetemének első szemeszterén. A szabadegyetemet a Chábád Lubavics - Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület szervezte a Rabbinical College of America (Morristown, New Jersey) és a L. A. Pincus Foundation (Jeruzsálem) közreműködésével. Az első félév 2003. április 27-ig tartott, az előadásokat Köves Slomó és Oberlander Baruch szervezték vasárnaponként 10-16 óra között. Az első szemeszter a zsidó esküvőről szólt. A szemeszter indulásával egyidejűleg a szabadegyetem tankönyv sorozatot indított „Zsidó Tudományok - Fejezetek a klasszikus forrásokból” címmel.

február 2.

1. A Hanoar Hacioni a három éve kihasználatlanul álló Dózsa György úti zsinagógában kapott állandó helyet, abban az épületben, amelyet hosszú ideig a Honvéd SE vívóteremként használt. A BZSH ugyan már korábban felújította az épületet, de megszűnt a közösség, amely a templomba járt volna, mivel az elnök is meghalt. A Hanoir Hacioni vezetőinek, Schwarcz Andrásnak és Maleczki Balásznak közreműködésével kicsi, de lelkes új gyülekezet alakult, melynek vezetői Kerekes Béla, Breuer Péter és Szalai György lettek. Február elején más istentiszteletet is tartottak a megújult templomban.

2. Az Új Élet 2003. február 15-i számában Molát Ferenc „Új helyiségben, tartalmas életet és a Somér” című cikkében foglalta össze a Dohány utca 10 megújulásának történetét. Ismertette a Hasomér Hacair, benne a Nagy Ákos vezette, 18-30 évesek számára fenntartott Kidma Klub tevékenységét (5. p.). Az ingatlan Tordai Péter Mazsihisz elnök tulajdonában van.

február 7.

Az UJS Klub új helyre, a VII. Mária utca 54 harmadik emeletére költözött. A klub vezetője 2002. novemberétől Pető Borbála joghallgató lett.

február 12.

A Frankel Leó utcai körzetben 2003. január 26-án megválasztott új budai eljáróság megtartotta alakuló ülését. A körzet elnöke ismét Tordai Péter lett, az alelnöki tisztelet Sárosi Tamás látja el. Az eljáróság tagjai: Medgyesi Tibor, Salamon Edit, Kovacsics Péter, Vajda Károly, Ziegelaub György és Kovács Tibor lettek. A nőgyelet vezetője továbbra is Fredmann Ferencné maradt, akiről a Budai Sófár 2003/márciusi száma közölt portrét „Peri” címmel (4-5. p.)

február 14.

Az Or-ZsE Dísztermében felavatták Magén István festőművész Scheiber Sándorról készített új portréját. A tudósról korábban készült képet özvegye vette magához.

február 15.

„Friedmann Dénes élete és halála” címmel Kovács Péter emlékezett a soá idején meggyilkolt újpesti rabbira az Új Élet 2003. február 15-i számában (3. p.).

február 17.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban „Magyar zsidó fiatalok az izraeli ortodox társadalomban” címmel élménybeszámolókra került sor.

február 19.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége Sándor Pál filmrendező volt, akivel Albert Györgyi beszélgetett.

február 21-23.

Szentendrén az UJS kétnapos rendezvényen mutatta be Izrael kultúráját és művészetét külföldi előadókkal.

.

február 21.

Izraelben meghalt Iszer Harel, a Moszad alapítója, Adolf Eichmann felkutatója.

február 22.

1. Klimó Károly festőművész volt a Mazsike Klub vendége, akivel Rác Péter, az ÉS rovatvezetője beszélgetett.
2. Az Oneg Sabbath Klubban Heisler András a Mazsihisz, Szeszler György a Muszoe, és Székely Gábor a Holocaust Dokumentációs Központ és Alapítvány képviselőjében mondta el véleményét „A zsidóság helyzetéről napjainkban”.

február 23.

1. „Egymást keresve” címmel Debrecenben rendezett dialógus szimpóziumot a Keresztény - Zsidó Társaság (KZST). A Debreceni Zsidó Hitközség dísztermében tartott találkozón előadást tartott Bölcskei Gusztáv református püspök, a Magyarországi Református Egyház zsinatának lelkesi elnöke, Bosák Nándor római katolikus megyés püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia alelnöke, Keresztes Szilárd görög katolikus megyés püspök, Gergely Judith egyetemi tanár, Imre Sándor egyetemi tanár, Halmos Sándor, a DZSH elnöke, Weisz Péter, a Mazsihisz alelnöke, valamint Szécsi József a KZST főtitkára.
2. A Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége Jordán Tamás, a Nemzeti Színház frissen kinevezett igazgatója volt.

február 24.

1. Amsterdamban nyolc európai ország zsidóműsor szerkesztői, filmkészítői részvételével megalakult a „Jewish – European Broadcasters Association”, amelynek célja az európai zsidóság identitásának erősítése a közös műsorok készítése és sugárzása útján. Magyarországot Kármán György képviselte a szervezetben, aki 13 éve szerkesztette „Az utódok reménysége” című zsidó vallási televíziós műsort.
2. A Bálint Zsidó Közösségi Ház Salom Klubjának vendége Kepets András, az Ulpius-ház Könyvkiadó tulajdonosa volt

február 26.

1. Az Or-Zse rendkívüli ünnepi tanácsülésén adták át Staller Tamás, rektor-helyettes, tanszékvezetőnek a rektori tanács habilitációs oklevelét a 2002. november 22-én megtartott habilitációs előadására. Az ülésen a rektori tanács tagjain kívül jelen voltak a Hallgatói önkormányzat képviselői, valamint a fenntartó Mazsihisz részéről Tordai Péter elnök.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Ház Salom Klubjának vendége Demszky Gábor főpolgármester volt, akivel Kacs László, az egykori „Szabad Európa Rádió” riportere beszélgetett.

február 27.

Budapesten hunyt el 83 éves korában Keller László, a Zsidó Világkongresszus kelet-európai elnöke; Végakaratának megfelelően Jeruzsálemben temették el. Keller László a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány kurátora, az Emmanuel Alapítvány létrehozója és elnöke is volt. Az Új Élet 2003. március 15-i számában Lazarovits Ernő ismertette életútját (2. p.).

február 28.

Az ÉS-ben Papp László Tamás „Egy rasszista bacillusfarm” című tanulmányában a Magyar Ház Alapítvány által kiadott, illetve forgalmazott antiszemita kiadványokkal, valamint azok reprintjeivel foglalkozik. (Ezek: Kolosváry-Borcsa Mihály: A zsidókérdés magyarországi irodalma; Ónody Géza: Tiszaeszlár a múltban és jelenben; Hermes Fekst: Bolsevizmus és zsidóság; Kmoskó Mihály: A zsidóság világhatalmi törekvései; Harwood, Richard E: A hatmillió zsidó áldozat mítosz nyomában; Szabó Kálmán: Mindennapi erkölcsünk; Bartha Miklós: Mindennapi erkölcsök.)

Február elején nyílt meg a Budapesti Zsidó Múzeumban Perlmutter Izsák (1866-1932) festőművész életmű kiállítása, a hónap végén pedig Böröcz András szobraiból és faragványából nyílt tárlat ugyanott.

A Joint Magyarországi szervezetének új igazgatója, Jorge Diener 2003 februárjától megkezdte munkáját.

A Hegedűs Gyula utcai körzetben köszöntötték Héber Imrét, a MIOK és a BIH korábbi elnökét 80-ik születésnapján. A tiszteletére adott keddson a körzet elnöke, Zoltai Gusztáv és Lőwy Tamás főrabbi köszöntötték.

Vácon meglátogatta a hitközséget Várnai Judit izraeli nagykövet. A városházán tartott rendezvényen a hitközség vezetőin kívül jelen volt Bóth János polgármester, országgyűlési képviselő és a Magyar – Izraeli Társaság helyi szervezetének tagjai.

A Szombat 2003/februári számában ismertette annak a szociológiai felvételnek az eredményét, amelyet a londoni székhelyű Institute for Jewish Policy Research készített London zsidó közösségéről. A felmérésről összefoglalót készített Gadó János „Mintazsidóság? Londoni mintavétel” címmel (15-17. p.).

március hónap

március 1.

1. Az Új Élet 2003. március elsejei száma közölte a Bzsh Lágymányosi, Bethlen téri, Dohány utcai, Dózsa György úti, Hegedűs Gyula utcai, Hunyadi téri, Nagyfúvatos utcai, Páva utcai, Pesterzsébet – Soroksár - Csepeli, Szeretetkórházi, Vasvári Pál utcai és a Zuglói körzeteiben megtartott választások eredményét (4. p.).

2. A Scheiber Sándor Iskola aulájában Sólet bált rendeztek. A zenét Fenyő Miklós és zenekara szolgáltatta.

március 2.

1. A Mazsihisz közgyűlésén Tordai Péter elnök számolt be a vezetőség négyéves tevékenységéről. A 2003-as költségvetést Hajabács Júlia terjesztette elő, egy ellenszavazattal, négy tartózkodással elfogadták a költségvetést. Tordai Péter és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató első ízben adta át a Mazsihisz emlékérmét a zsidó hitélet kiemelkedő szereplőinek. Kitüntetést kapott Cselényi György (Salgótarján), Heimann Sándor (Debrecen), Kaufmann Pál (Pécs), Lakatos János (Szombathely), László Miklós (Hunyadi tér), Israel Sela (Joint posztumusz), Szedő-Neuwirth Sándor (Páva), Török László (Kaposvár posztumusz), Zóber Jenő (Nyíregyháza posztumusz), Lipkovics Tibor (Kaposvár). Tordai Pétert a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével tüntették ki a magyarországi zsidóságért végzett négyévi munkájáért. Az Új Élet 2003. március 15-i számában Molát Ferenc készített interjút Tordai Péterrel a szervezet négyéves munkájáról „Választások előtt” címmel (3. p.). Az Új Élet 2003. április elsejei száma tematikus összeállítás a hitközségi választásokkal foglalkozott (4-5. p.). Heisler András „A jelenre épülő jövő”, Weisz Péter „A jövő rajtunk múlik”, Feldmájer Péter pedig „Mazsihisz: sodródás az eseményekkel” című írása jelent meg. A közgyűlésre delegált vidéki küldöttek, és a Maoih megválasztott küldötteinek neve a lap 5. oldalán olvasható.

2. Az OR-ZSE Oktogonális termében hangversenyt adott az egyetem nyolc Kántorképző szakos hallgatója: Szerdócz Ervin, Kardos László, Vencel György, Biczó Tamás, Zucker Immanuel, Anatolij Klavanszkij, Szilágyi Gábor és Gara István. A koncert bevezetőjeként Kármán György tanszékvezető ismertette a kántorképzés folyamatát, a zenei alapképzés fontosságát. Utána Székelyhidi Hajnal hangképzés tanár szólt a kántorhallgatók felkészítéséről, zongorán kísért Neumark Zoltán.

március 3.

A 2003. évi Scheiber Sándor-díjat Neumann Ernő temesvári főrabbi és Haraszi György professzor kapta. Az elismeréseket Görgey Gábor kulturális miniszter adta át a minisztériumban. Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi a 85 éves Neumann Ernő főrabbi laudációját mondta, Voigt Vilmos professzor Haraszi György történész és levéltáros munkásságát méltatta. Görgey Gábor miniszter az ünnepségen bejelentette, hogy 2004-től évente három személy kaphatja meg az elismerést, s a kuratórium két új taggal, Fröhlich Ida ókortudóssal és Komoróczy Géza professzorral egészül ki. Az ünnepségen jelen volt az elismerés névadójának özvegye, valamint Tordai Péter, a Mazsihisz elnöke és Szalay István, a Miniszterelnöki Hivatal egyházi ügyekért felelős címzetes államtitkára.

március 4.

1. A kormány elfogadta az élet elvesztéséért járó egyösszegű kárpótlás végrehajtásáról szóló rendeletet: Medgyessy-kabinet több mint tízszeresére, 30 ezerről 400 ezer forintra emelte a kárpótlás összegét. A pénz folyósítása 2003. július közepén kezdődött, és az év végéig minden érintett – mintegy 120 ezer fő - megkapta. /182 ezer igény érkezett a Központi Kárrendezési Intézethez, amelyből 120 ezret találtak megalapozottnak. / Az Alkotmánybíróság 2000. decemberében alkotmányellenesnek ítélte és 1999. január 1-jére visszamenőleges hatállyal megsemmisítette az előző évi költségvetési törvénynek azt a rendelkezését, amely az élet elvesztéséért járó kárpótlás összegét 30 ezer forintban állapította meg.

2. Kármán György egyetemi magántanárt születésnapján köszöntötték kollégái és tanítványai az Or-Zse Liturgia Tanszékén. Szakmai útját Deutsch László újpesti főrabbi ismertette kiemelve „A zsidó liturgikus zene” című kétkötetes művet, amelyet tankönyvként használnak a zsidó egyetemen. Az OR-ZSE vendégprofesszora, rabbi Arnold Turetzy, az American Rabbinical Assambly tagjai, Streit Sándor elnök a Bzsh, Róna Tamás rabbijelölt a tanítványok nevében köszöntötte az ünnepeltet.

3. A Fészek Klub Galériában Fehér László festőművész 50-ik születésnapját a műveiből rendezett kiállítással ünnepelték. A tárlatot Néray Katalin, a Ludwig Múzeum igazgatója nyitotta meg.

március 7.

A pénteki kiddus keretében Lengyel László politológus tartott előadást az OR-ZSE Dísztermében „Magyar zsidók a magyar gazdasági életben” címmel.

március 8.

1. A Népszabadság 2003. március 8-i számának „Hétvége” mellékletében Kácsor Zsolt riportja jelent meg „Tiszaeszlár, S. E. 1867-1882” címmel a Solymosi Eszter halálát vizsgáló nyíregyházi tárgyalás 120 éves évfordulója alkalmából (28-29. p.). A riportert annak járt utána, hogyan történhetett, hogy 1994-ben, egy Spanyolországban élő magánszemély, bizonyos K. Csaba saját pénzén síremléket állított a tiszaeszlári temetőben „Az én drága kislányom, Solymosi Eszter emlékére” felirattal, azt sugallva, mintha a hozzátartozók állították volna. A Nyíregyházi Zsidó Hitközség nevében Kertész Gábor elnök 2003. február 10-én levélben tiltakozott a tiszaeszlári önkormányzati hivatalnál a síremlék miatt. Az ügy kapcsán fény derült arra is, hogy néhány évvel ezelőtt a faluban valakik „S. E. 1867-1882.” feliratú kópjafát állítottak a falu szélén. Napokkal később mások szétverték a kópjafát. A „sírhelyet” azonban hungaristák rendszeresen látogatják a falubeliek szerint. Juhász Imre polgármester úgy vélte, az önkormányzatnak nincs tennivalója az ügyben. A nyíregyházi hitközség képviselőit meghívták a nyári falunapra. Akkor az ügyészség által rendezett vándorkiállítás keretében bemutatták a per eredeti dokumentumait is.

2. A Mazsike nőnap rendezvényén a meghívott vendégek női szempontból beszélgettek a szombat szertartásairól. Az előadók Judith Varnai Shorer nagykövet, Lévai Katalin szociológus, Szeszler Anna, a Lauder Iskola főigazgatója, Galambos Ágnes újságíró és Pécsi Katalin irodalomtörténész voltak.

3. A Budai Micve Klubban „A Löw család száz éve” címmel kerekasztal-beszélgetést rendeztek Radó Gyula rendező, és Buryák István dramaturg filmjéről. Az est vendégei voltak a film készítői, valamint Schőner Alfréd főrabbi, Haraszi György történész, Kármán György szerkesztő és Csiszér Ferenc, az MTV Vallási Szerkesztőségének vezetője.

március 10-12.

A Pécsi Tudományegyetem és az Izraeli Nagykövetség első alkalommal szervezte meg az Izraeli Napokat Pécsen. A rendezvény célja itt is az, hogy élménybeszámolókkal, fotókiállítással, könyvbemutatóval, filmvetítéssel, előadásokkal és közvetlen találkozásokkal közelebb hozza és bemutassa Izraelt.

március 11.

1. A jeruzsálemi Yad Vasem Intézet „Világ Igaza” kitüntéseit Judith Varnai Shorer, Izrael Állam nagykövete adta át az MTA Székházában. A kitüntetettek közül 17-en posztumusz részesültek oklevélben. Lukács István, Asbóth István, Bauer Gusztáv, Bontos Ferenc, Bolesláv József és felesége, Sára, Fazekas József, Gombay Jenő nagybányai főtörzsrőrmester, Bors Frigyes (Csepel) és felesége, Ozoray Mária és testvére, Imre, Dencz Ákos és felesége Balatonboglár, Halmi Gyula és felesége, Lujza nevét örökítik meg Jeruzsálemben.

2. A Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség (MAOIH) zárszámadó közgyűlésén a 45 millió forintos éves hiánnyal az összes deficit 340 millióra nőtt – mondta el Flór Ferenc főkönyvelő. Fixler Herman elnök szerint a hiány a szociális kiadások növekedéséből adódott. A hitközség tartalékait felélte, forrásokat, illetve támogatókat kell találni - mondta az elnök. Fixler Herman a beszámolót, illetve a 2003-as 500 millió forintot kitevő költségvetést illető kérdésekre szokás szerint nem válaszolt. A közelgő választások szavazatszámoló bizottságának minden tagjára az elnök tett javaslatot, közöttük fiatalok nem kaptak helyet. A közgyűlésen jelen voltak a Maoih elöljárói: Herczog László főtitkár, Kővári Dezső, Klein Gábor és Ungár Richárd. A Mazsihiszt Tordai Péter, a Mazsikét Feldmájer Péter, a Joint-ot Seifert Gézané és Jorge Diener képviselte. A 2003 júliusában tartott tisztújító közgyűlésen megválasztották a Maoih vezetőségét és elöljáróságát. Az elnök 30 év után is Fixler Herman maradt, alelnök Moskovits Dávid, főtitkár Herczog László. Elöljárósági tagok Klin Gábor és Paskesz (Somlói) Tamás.

március 14.

1. Fajó János festőművész, Kassák tanítványa kalauzolta a Mazsike Festészetet Kedvelők Körének tagjait a Kassák Múzeumban Kassák Lajos életmű kiállításán.

2. A pénteki keddus keretében Haraszi Miklós író tartott előadást az Or-Zse Dísztermében „Izrael probléma a világi sajtóban” címmel.

3. A Magyar Sajtó napja alkalmából Kertész Pétert Pulitzer-díjjal tüntették ki.

3. Egerben a 2002 nyarán alakult Bródy Sándor Zsidó Kulturális Egyesület vendége volt Esterházy Péter és Dész László. Március 20-án Kornis Mihály felolvasóestet tartott, március 27-én pedig Gerendás Péter adott műsort. Az egyesület 15 alapító tagja között voltak orvosok, országgyűlési képviselők, színészek. Az alapítók szándéka elsősorban a város szülőtte, Bródy Sándor szellemi örökségének gondozása, emellett a zsidó kultúra hagyományainak ápolása is.

március 16-18.

A legtöbb hitközségben vidám, műsoros Purimi rendezvényeket tartottak. Az Andrassy Palotában (VII. Andrassy u. 62.) a Mazsike rendezett purimi bált. A bálon fellépett Gerendás Péter, Bíró Eszter és Csonka András színművész, valamint a Klezmer R,s zenekar. A Dohány utcai templomkörzet a Goldmark Teremben, az UJS Purimi Bállal nyitotta meg Klubját, amelynek vezetője 2002 novemberétől Pető Borbála. A Dózsa György úton újra működő templomban Schőner Alfréd főrabbi és Kerekes Béla főkantor vezették az ünnepet, amelyet meglátogattak a Scheiber Iskola harmadikos növendékei is.

március 19.

1. Az Európa Parlament (EP) megkezdte a Herzog-gyűjtemény ügyének tárgyalását Brüsszelben. Az EP az ügy kapcsán uniós jogszabályt sürget annak érdekében, hogy a tulajdonosaiktól a második világháború alatt és után elvett műtárgyak visszakerülhessenek jogos tulajdonosaikhoz. Martha Nierenberg, a Herzog-gyűjtemény örököse a bíróság előtti vallomásában elmondta, hogy a magyar állam vonakodik visszaadni a családja birtokában volt képeket. A hazai kárpótlási rendszert alááshatja, ha az EU megkérdőjelezi hazánk műkincsekkel kapcsolatos gyakorlatát. Rendezetlen követelése volt az állammal szemben a Herzog, a Vida, a Dános, az Andrassy, a Delmár és a Hatvány örökösöknek is 2003 végén. A Múlt és Jövő 2003/4. számában Németh István tanulmánya jelent meg Nemes Marcell (1866-1930) németalföldi képgyűjteményéről „A flamand primitívektől a holland expresszionistákig” címmel (107-117. p.).

2. Roman Polanski „A zongorista” című filmjét az alkotó kérésére és jelenlétében jótékonyági est keretében mutatták be az Uránia Nemzeti Filmszínházban. Az est fővédnöke Mádl Ferenc köztársasági elnök volt. A bemutatót a budapesti francia és lengyel nagykövetség, és a film magyarországi forgalmazója, a Best Hollywood Kft. rendezte. A jegyeladásból befolyó 3,07 millió forintot a 2004

áprilisában nyíló Holocaust Múzeum és Dokumentációs Központ támogatására szánták. A filmet 2003. március 24-én hét Oscar-díjjal ismerték el. 2009 február 15-én a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet a Világ Igaza kitüntetését adományozta a néhai Wilhelm Hosenfeld Wermacht-tisztnek. Hosenfeld történetét dolgozta fel Polanski filmje. A német tiszt nemcsak a film címszereplőjének, a neves lengyel zongorista Szpilmannnak segített, de egy Treblinkába tartó deportáló vonatról szökött zsidó férfinak is munkát adott. A „Világ Igaza” elismerést adományozó bizottság tanulmányozta az 1952-ben egy orosz börtönben elhunyt Hosenfeld pályafutását, és 2009-re bizonyíthatóvá vált, hogy nem követett el háborús bűnöket.

3. Zalaegerszegen Siklósi Miklós hitközségi elnök bejelentette, hogy a táborok zalaegerszegi és környékbeli áldozatának emlékművet állítanak a holocaust 60. évfordulójára. Az 1,9 méter magas kompozíció a városközpontban, az Eötvös utca és Tompa utca közötti átjárónál kapott helyet. A munkára Koplár Katalin helyi szobrászművészt és Nagy László vállalkozót kérték fel.

4. A kőszegi Jurisics várban „Horthy Miklós katonái és Szálasi Ferenc nyilasai” címmel nyílt kiállítás. Zoltai Gusztáv és Heisler András Mazsihisz vezetők a kiállítás megtekintése után közleményben tiltakoztak a kiállítás ellen. A 2003. április 7-i közlemény megfogalmazása szerint "a történeti és tudományos álca mögé bújtatott gyalázatos kegyeletsértésről" a Mazsihisz kénytelen tájékoztatni a nemzetközi zsidó szervezeteket. "Példátlan támadás az áldozatok emlékével szemben, hogy háborús és emberiség elleni bűntettekért méltán halálra ítélte és kivégeztetett nyilas vezetőnek ilyen, semmivel sem magyarázható emléket állítsanak közpénzből az állami és helyi vezetők tudtával, az uniós csatlakozás hajnalán" - fogalmazott a Mazsihisz. A kiállítást rendező Vas Megyei Múzeumok Igazgatóságának igazgatója, Horváth Sándor úgy nyilatkozott, hogy „részrehajlás és harag nélkül kell foglalkozni a magyar történelem minden időszakával, így a Szálasi Ferenc nevével jelzett nyilas korszakkal is.” Elmondta, hogy a 2003. március 19-én megnyitott tárlat anyagának összeállítása előtt arra kérte Bakay Kornél történész professzort, a Kőszegi Jurisics Miklós Vármúzeum igazgatóját, hogy a bemutató legyen tényszerű és mértéktartó, hiszen az eltelt több mint öt évtized ellenére is igen "kényes" a téma. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) szakértőket kért fel arra, hogy adjanak tájékoztatást a kiállításról. Ennek során kiderült, hogy a minisztérium és Kőszeg város önkormányzata nem adott anyagi támogatást a kiállítás megrendezéséhez. A Kőszegi Vármúzeum nem városi intézmény, fenntartója a Vas Megyei Közgyűlés, szakmai felügyeletét pedig a Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága látja el. Gál Vilmos, a Magyar Nemzeti Múzeum muzeológusa és Stark Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének munkatársa szakértői véleményében a kiállítást hiányosnak nevezte, amely egyoldalúan, tendenciózusan mutatja be mind a Horthy-, mind pedig a nyilas korszakot. Az idézetekből a látogató egyoldalúan pozitív képet kap Szálasi Ferencről. A kiállításon nem derül ki, hogy Szálasi felelős volt a háború folytatásáért, „homályban marad felelőssége a még Magyarországon lévő zsidóság kiszolgáltatásáért, a mintegy 50-70 ezer embert érintő halálmenetekért, deportálásokért, a pesti gettóért, és a fővárosban végrehajtott tömeggyilkosságokért". 2003. április 13-án a Mazsihisz a kőszegi kiállítás azonnali bezárását kérte a NKÖM-től. 2003. április 16-án bombariadó miatt ki kellett üríteni a Vármúzeumot, április 17-én pedig bezárták a nagyrészt kölcsönzött anyagokból rendezett, állandónak szánt kiállítást. A kiállítás rendezőjének indoklása szerint azért, mert a kiállítás anyagát kölcsönzők visszakövetelték emléktárgyaikat. Bakay Kornél múzeumigazgató egyébként a MIÉP országos listáján 9-ikként indult a 2002-es parlamenti választásokon, és megkísérelte a Szálasi bunker emlékhelyé nyilvánítását. Vele és róla készített interjúkat Cseri Péter és Hajba Ferenc a Népszabadság 2003. május 31-i számában „Kőszeg, harangszó dél előtt – A Szálasi-bunkerből nem kegyhelyet akarunk csinálni, hanem egy történelmi emlékhelyet, amellyel tovább gazdagodhat városunk turisztikai kínálata” címmel. Ungváry Krisztián a „Beszélő” 2003/júniusi számában közölt tanulmányt az esetről „A nyilasok és a legendák” címmel.

5. Az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Székházában rendezett Keresztény – Zsidó Teológiai Napon Fábián Attila, a közösség elnöke köszöntötte a résztvevőket. Kardos Péter főrabbi „A zsidó ima dramaturgiája” címmel tartott előadást, a vendéglátók részéről Komesz Mihály professzor a „Prédikátor könyvét” elemezte. Orbán Ferenc a zsidó oktatásról, Erdei Ildikó lelkész a Jézus zsidóságról beszélt. A főiskola hallgatóinak kórusa héber dalokat adott elő.

március 20.

Az Európai Unióhoz csatlakozásról rendezett népszavazás előtt előbb Budapesten, később több városban, így Debrecenben is láthatók voltak azok a Dávid csillagos jelvények, amelyek nemet mondanak az EU tagságra. A Debreceni Zsidó Hitközség az eset kapcsán feljelentést fontolgatott amiatt, hogy a Magyar Köztársaság tekintélyét antiszemita mocskolódással lejárató szűk csoport kedvét elvegyék a hasonló akcióktól. Weiss Péter elnök egyidejűleg arra kért minden magyar zsidót, hogy a népszavazás napjára eső sabbat beköszönté előtt vagy után menjen el, és szavazzon Magyarországot Európai Unió tagjává. A magyar zsidóság nevében köszönetet mondott az Országgyűlésnek, hogy a szavazási időtartam meghosszabbításával lehetővé tette, hogy a zsidók is elmelessenek szavazni. 2003. április 12-én az EU népszavazás után Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató is köszönetet mondott az Országgyűlésnek, hogy a zsidóság a szombatra vonatkozó vallási előírásokat betartva vehetett részt a voksoláson. Zoltai Gusztáv Heisler Andrással, a Mazsihisz elnökével a körzeteket végigjárva azt tapasztalták: a zsidó közösség tagjai közül sokan a templomból egyenesen a szavazóhelyiségbe mentek.

március 21.

A pénteki keddus keretében Jeheszkél Lázár, a Szochnut osztályvezetője tartott előadást az OR-ZSE Dísztermében „A Szochnut tevékenysége Magyarországon” címmel.

március 22.

A Mazsike Társasági Kör vendége volt Kertész Ákos író, akivel Garai Péter beszélgetett.

március 23.

1. A Moszkvai Zsidó Férfiak a Dohány utcai Zsinagógában adott koncertet. Alekszandr Csaljuk vezényletével vallásos énekek, népdalok, klasszikusok és úgynevezett örökzöldek hangzottak el a műsorban. A kórus a JOINT, valamint Oroszország főrabbijának kezdeményezése nyomán jött létre 1991-ben.

2. A Mazsike Klubban az Esztertáska – Szombat szalon rendezvényén „Nőnek, zsidónak és feministának lenni a mai Berlinben” című rendezvényre került sor. A vendégek a berlini Bét Debora csoport alapítói: Lara Daemmig és Elisa Klapchek voltak.

március 24.

1. Kőszegen a mártírhálalt halt munkaszolgálatosokra Lazarovits Ernő emlékezett a Mazsihisz képviseletében. Megemlítette, hogy a minap éppen Kőszeg környékén fedezték fel Szálasi Ferenc volt nyilas vezér egykori bunkerét.

2. Az 1930-40-es évek náci kiadványok újra kiadásával és forgalmazásával leginkább a Gede Testvérek Kiadó híresült el. Egy-egy újranyomásból olykor 20 ezer példányt is el tudtak adni, előfizetői felhívásaik akadálytalanul jelentek meg a Magyar Fórumban, illetve a Demokrata című szélső jobboldali orgánumban. 2003-ban Bosnyák Zoltán „Harc a zsidóveszély ellen”, és „Harc a zsidó sajtó ellen” című uszító műveit tervezték kiadni. Korábban Fiala Ferenc „Zavaros évek”; Marschalkó Lajos „Gömbös Gyula, a fajvédő vezér”; Ónody Géza „Tiszaeszlár a múltban és jelenben”; Endre László „A zsidókról (A berni per tanulságai)”; Bosnyák Zoltán „A magyar fajvédelem úttörői”; Dövényi Nagy Lajos „

Ternopolból indult el"; Marschalkó Lajos „Világhódítók”; Johannes Öhquist „A Führer birodalma”; Egon von Winghene „Hová tegyük a zsidókat?"; Fehst, Hermann „Bolszvizmus és zsidóság”; Chaldeue Simon „A zsidó világszövetség veszedelme az emberiségre”; Bosnyák Zoltán „Zsidókérdés I-II; Magyarország elzsidósodása; Budapest elzsidósodása”; Fehér Lajos: „Zsidóság”; Zajti Ferenc „Zsidó volt-e Jézus?"; Szálasi Ferenc „Hungarizmus I. A cél” című könyvek reprintjét jelentették meg. Az októberben Szekszárdon nyílt Szkítia könyvesbolt ugyancsak széles választékát kínálta az antiszemita irodalomnak. A bolt megnyitását Braun Márton Fideszes parlamenti képviselő mondott beszédet./A bolt az alacsony forgalom miatt 2006 elején bezárt. A helyette 2007 novemberében Álmos-Szkítia néven nyílt üzlet ugyancsak antiszemita főprofillal. A boltot Horváth István, Szekszárd Fideszes polgármestere nyitotta meg./ A Gede testvérek – Tibor és Sándor - ellen folytatólagosan elkövetett közösség elleni izgatás címén indult eljárás, de elsőfokon felmentő ítélet született. Az indoklás szerint a megjelentetett kiadványok reprintek voltak.

3. A Hunyadi téri Generációk Klubja látogatást szervezett a Róth Miksa Emlékház és üveggyűjtemény megtekintésére (VII. Nefelecs u. 26.)

március 26.

A Budapesti Zsidó Múzeum „Erec Izrael” című kiállítását Haraszi Miklós nyitotta meg, a beszéd olvasható a Szombat 2003/5. számában (24. p.). A kiállítás kurátora Toronyi Zsuzsanna volt.

március 28.

1. A pénteki kiddus keretében Schweitzer Gábor egyetemi adjunktus tartott előadást az OR-ZSE Dísztermében „A 2001. évi népszámlálás egy lehetséges olvasata” címmel.

2. Konrád György 70 születésnapja alkalmából Kálmán C. György „A beszélgetés ünnepe” és Pályi András „A „cenzúratörés” ars poétikája” című írásával köszöntötte az ÉS 2003. március 28-i számában ezen a napon megjelent számában (9. p.). Az író németországi munkahelyén, az Akademieder Künste dísztermében megrendezett ünnepségen jelen voltak Németország politikai vezetői, köztük Johannes Rau államelnök, Gerhard Schröder kancellár, valamint a német parlament és kormány több tagja. A Szombat 2003/áprilisi számában Várnai Pál interjújával „Sohasem járhatunk egészen jól” (28-30. p.), májusi számában pedig Vári György és Koltai Nelli írásával köszöntötte a 70 éves Konrád Györgyöt (27-32. p.).

3. „A meg nem született párbeszéd” címmel Vörös Kati történész közölt tanulmányt Kertész Imre Nobel-díja, valamint Szabó István „A napfény íze” című filmje kapcsán kialakult viták kapcsán az Élet és Irodalomban 2003. március 28-i számában (16-17. p.).

4. A Szim Salom Klubjában Braun Róbert, a Miniszterelnöki Hivatal helyettes államtitkára beszélt identitás és politika kapcsolatáról.

március 29.

A Mazsike Klub vendége volt Koltai Lajos Oscar-díjas operatőr, a Sorstalanság rendezője. Az operatőrrel Báron György filmesztéta beszélgetett.

Márciusban ismeretlen tettesek megrongáltak több síremléket a szigetvári zsidótemetőben.

Márciusban a Marom „Ki a zsidó?” című programja keretében (VII. István u. 15.) Braun Róbert és Schein Gábor tartott előadást.

Március végén mutatta be a Radnóti Miklós Színház Kárpáti Péter „A negyedik kapu” című klezmer darabját, mely a haszidok világáról szól.

A Dob utca 35-ben nyitotta meg Kővári Dezső a korszerűsített és kibővített kóser hentesüzletét.

A Budapesti Zsidó Múzeumban rendezték meg Böröcz András újabb műveinek kiállítását.

A Magyar Építőművészet című folyóirat 2003/1. számában Bihari Ágnes írása jelent meg „A Győri zsinagóga-felújításról” (19-20. p.).

A História 2003/1. számában Kádár Gábor -Vági Zoltán közölt cikket „A Höss-akció – A magyar zsidók megsemmisítése Auschwitz-Birkenauban” címmel (19-23. p.).

A Kritika 2003/márciusi számában Kádár Judit „Az antiszemitizmus jutalma – Tormaí Cécile és a Horthy-korszak” című tanulmánya jelent meg (9-12. p.).

A Szombat 2003/3. számában a Visegrádi utca 3. szám alatt egy lakásból kialakított ortodox zsidó imaházat, a Pesti Súlt, és az ebben működő közösséget mutatta be Margot Patricia (10-11. p.). A zsinagóga a háborúban lebombázott Csáky utcai zsinagóga mintájára jött létre. Az imaházban rendszeresen magas színvonalú előadásokat tartanak neves előadókkal a kiddusok után, vagy azoktól függetlenül.

A Múlt és Jövő 2003/1 számában Lakner Judit „Hágár földjén” című tanulmányában elemezte a Tel-Avivban, Szalai Anna szerkesztésében megjelent „Zsidók Magyarországon: Történelem, társadalom, kultúra” című albumát. A kötet bevezetőjét Elie Wiesel írta, a megjelentetését a Magyar Zsidó Örökséget Megőrző Bizottság kezdeményezte.

április hónap

április 3-6.

1. A BZSH rendkívüli tisztújító közgyűlésén újraválasztották az eddigi vezetőket. Streit Sándor újabb négy évre kapott megbízást a Budapesti Zsidó Hitközség (BZSH) elnöki tisztség betöltésére. A választásokat megelőzően a Szombat 2003/3. számában összeállítás jelent meg a hitközségi választások kapcsán. Ebben Feldmájer Péter Mazsike elnök, Korányi Gábor, B,nai B,rith elnök, és Sebes Gábor a Mazsökök korábbi vezetőjének véleménye kapott nyilvánosságot (6-9.p). A szerkesztőség kérdéseit elküldte a többi zsidó szervezet vezetőinek is, ám csupán a három választ kaptak, ezt közzétették. A választások előtti kérdéseket megkapták még: Alföldy Kata, a Zsidó Fialatok Magyarországi Egyesületének elnöke, Bán György, a Ronald S.Lauder Alapítvány európai ügyvezető igazgatója, Engländer Tibor, a Macisz elnöke, Fixler Herman, a MAOIH elnöke, Herczog László, a MAOIH főtitkára, Hajósné, Vértes Antónia, a B,nai B,rith Első Magyarországi Páholy elnöke, Olti Ferenc, a Mazsihisz alelnöke, Szeszler György, a Muszoe elnöke, Peresztegi Ágnes, a Mazsökök korábbi munkatársa, Streit Sándor, a Bzsh elnöke, Szenes Iván, a Nüb elnöke, Székely Gábor, a Mazsike korábbi elnöke, Szeszlér Tibor, a B,nai B,rith egykori elnöke, Tordai Péter, Mazsihisz elnök és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató. A közgyűlés megerősítette tisztségében Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgatót is. A Bzsh tisztújító közgyűlésén 90 százalékos részvétellel zajlott a választás. Olti Ferenc – aki az előző közgyűlésen lemondásra szólította fel Zoltai Gusztávot – nem vehetett részt a tisztújító közgyűlésen, mert a saját templomkörzetében nem választották meg küldöttnek. Olti Ferenc az Új Élet 2003. március elsejei számában „Mérleg?!” című írásában összegezte a hitközség vezetőségében tapasztalt ellentéteket (4.

p.). A Bzsh közgyűlésén Zoltai Gusztávot egyetlen jelöltként 66 igen és 6 nem szavazattal újra választották ügyvezető igazgatónak. Újra választották az ugyancsak ellenjelölt nélkül indult Streit Sándort is az elnöki tisztségre. Viharos, többször megismételt részszavazás után választották meg az előljárási tagjait. Ezek: Balog Tibor, Deutsch György, Engländer Tibor, Erdős Ádám, Friedmann Józsefné, Goldberger Tamás, Heisler András, Köves Péter, Lajtai Tamásné, László Miklós és Tordai Péter. Általános meglepetést okozott, hogy Torai Péter a Mazsihiszben betöltött vezető tisztsége ellenére az első körben nem került be a Bzsh előljárási tagjába. A Rabbiság 2003. április 10-én Deutsch László és Radnóti Zoltán rabbikat delegálta az előljárási tagjába. A számvizsgáló bizottság tagjaivá Lebovics Imrét, König Tamást, Vinkler Miksát, Nógrádi Pétert és Nobl Tamást választották meg. A Mazsihisz 2003. április 6-i küldött gyűlésén 98 igen és 11 nem szavazattal választották meg az egyedül induló Zoltai Gusztávot ügyvezető igazgatónak. Az elnökségre Tordai Péter, Feldmayer Péter, Heisler András és Weisz Péter indult a választáson, amelyet két körben megismételt szavazás után egy szavazattöbbséggel Heisler András nyert meg Tordai Péter előtt. A négy alelnök Fixler Hermann, Lednitzky András, Tordai Péter és Feldmayer Péter lett. A kilenc tagú vezetőségbe a 16 jelölt közül az alelnökökön kívül megválasztották Freund Jenőt, Krausz Istvánt, Grosz Andort, Kertész Gábort, Fekete Miklóst. A rabbikar Frölich Róbertet és Schönberger Andrást delegálta a Mazsihisz vezetőségébe. A számvizsgáló bizottság tagjai Sessler György, Jávör Mátyás, Tepper Ágnes, Moskovits Sándor és Madej Ferenc lettek. A Szombat 2003/júniusi számában Csáki Márton készített interjút Heisler Andrásal, a Mazsihisz új elnökével „A kritikák egy része jogos” címmel (18-20. p.). Az Új Élet május elsejei számában Molát Ferenc készített interjút Heisler Andrásal, a Mazsihisz új elnökével (3. p.).

2. A Mazsike Művészetek Kedvelők Köre a Vadnai Galériában (V. Mérleg u. 12.) nézte meg Harasztj István kiállítását, ahol a művész kalauzolta a látogatókat.

április 4.

1. Zoltai Gusztáv Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (polgári tagozat) kitüntetésben részesült 40 éves szakmai, közéleti életútja, a kultúra, a társadalom, a hitélet területén kifejtett kimagasló teljesítményének, és a zsidóság érdekében végzett munkájának elismeréseként. Az ünnepelt érdemeit Kiss Péter, a MEH vezetője méltatta.

2. Az Or-zse kidusán Balog Iván, a szegedi tudományegyetem adjunktusa tartott előadást Bibó István zsidókérdésben írt tanulmányairól.

április 5.

A Mazsike Klub vendége volt Léner Péter, a József Attila Színház igazgatója.

április 3-8.

1. „Eltűnt kultúra nyomában” címmel lengyel-jiddis filmek fesztiválját rendezte meg a Magyar Nemzeti Filmarchívum az Örökmozgóban a varsói gettófelkelés 60. évfordulóján. Műsoron lengyel-jiddis játék-, és dokumentumfilmeket vetítettek. Az Egyesült Államok után a legtöbb jiddis filmet Lengyelországban gyártották. A programban szerepelt a „Purimjátékok”, a „Hontalanság”, az „Eskü”, a „Jidl, a hegedűs”, a „Levél anyámhoz”, és az 1938-ban készült „Dybuk” című film Michal Waszynski rendezésében, az 1934 és 1945 közötti archív dokumentumokat tartalmazó Lengyelországi zsidók című dokumentumfilm, valamint „A varsói gettó felkelésének krónikája Marek Edelman szemével” című, 1993-ban forgatott dokumentumfilm.

2. Nagykanizsán Izrael napot rendeztek a két ország gazdasági kapcsolatairól. A rendezvényt Judith Várnai nagykövet nyitotta meg. Leora Hadar nagykövetségi első titkár áttekintette a két ország gazdasági kapcsolatát. Megemlítette, hogy az utóbbi 10-12 évben másfél milliárd dollár izraeli tőkét fektettek be Magyarországon, és mintegy 30 kisebb-nagyobb cég települt ide. Nagykanizsán gazdasági

kerekasztal-beszélgetést, a túlélők emléklakettjének átadását rendezték meg, Keszthelyen pedig gálaműsort rendeztek neves művészek részvételével.

április 10.

Hatvanban a zsidóság emlékére márványtáblát állítottak az 59 évvel ezelőtt gyűjtőtáboroként működő cukorgyár falán. A megemlékezésen Fodor Gábor, az SZDSZ országgyűlési képviselője és Érsek Zsolt, a város polgármestere, országgyűlési képviselő (MSZP) mondott beszédet.

április 10-13.

Az Alefbész happeningen képzőművészeti kiállítást és árverést rendezett a Gag Galéria (Andrássy u. 13.) a Mazsike javára. Az árverés szervezője Komlós János és a galéria tulajdonosai, Kiss Barna és Tűzkő Péter voltak. Az árverésen szereplő művészeket Thury Levente kérte fel. Az aukcióra Baranyai András grafikus, Böröcz András képzőművész, ef. Zámbó István képzőművész, Fehér László festőművész, Forgách András író, képzőművész, Für Emil festőművész, Gábor Áron festőművész, Gellér B. István szobrász, Gerber Pál festőművész, Gergely Nóra keramikus, Heller Zsuzsa képzőművész, Roskó Gábor képzőművész, Swierkiewicz Róbert festőművész, Szegő György építész, Szerényi Gábor grafikus, Szirtes János képzőművész, Szotyory László festőművész, Thury Levente gólemkészítő és Tooth Gábor Andor grafikusművész ajánlották fel zsidó témájú alkotásaikat. Az alkotásokról – amelyek közül az összes elkelt - készült fotókat a Szombat 2003/májusi számában közölte.

április 11.

Az Élet és Irodalom 2003. április 11-én megjelent számában Tábor Ádám „Fantázia és valóságérzék gyógyító ereje – Vikár György titka” című írásában (8. p.) méltatta a Soros Alapítvány életmű díjával jutalmazott pszichológus munkásságát. Papp László Tamás pedig „Az emlékezetlyukak befoltozása” című (16. p.) írásában a Terror Háza Múzeum kiállítási anyagának egyoldalúságára hívja fel a figyelmet. A Szombat 2003/3. számában Kádár Gábor és Vági Zoltán köszöntötte a 80 éves Randolph L. Braham-et „Fizetség a halottaknak” című írásukkal (11-12. p.). Komoróczy Géza „Négyezer tétel a Holocaustról” című írásában méltatta Randolph L. Braham: The Hungarian Jewish Catastrophe. A Selected and Annotated Bibliography címmel 1984-ben kiadott, és a folytatásaként 2001-ben The Hungarian Jewish Catastrophe. A Selected and Annotated Bibliography 184-2001. címmel 2001-ben, New Yorkban kiadott munkáit. (24. p.) Vári György a lapszám 25. oldalán ismertette a Randolph L. Braham professzor 80. születésnapjára a Mazsichis által 2002-ben kiadott „Küzdelem az igazságért” című kötetet, amelyet Karsai László és Molnár Judit szerkesztett.

április 11.

Az Élet és Tudomány 2003. április 11-i számában Gózon Ákos beszélgetése jelent meg Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbiával „A szabadulás ünnepéről” (454-456. p.).

április 14.

Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Erdő Péter prímás, Esztergom-budapesti érsek tartott előadást a Mindentudás Egyetemén. Az előadásokat a Magyar Televízió 2. közszolgálati csatornája egyenesben közvetítette. A rendezvényen megjelent Mádl Ferenc köztársasági elnök, Kiss Péter kancelláriaminiszter, jelen volt továbbá számos politikus és egyházi személyiség. Az alkalom különlegességét Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke méltatta a pészach előtt két nappal, a keresztény nagyhét hétfőjén tartott rendezvényen. Az előadást a nagy sikerre való tekintettel felvételtől többször megismételte az MTV.

április 15.

1. Los Angelesben elutasították, hogy per kezdődjön a náci időkben, Ausztriában árjásított zsidó vagyon visszajuttatása érdekében. Florence-Maria Cooper bírónő azzal indokolta Herbert L. Fenster ügyvéd indítványának elutasítását, hogy az ügyben politikai kérdésről van szó, amelyet kormányok között döntenek el, s nem bíróságok szintjén. Az ügyvéd bejelentette, hogy fellebbez.

2. A Duna Tv a holocaust emléknapja alkalmából sugárzott tematikus esti programját Sipos András rendező szerkesztette. Először Mátis Lilla gimnazista kortársait szólaltatta meg a vészorszakról, majd Sipos András filmje mutatta be a Berlini Zsidó Múzeumot. Levetítették a Schweitzer József főrabbirol és László Károly Svájcban élő műgyűjtőről korábban készült portréfilmeket, végül Andrej Wajda „Korczak” című filmje és Pilinszky János „Apokrif” című verse zárta a programot.

3. Az Írók Könyvesboltjában a Szombat folyóirat munkatársaival: Gadó János szociológussal, Pécsi Katalin irodalomtörténésszel, Szántó T. Gábor és Ungvári Rudolf íróval beszélgetett Rózsa Péter.

4. A Nagyuvaros utcai körzet „Ígélet” címmel hírlevelet indított.

április 16-17.

1. Pészach – Széder este. Minden zsidó szervezet rendezett peszachi ünnepeket. Az ifjúsági szervezetek /Habonim Dror, Kadima, UJS/ a Scheiber Sándor Gimnázium épületében ünnepeltek 2003. április 17-én 17 órakor. A Bethlen téri Oneg Sabbat Klub a Mazsihisz Dísztermében rendezett Széder estet 20 órakor. A Szim Salom a Duna Palotában ünnepelt 16-án. A hitközségek által rendezett széder esteken a legtöbb helyen megjelentek a terület állami, politikai vezetői, emblematikus személyiségei. A Goldmark Teremben a Dohány utcai templomkörzet tartott széder estet mindkét napon. A vidéki hitközségek közül a Debreceni Hitközség együtt ünnepelt a több mint tíz éve testvérvárosának, Lison Lezion küldöttségével.

2. A magyarországi holocaust áldozatainak emléknapja alkalmából két napig ingyenesen volt látogatható valamennyi budapesti zsinagóga és hitközségi múzeum, s ha volt rá igény, a vidéki zsidó templomokat is belépő nélkül tekinthették meg az érdeklődők. Az emléknap alkalmából a Holocaust Dokumentációs Központ kétnapos eseménysorozatot rendezett a fővárosban. Ennek keretében a "Félelem - Szabadság" címmel kerekasztal-beszélgetést tartottak György Péter esztéta, Erős Ferenc pszichológus és Orsós László Jakab újságíró részvételével. Az emléknapon, április 16-án bemutatták a majdani Holocaust Múzeum és Dokumentációs Központ látványtervét, csoportos alkotóműhelybe várták a középiskolásokat, valamint - beszélgetéssel egybekötött rendezvény keretében - levetítették a „Schindler listája”, a „Jób lázadása” és az „Amen” című filmeket.

3. A holocaust-émléknapi alkalmából Medgyessy Péter miniszterelnök üzenetet intézett a köztársaság polgáraihoz, a Parlamentben pedig Szili Katalin, az országgyűlés elnöke fogadta a Mazsihisz vezetőit. Zoltai Gusztáv Heisler András a megbeszélésen a házelnök segítségét kérték a „Horthy katonái - Szalasi nyilasai” című kőszegi kiállítás kapcsán. A házelnök elítélte, hogy a bemutató állandó kiállításként nyílt meg, s úgy látja, a kulturális tárca intézkedései nem kielégítőek. A Mazsihisz elöljárói közölték: az Országgyűlés elnökével folytatott megbeszélés napján - még pészach ünnepének beköszönte előtt - levélben fordulnak a parlament emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi, valamint kulturális bizottságához, kérve a kiállítás azonnali bezárását.

4. Kegyeleti megemlékezést tartottak a holocaust áldozatainak emléknapján a Terror Háza Múzeumban is, ahol felolvasták Medgyessy Péter miniszterelnöknek a Holocaust Múzeum és Dokumentációs Központ alapkövetételekor, 2002 decemberében mondott beszédét. A kormányfő nem tudott személyesen megjelenni a megemlékezésen, mert a Magyar Köztársaság képviselőjében Magyarország EU-csatlakozásának dokumentumait írta alá aznap Athénban. A Terror Háza igazgatónője, Schmidt Mária szintén nem volt jelen a megemlékezésen, ő Krakkóban, a Terror Házához hasonló intézmény megnyitóján vett részt. Az esemény résztvevői megkoszorúzták a nyilas és a kommunista terror áldozatainak emléktábláit. Koszorút helyezett el Szili Katalin, az Országgyűlés

elnöke, továbbá koszorúztak a köztársasági elnök, a kormány, a kulturális minisztérium, valamint a Fidesz, az MDF, az MSZP és a Fidelitas nevében. Ugyancsak koszorút helyezett el a Zsidó Keresztény Társaság és a Nácizmus Üldözötteinek Bizottsága, valamint a Belga Királyság, az Egyesült Államok, Németország és Románia képviselői. A belga követség egyébként az év elején tett közzé felhívását, melyben kártérítési lehetőséget nyújt azoknak a zsidó áldozatoknak, akik 1940. május 10. és 1945. május 8. között Belgiumban éltek, és még nem részesültek kárpótlásban.

5. Szolnokon ötnapos rendezvény keretében emlékeztek a holocaustra.

április 17.

Simon Wiesenthal, a bécsi Zsidó Dokumentációs Központ hamarosan 95 éves alapítója és vezetője bejelentette, hogy visszavonul. Wiesenthal visszavonulásának hírére Bokor László „Az Odüsszeia vége” címmel közölt írást a 168 Óra 2003. június 19-i számában (35-37. p.). Földvári Zsuzsa a HVG-ben „Fogások és melléfogások” címmel összegezte a nácivadász pályáját (2003. május 3. 85-86. p.).

április 18-21.

Tokajban rendezett tavaszi tábor a Hasomér Hacair „Századmásodpercek – pillanatok az elmúlt század zsidó történelméből” címmel.

április 19.

A Budai Micve Klub vendégei voltak Horn Gyula és Suchman Tamás országgyűlési képviselők. A moderátor Simonyi Péter volt.

április 22.

Almásy Tibort 90 születésnapja, és dandártábornokká történt kinevezése alkalmából köszöntötték a Mazsihisz, a Measz, a NÜB, és a Honvédelmi Minisztérium képviselői a Hadik Hotelben. Almásy zsidó munkaszolgálatosokat mentett a második világháború idején, 2001-ben pedig Székesfehérváron öregek otthonának létesítését támogatta mintegy 40 millió forinttal. Tevékenységét Szita Szabolcs történész ismertette, az ünnepségen megjelent Mécs Imre országgyűlési képviselő is.

április 25.

Lengyelül is megjelent Kertész Imre „Kaddis a meg nem született gyermekért” című könyve. A művet a „Sorstalanságot” is jegyző W. A. B. kiadó jelentette meg Elzbieta Sobołewska fordításában.

április 26.

Kertész Ákos íróval Simonyi Péter beszélgetett a Budai Micve Klubban.

április 28-30.

A soá háború utáni pszichés feldolgozásáról rendezett három napos nemzetközi tudományos konferenciát a Bálint Zsidó Közösségi Ház „Szembesülés – szembesítés” címmel. A konferencia moderátora László Klári volt, eladást tartott Mirjam Ben David izraeli klinikai szakpszichológus, Andreas Kilian frankfurti történész, Miklósi László, a Történelemtanárok Egyesületének elnöke, és Kocsó Judit történész. A konferencián levetítették Szabó István „Szembesítés” című filmjét.

április 29.

Megemlékezést tartottak a soá hatmillió áldozatának emléknapja (Jom Hasoá) alkalmából a Raoul Wallenberg-emlékparkban. Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi beszédében hangsúlyozta: még mindig van kutatni, tanulni, emlékezni valónk. A megemlékezésen Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Streit Sándor, a Bzsh elnöke és Zoltai Gusztáv, a két szervezet ügyvezető igazgatója

egy-egy kavicsot helyezett el az emlékmű talapzatán. Koszorúval tisztelgett a mártírok emléke előtt Judith Varnai Shorer, Izrael Állam budapesti nagykövete, valamint több zsidó szervezet képviselője is.

április 30-május 4.

A Lauder Javne és a Joint Zsidó Ifjúsági Tábor ötödik alkalommal rendezett izraeli néptánc szemináriumot Szarvason. Izraeli tánctanárok és koreográfusok tánctechnikára, az izraeli néptánc régi és új dalaira, valamint koreográfiára és színpadi szereplésre tanították a szeminárium résztvevőit.

Áprilusra megújult a lovasberényi zsidótemető mintegy nyolcmillió forintos költséggel. A felújítás kezdeményezője Csikváry István Németországban élő állatorvos volt. Két éve a Fejér megyei község németországi testvér településében, Sehndében alakult „Támogató Egyesület a Lovasberényi Zsidó Temetőért” és a 2001-ben Magyarországon bejegyzett a „Lovasberényi Izraelita Temetőért Alapítvány”, valamint a helyi mezőgazdasági szövetkezet és önkormányzat támogatásával készült a helyreállítás. Felkarolta az ügyet a Mazsihisz is, a temető újjászentelése alkalmával a szertartást Schőner Alfréd főrabbi és Fekete László főkántor végezte, a beszédet mondott Streit Sándor Bzsh elnök, a Székesfehérvári Hitközség nevében Vencel György elnök, és Heiter Tamás lovasberényi polgármester.

Április végén a Jewish Claims Conference és a német kormány alkuja nyomán lehetőség nyílt arra, hogy a pesti gettó túlélői német kiegészítő nyugdíjban részesülhetnek.

Az Erec című folyóirat 2003/április számában folytatódott a Yad Vasem kitüntettek bemutatása (7. p.). A Macisz közgyűlésén a szervezet Herzl-Nordau kitüntetésben részesítette a Szarvasi ifjúsági Tábor. A kitüntetést Jorge Dienert Joint igazgató vette át. A Macisz vezetését továbbra is Engländer Tibor vállalta.

A Maccabi VAC sportegyesület az Or-Zse támogatásával szimpóziumot rendezett a Scheiber Sándor Tanintézetben „A zsidóság jelentősége s magyar sportban” címmel.

A hónap elején Vörösberényben emléktáblát avattak Brandeisz Elza országos híró mozgásművész tiszteletére, aki a Vészorkorszak idején Soros György családját mentette meg a nyilas üldözés elől. Az iskola falán elhelyezett emléktábla avatásán megjelent Soros György és édesanyja, Pandur Ferenc polgármester és Quittner János, a Soros Alapítvány nyugalmazott igazgatója is.

Szombat 2003/április számában Gadó János „Holocaust Múzeum – Mikor nyit, miről szól?” című írásában (8-14. p.) tekintette át a múzeum létesítése körüli hatalmi harcok, dominancia-törekvések történetét a politika, a hitközség, a kuratórium tagjai és bizonyos történelmi körök részéről. Ez utóbbiak között fontos szerepe volt Karsai László és Szita Szabolcs szakmai vetélkedésének, amelyet Sipos Péter akadémikus próbált egyensúlyban tartani.

Április végén rendezték meg a vallás tanárok első konferenciáját a Scheiber Sándor Iskolában. A tanácskozást Réz Gáborné igazgató, Deutsch Róbert főrabbi, a rabbikar vezetője és Sommer László egyetemi docens nyitotta meg. A konferencián jelen volt a Chabad Egyesülettől Oberlander Batseva, a Bét Menachem Iskola vezetője, Róna Artúrné, az Alapítványi Iskola igazgatója, Dov Lévi és Schweickhardt Zsolt tanítók, a Lauder Iskolából Havas Ágnes és Vasadi Péter tanárok, a Scheiber Iskolából Ács Katalin igazgatóhelyettes, Verő Tamás rabbi, Darvasné Kovács Bernadett, Klein Judit, Somogyi Eszter, Sugár Edit és Tóth Andrea tanárok.

Az Országos Széchényi Könyvtárban a magyar múzeumok születésének 200-ik évfordulója alkalmából kiállítás nyílt „Héber kéziratok a Jankovich Miklós-gyűjteményben” címmel. A tárlatot Mikó András művészettörténész rendezte az Iparművészeti Múzeum, a Magyar Nemzeti Múzeum és az OSZK anyagából.

május hónap

május 8.

1. Gábor Marianne festőművész 86. születésnapja alkalmából a Magyar Köztársaság Tiszti Keresztje (polgári tagozat) kitüntetését vette át Görgey Gábor kulturális minisztertől a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumában. S. Nagy Katalin művészettörténész Gábor Marianne életművét méltatta az ünnepségen.

2. Izraeli játék- és dokumentumfilmeket vetítettek tíz napon át az Örökmozgó Filmmúzeumban. Az izraeli filmnapokat a budapesti Izraeli Nagykövetség és a Nemzeti Magyar Filmarchívum közösen rendezte. Levetítették Nir Bergman „Törött szárnyak” című filmét, és a Nitzan Aviram „Hitler holtterében” (2001); Eytan Fox „Yossi és Jagger”, illetve „A Nővér-feleség” (2000); Ron Goldman „Dédapám a falon”; Yulie Cohen Gerstel „Az én terroristám”; Tsipi Reibenbach „A könyörtelen város” és David Fisher „Szeretet-tár” című dokumentumfilmeket.

3. József Tomi Lapid izraeli miniszterelnök-helyettes magyarországi látogatásának középpontjában az izraeli-palesztin helyzet és a magyarországi zsidóság kérdése állt. Lapidot fogadta Medgyessy Péter miniszterelnök, Kovács László külügyminiszter, Bárándy Péter igazságügy-miniszter és az ellenzék részéről Németh Zolt. Megbeszéléseiről Lapid tájékoztatta a hitközség vezetőit. A Síp utcai székházban rendezett találkozón részt vett Zoltai Gusztáv és Heisler András hitközségi vezetők, a BZSH teljes elöljárósága, a rabbikar, a kántorkar, jelen voltak továbbá a körzeti elnökök és az intézmények vezetői. Lapid időszerű kérdésekről tartott előadást a Magyar Tudományos Akadémián. Szenes Hanna személyes dossziéját vitte magával Izraelbe, amely halálának körülményeiről, az őt elítélők és kínzó személyekről ad újabb információkat. A dossziét a Yad Vasem Intézetnek adta át, azzal a megkötéssel, hogy az információk nyilvánosságra hozataláról a család dönt. A Szenes Hannára kimondott ítéletet csak 1993-ban, Vastagh Pál akkori igazságügyi miniszter izraeli látogatásakor nyilvánították semmisnek.

4. Az EU bővítéséről Jeruzsálemben rendezett konferencián Kovács László külügyminisztert fogadta Mose Kacev államelnök, Ariel Saron kormányfő és Szilván Salom külügyminiszter. Kovács a békés megoldást javasolta az izraeli-palesztin viszályra, és megerősítette Kacev meghívását a Holocaust Múzeum jövő évi megnyitójára.

5. A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre Bak Imre Kossuth-díjas festőművész műtermébe látogatott (XI. Petzval József u. 23/a.)

május 9.

1. Holocaust emlékünnepséget rendezett Salgótarjánban az önkormányzat, a Measz Nógrád megyei szervezete, valamint a Nógrádi Történelmi Múzeum Baráti Köre. A főposta falán elhelyezett emléktáblánál Pusztai Béla polgármester mondott beszédet.

2. A Budai Micve Klub vendége volt Dész László, akivel Vágó Zsuzsa beszélgetett.

május 10.

A Népszabadság 2003. május 10-i számában Ráday Mihály írása jelent meg „Zsinagógák Mádtól Kőszegig” címmel (10. p.).

május 11.

1. Izrael Állam fennállásának 55. évfordulóját a Pesti Vigadóban ünnepelték (Jom Haacmaut). Az ünnepségen Kiss Péter kancelláriaminiszter köszöntötte Izrael népét az Izrael Állam megalakulásának 55. évfordulója alkalmából. Szili Katalin házelnök levelét Hídvégi György, a Magyar-Izraeli Baráti Társaság főtitkára olvasta fel. Judith Várnai Shorer, Izrael budapesti nagykövete mondott ünnepi beszédet. Az ünnepségen Székely Magda és Mezei András költő olvasta fel néhány versét. Az évfordulóra kiadott, a Dohány utcai zsinagógát ábrázoló bélyeghez, illetve emléklaphoz a Pesti Vigadóban a Magyar Posta alkalmi bélyegzését használták. A jubileumra a világ nagyvárosaiból indult, a Szochnut által szervezett programsorozat 2006. május 6-án Budapesten zárult. A budapesti zárórendezvényen Dana International, a könnyűzene izraeli nagykövete az Erzsébet téri Gödör Klubban lépett fel.

2. A WIZO Magyarországi Szervezete Simon Erzsébet elnök szervezésében jótékonysági bált rendezett a Radisson SAS Béke Hotel Shakespeare termében. A bálon jelen volt Judit Várnai izraeli nagykövet, Tova Pinto, a Szochnut Kelet-európai igazgatója és Rádai Éva a Benjámin Óvoda vezetője. Fellépett Gerendás Péter, Maros Gábor, Székelyi József és a Pannónia Klezmer Band. A bevételt a budapesti Benjámin Zsidó Óvodának és az izraeli családsegítő intézmények támogatására szánták.

3. A Budai Micve Klubban a Jom Haacmaut ünnepség keretében szerveztek bemutató estét a Veszprémi Zsidó Hitközség számára. A találkozón bemutatták „A zsidóság szerepe Veszprém megyében” címmel megjelent könyvet, és a Veszprémi Klezmer Band-et is.

május 16-19.

Szegeden az új zsinagóga avatásának 100., a régi zsinagóga átadásának 160. évfordulójára ünnepi istentisztelettel, kulturális és tudományos rendezvénysorozattal emlékeztek. Schöner Alfréd jubileumon elmondott beszéde olvasható az Új Élet 2003. június 15-i számában (3. p.). A konferencián Lednitzky András főrabbi a zsinagóga történetéről, Péter László történész Magyar Pál horthysta tábornok embermentő tevékenységéről, Benyik György katolikus esperes pedig keresztények és zsidók együttéléséről tartott előadást. Az új templomépület rekonstrukciója a 90-es évektől folyamatos. Külföldi adományozók kezdeményezését „A Szegedi Zsinagógaért Alapítvány” egészíti ki adományokkal, turisták belépti díjaiból, valamint a templomban rendezett jótékonysági hangversenyek jegyáraiból. Az állam évente nyújt mintegy 20-35 millió forintot kitevő támogatást. A kupola, az orgona, a tóraszekrény takaró felújítása elkészült, folyik a tetőszerkezetet és a kerítés javítása. 2003-ban Löw Immánuel botanikai terve alapján kialakított zsinagógapark növényzetét újították meg. A régi zsinagóga már nem működik templomként, kulturális rendezvényeknek ad otthont.

május 17.

A Mazsike Klubban Pető Ivánnal, az Szdsz képviselőjével beszélgetett Dési János.

május 18.

1. A Budai Micve Klub vendége volt Hernádi Judit színművésznő.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Ház egynapos autóbuzos kirándulást szervezett Vácra a zsidó emlékek megtekintésére. A túrát Dénes György egyetemi tanár vezette.

május 19.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban Virág Terézre emlékeztek a „Mély kútba tekinték” című film bemutatójával. A film alkotóival, Mátis Lilla rendezővel és Bárdos Katalin pszichológussal, Virág Teréz lányával beszélgetett Garai Péter.

május 21.

A VIII. Kálvária tér 6 szám alatti Városi Színházban a Stetl Budapesti Zsidó Színkör délután Lág Báomérről alkalmából bemutatta Kárpáti Péter darabját „A negyedik kapu, avagy Rabonem Kaddish” címmel, Vajda Róbert rendezésében. Este ugyanitt a Jewave (ethno-funk) és a Hagesher zenekarok adtak koncertet.

május 23.

Debrecenben „A remény él” címmel rendezték meg az ötödik, háromnapos nemzetközi tanácskozást a határon túli testvérhitközségek részvételével. A találkozót köszöntötte Kiss Péter miniszter. Aradról, Beregszászról, Botosaniból, Konstantából, Craiovából, Dunaszerdahelyről, Érsekújvárról, Isiből, Kassáról, Kolozsvárról, Komáromból, Munkácsról, Nagyváradról, Pozsonyból, Szabadkáról, Szatmárból, Temesvárról és Ungvárról érkeztek testvérhitközségi képviselők. Weisz Péter, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke átadta a Zsidó Hitközségek és Közösségek Állandó Fóruma által alapított Életmű-díjat Berczeller Imre Amerikában élő professzornak, Borsányi Schmidt Ferenc egyetemi docensnek, az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem Könyvtára főigazgatójának, Kármán György egyetemi magántanárnak és Domán István főrabbinak. Posztumusz Életmű díjat kapott Israel Sela a JOINT magyarországi szervezetének egykori igazgatója, és Kővári Péter, a Nagyváradi Zsidó Hitközség egykori elnöke. Tolerancia-díjban részesült Berecz György, a debreceni Kenézy Gyula Kórház főigazgató főorvosa, Szécsi József, a Keresztény - Zsidó Társaság főtitkára és Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát. A zsidó jövő távlataival foglalkozó nemzetközi tanácskozás első napján Heisler András, Mazsihisz elnök arról beszélt, hogy az ország európai uniós csatlakozása pozitívan befolyásolja majd a magyarországi zsidók helyzetét. Bölcskei Gusztáv református püspök, a Magyarországi Református Egyház zsinatának lelkes elnöke az egyházak és a felekezetek párbeszédeiről, Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, a zsidóság magyarországi helyzetéről, Schönér Alfréd főrabbi, az Or-Zse rektora "A megváltás képzete a Knesszet-kerti Menórán" címmel tartott előadást. A 2002-ben első alkalommal megrendezett ifjúsági találkozót követően a konferenciához kapcsolódva most is megtartották az ifjúsági szekció ülését.

2. Az aranyvonat egykori kísérei emlékeztek meg a Magyar Nemzeti Bankban a pénzügyi intézet alapításának 79. évfordulója alkalmából. Járai Zsigmond jegybank elnök az akkori magyar aranykészlet és egyéb értékek megmentője, illetve hozzátartozói számára 30 elismerő oklevelet, Ladányi Frigyes akkori igazgató rokonai számára pedig „Magyar Nemzeti Bankért Emlékérmét” adományozott. Az elnök beszédében méltatta azt a 230 hős banktisztviselőt, akik a nemzeti kincsnek számító aranyat, devizatartalékokat, festményeket, corvinákat, a zsidók elkobzott kincseit 1945. január 23-án életük kockáztatásával az osztrák Spital am Pyhrn-be szállították, és másfél évre átadták az amerikaiaknak megőrzésre. A Magyar Hírlap 2003. április 19-i számában Szakonyi Péter írása jelent meg „Keresik az aranyvonat tanúit” címmel. Az írásból megtudható, hogy Amerikában három ügyvédi iroda foglalkozik a túlélők és örökösök részbeni kárpótlásának kiharcolásával. Jonathan W. Cuneo és Brant Walton ügyvédek túlélőket keresnek Budapesten is a nyomozás és a bizonyítási eljárás alátámasztására, és az Egyesült Államok elleni perek megindítására. A kutatókat az Arkansas állambeli Little Rockban lévő Bill Clinton Archivum dokumentumai segítik, ahová a volt amerikai elnök által felállított vizsgálóbizottság dokumentumait elhelyezték a holocaust ideje alatt elrabolt vagyonokról. Ron Zweig izraeli történész szerint viszont az aranyvonat kincseit nem az amerikai kormányon kell keresni. A történész kutatásairól készült írás a Népszabadság 2003. július 7-i számában „A magyar zsidókat kétszer rabolták ki” címmel jelent meg (7.p.)

3. Sipos András filmrendező az ÉS 2003. május 23-i számában „A vészidő ügye” címmel jelentetett meg cikket a Budapesti Holocaust Múzeum létesítése körüli herce-hurcáról (15. p.).

május 24.

1. Vértés Andrással, a GKI elnök-vezérigazgatójával beszélgetett Garai Péter a Mazsike Klubban.
2. A Budai Micve Klub vendége Heller Ágnes és Suchman Tamás volt, akikkel Irak háború utáni helyzetéről beszélgetett Simonyi Péter.

május 25.

Sümegeen a felújított zsidótemetőben Löwy Tamás főrabbi emlékezett a mártírokra. A Műemlékvédelem 2003/áprilisi számában Miklósi-Sikes Csaba írt cikket „A sümegi temető megújulása” címmel (274-278.p.) Az ünnepség résztvevői megkoszorúzták a zsinagóga (ma gyermekkönyvtár) falán lévő emléktáblát. Az ünnepségen Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, Rátosi Ferenc, a város polgármestere és Miklósi Sikes Csaba, a sümegi Kisfaludy Múzeum igazgatója mondott beszédet.

május 29.

A Petőfi híd lábánál horgonyzó A38-as állóhajón mutatták be Forgács Péter - Szemző Tibor „Örvény” című oratóriumát, amely Forgács „Privát Magyarország” című sorozatának új darabja: a szegedi asszimiláns zsidó Pető család történetének feldolgozása. Csáky Marianne „Holotainment” címmel közölt kritikát az ÉS 2003. június 27-i számában (26. p.), Závada Pál pedig „A negyedik kalap” címmel reflektált Csáky Marianne írására (ÉS 2003. július 11. 2. p.)

május 30.

1. Kertész Imrével készített interjút Rádai Eszter az Élet és Irodalom 2003. május 30-i számában „A Sorstalanságot a Kádár rendszerről írtam” címmel (3,8. p.). Vári György „Kádár és Köves” című glosszájával (ÉS 2003. június 13.), és „Egy bolsevista veterán emlékiratai” című írásával (ÉS 2003. július 11.) szólt hozzá az interjúhoz.

2. Sanders Iván az ÉS 2003. május 30-i számának 11. oldalán „Közjáték a Pierre-ben” című glosszájában arról tudósított, hogy az előkelő New York-i szállodában a Láng György étteremtulajdonos által prezentált ünnepi vacsora keretében adták át Kertész Imrének a Vilniusban 78 éve alapított YIVO-díjat. Az író nem tudott megjelenni az eseményen, de videón megköszönte a világ legnagyobb és legaktívabb kutatóintézetének kitüntetését. Soros György ismertette Kertész és a Sorstalanság érdemét, majd félreérthetetlenül Izrael politikáját bírálta, agresszorokká vált áldozatokról beszélt. Soros beszédét zajos tetszés illetve nemtetszés fogadta.

május 31.

A Budai Micve Klubban a globalizációról beszélgetett Csabai Csilla Bálint Verával, a külügyminisztérium vezető főtanácsosával.

Az MTA elnöksége Juhász Endrének, az EU csatlakozás főtárgyalójának ítélte oda a megújított Wahrmann Mór-érmet. A kitüntetést az akadémia májusi közgyűlésén adták át. A testület az elismeréssel a magyar gazdaság, illetve a bank-, és a kereskedelmi szakma azon kiválóságait jutalmazza, akik a tudomány érdekeit is szem előtt tartva, a legtöbbet tették a honi gazdaság felemeléséért. Az MTA elnöksége által 1899-től néhány évben adományozott ezüstérem a bécsi születésű Anton Scharff, a kor neves éremművésze munkája. A kitüntetést a pénzverdéből előkerült eredeti veretű alapján készítik el.

Május elején a Dohány utcai körzeti irodában Szli Katalin házelnök köszöntötte 85 születésnapján a körzet elnökét, Heisler Lászlót.

Villányi András fotóművész az egykori gettó területén készített fotóiból rendezett kiállítást a Gag Galériában (VI. Andrásy út 13.).

A MIÉP-hez közelálló „Havi Magyar Fórum” 2003/májusi számában közölte a holocausttagadó Fred. A. Leuchter hírhedt áltanulmányát „Egy mítosz összeomlik – A Leuchter-jelentés” címmel. Az 1988. április 5-ére dátumozott „auschwitz-i szakjelentés” újraközlésével a lap szerkesztői átléptek egy politikai határt, a holocausttagadás büntetése egyelőre azonban alkotmányos akadályba ütközik. Az antiszemita irományt korábban, 1992. augusztus 25-én a Kunszabó Ferenc által szerkesztett „Hunnia” című folyóirat is közölte. Seres László a Népszabadság 2003. május 29-i számában „Egy mítosz összeomlik” – Holocausttagadó utánközlés a Havi Magyar Fórumban” címmel megjelent írásával ítélte el a Csurka-féle csoport tevékenységét (9. p.).

A Mozgó Világ 2003/májusi számában Mihancsik Zsófia beszélgetése jelent meg Kolláth Györggyel és Tóth Mihállal a közösség elleni izgatásról „Nem a kemény jogi eszközökben van a megoldás” címmel (97-106 p.).

A Szombat 2003/májusi számában részletet közöltek Franz Rosenzweig „A Megváltás csillaga” című művéből Bíró Dániel fordításában (17-19. p.). Ugyanebben a számban összefoglaló olvasható a Mazsók tevékenységéről (9-10. p.). Ebből megtudható, hogy az ingatlan ügyek rendezetlensége miatt korábban eltávolított Sebes Gábor titkár helyébe kinevezett Vályi György javadalmazását az ingatlanok kérdésének rendezéséhez kötik. Ennek tulajdonítható, hogy az Orgona utcai ingatlant a korábban becsült 180 millió forint helyett 241 millió forintért sikerült értékesíteni, a befolyt összegből pedig elindult a Bajza utcai és a Tüköry utcai épület felújítása. A Mazsók megkezdte az életjáradék fizetését a 60. évet betöltött túlélőknek.

június hónap

június 2.

Serge Klarsfeld francia történész és ügyvéd levélben kérte Medgyessy Péter miniszterelnök segítségét az 1944-ben Jaross Andor belügyminiszter utasítására összeállított deportáló listák fellelhetősége ügyében. A francia történész évek óta keresi a listákat – eredménytelenül. (54 balfi munkaszolgálatos iratait azonban a náci vadász már az év elején átadta a jeruzsálemi Yad Vasem Intézetnek. A listát, és fellelésének történetét közölte az Új Élet 2003. február 15-i száma az első oldalon.) A kormányfő helyett Pál Tibor belügyi államtitkár válaszolt a levélre, és 2003. június 30-ra Budapestre invitálta Klarsfeldet, ám az ügyvéd elhárította a meghívást, mondván hogy csak akkor van értelme idejövételének, ha biztosan tudja, hogy a listákat, vagy másolatukat kézhez veheti. A Belügyminisztériumban viszont nem találják az iratokat, egyesek a Történelmi Hivatal, illetve annak áprilisban megalakult jogutódánál, az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára feldolgozatlan állományában sejtik az iratokat. Mások a volt Szovjetunió területén tartják fellelni az iratokat, ahová az 50-es évek cionista pererei miatt kerülhettek. A Népszabadság 2003. november 5-i számában Dési András és Kunstár Csaba „Meddő kutatás a Jaross-listák után” című összefoglaló írása (8. p.) abból az alkalomból jelent meg, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a washingtoni Holocaust Múzeum között aláírták az adatvédelmi megállapodást. Eszerint valamennyi magyar közlevéltár kiadja az 1938-1945 közötti magyarországi üldöztetésre vonatkozó dokumentumokat. A Népszabadság 2003. november 18-i száma arról tudósított, hogy Elie Wiesel történészbizottság alakítását javasolta Hiller István miniszternek (5. p.). A bizottság 2003. december 20-án megalakult Gecsényi Lajos, a Magyar Országos Levéltár

főigazgatója vezetésével. Munkatársaknak Varga László és Soós László történész levéltárosokat kérte fel. A bizottságnak 2004. február 28-ig kell elkészítenie a jelentést a Jaross listákról. Varga László történész levéltáros az ÉS 2003. november 28-i számában közölt „Tévképzetek és balítéletek” című, Kertész Imrének ajánlott tanulmányában több történész véleményre is támaszkodva kifejtette, hogy ilyen listák nincsenek (12 p.). Kis Tibor a Népszabadság 2003. november 27-i számában közölt interjút Serge Klarsfeld francia nácivadással a Jaross listákról, a hagyományos és az új antiszemitizmusról „Nevet kell adni az áldozatoknak” címmel (7. p.).

június 5.

1. A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre Pál Tamás festőművész kiállítását nézték meg az Art,otelben, Bálványos Anna művészettörténész kalauzolásával.

2. A Népszabadság 2003. június 5-ém megjelent számában Ungváry Krisztián „A pártmúzeum” címmel jelentett meg cikket a Terror Háza Múzeumban kiállított anyag egyoldalúságairól. Schmidt Mária, a múzeum főigazgatója a lap 2003. augusztus 9-i számában kolumnás választ adott „Egy történ(elmi)tesz kritikája” címmel (9. p.) Ungváry viszontválaszát a lap 203. augusztus 11-i számában jelentette meg „Ami tiszta, és ami zavaros” címmel (16.p.)

június 8.

A makói csodarabbi, Vorhand Mózes halálának (1944. június 8.) évfordulóján ebben az évben is zarándokok keresték fel a zsidótemetőben lévő sírt, és istentiszteleten vettek részt az újjáépített zsinagógában. Az Izraelben és Bécsben élő „Makói Zsidók Egyesületének” tagjai nagy számban jöttek el, köztük voltak a csodarabbi leszármazottai is. Jelen volt Márgálit Dávid, az izraeli egyesület elnöke is, aki elmondta, hogy Izraelben, Asdod városában felépítették a makói templom mását.

június 10-11.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban konferenciát rendeztek „Szekularizált messianisztikus eszmék az elmúlt 150 év zsidó gondolkodásában és művészetében” címmel. A konferencia moderátora Lichtmann Tamás volt. A rendezők a Debreceni Egyetem Német Irodalmi tanszéke, a Goldziher Intézet, az Or-Zse Művelődéstörténeti Tanszéke, az MTA Zsidó Vallástudományi Kutatócsoport, és a Yahalom Zsidó Szabadegyetem voltak.

június 11.

Friedrich Born születésének centenáriumát ünnepelték a Hadtörténeti Intézetben délelőtt, délután pedig Pannonhalmán. Az ünnepséget a Hadtörténeti Múzeum, a Holocaust Dokumentációs Központ, a Nemzetközi Vöröskereszt és a Pannonhalmi Főapátság szervezte. A budapesti megemlékezésen Szita Szabolcs történész, és Andreas Kuhn, a Nemzetközi Vöröskereszt regionális vezetője méltatta Born munkásságát. Az emlékezők megtekintették tevékenységnek egyik színhelyét, az ún. Sziklakórházat. Pannonhalmán emléktáblát avattak Friedrich Born és a vészidőszak pannonhalmi zsidó áldozatai emlékére. A vendégeket Várszegi Asztrik főapát fogadta. Köszöntője után levetítették Siklóssy Szilveszter „Menedéket adó váram” című filmjének a háború pannonhalmi eseményeit idéző részét. Az emléktáblánál Fazekas Márta minisztériumi osztályvezető mondott beszédet, a bazilikában Kelemen Krizosztom akkori főapát sírjánál Farkas István piarista atya emlékezett.

június 13.

A Népszabadság 2003. június 13-i száma idézte Ernst Nolte német történész Spiegel-ben közölt megállapítását abból az alkalomból, hogy a holocaust relativizálásáról elhíresült német történészt a Terror Háza igazgatója, Schmidt Mária magyarországi látogatásra hívta meg. Tiszteletére két napos szimpóziumot rendezett a XX. Század Intézetben. Nolte szerint nem kínozták a gázkamrákban az

áldozatokat, haláltusájuk „csupán” 40 másodpercig tartott... „Egy holocaust túlélő” aláírás nélkül megglosszázta a fasiszta történész kijelentését, továbbá magyarországi meghívását az ÉS 2003. június 20-i számának páratlan oldalán „Negyven másodperc” című írásában, mondván hogy próbálják ki, valóságot állít-e Nolte. Az ÉS 2003. július 4-én megjelent számában „Tisztelt Szerkesztőség!” címmel Schmidt Mária és Gerő András történészek közösen kérték ki maguknak, hogy őket gázkamrába küldje bárki is (2. p.). Eörsi István az ÉS 2003. július 11-i számában „Furcsa pár” című írásában arra hívta fel a figyelmet, hogy a két „biznisz-értelmiségi” történész összefogása nem véletlen (4. p.). Vásárhelyi Mária ugyanebben a számban „A valószínűtlenség valószínűsége” című írásában (4. p.) a történész pár cinizmusára figyelmeztet. Szóvá tette Gerő András lobbizását a Habsburg Intézet igazgatói állásáért, és figyelmeztetett a kapcsolódási pontjaira a Schmidt Mária-féle Horthy mosdatáshoz. A 2003. július 18-i számban Szále László „Egy fontos mondathoz” címmel, Gerő András pedig újra „Tisztelt Szerkesztőség” címmel fejtette ki véleményét. Ernst Nolte 2003. július 25-i számában „Állásfoglalás az Élet és Irodalom című hetilap fejtegetéseire” címmel jelentette meg véleményét: a holocaust egyediségét nem fogadja el (13. p.). Ugyanebben a számban Csizmadia Ervin „Tolerancia és/vagy pluralizmus”, Koltai Tamás pedig „A Shylock-jelenség” című jegyzetével foglalt állást a vitában (13-14. p.). Ernst Nolte „A fasiszmus korszaka” című 670 oldalas művét 2003 nyarán jelentette meg a XXI. Század Intézet Tallai Gábor fordításában. A könyvről Hahner Péter kritikája jelent meg az ÉS 2003. szeptember 12-i számában „Tessék inkább szépen, nyugodtan olvasgatni!” címmel (25. p.). Hahner szerint „Nolte elsősorban nem elítél, hanem megérteni igyekszik a szélsőjobboldalt, és képes azok szemszögéből is bemutatni egy történelmi helyzetet, akikkel tulajdonképp nem ért egyet. „A közszolgálati televízió „Késsel villával” című kéthetente jelentkező, szándéka szerint eltérő politikai nézeteket valló közéleti személyiségek párbeszédét elősegítő műsorának vendége volt a jobboldali történésznek tartott Schmidt Mária, és a liberális történésznek tartott Gerő András. A vitavezető Elek István és a meghívottak a 2003 július közepi adásban csupán az Élet és Irodalom mocskolásában értettek egyet. Lehetetlenné tették a műsor eredeti célját, az eltérő véleményekről folytatott kultúrált vitát. Kovács Zoltán az ÉS 2003. augusztus 1-jei számában „Hárman pácban” címmel minősítette a helyzetet (1. p.), Hanák András történész „Megjegyzések Ernst Nolte Állásfoglalásához” (13. p.) címmel, Karsai László „Humánus tömeggyilkosságok” (14. p.), valamint Eörsi István „A gyűlöletbeszédéről” (15 p.) címmel szolt ismét hozzá a vitához. Az ÉS következő, 2003. augusztus 8-án megjelent számában Gusztos István „Bármit lehet mondani?”; Vári György „Ki maradt itt a múltból?” című írásaikkal marasztalták el Noltét (2. p.), Sík János és Pelle János pedig a Zsidó Közéleti Unió nevű, magáról és tevékenységéről alig hallható szervezet mögé bújva érezték úgy, hogy meg kell védeniük Ernst Nolte, Schmidt Mária és Gerő András történészi és tudományszervezői becsületét (2.p.). Dévai Gábor „Unió” című írásával (ÉS 2003. augusztus 15. 2 p.) kérdőjelezi meg a szervezet, valamint Sík és Pelle autentikus voltát történelmi kérdésekben. Ungváry Krisztián viszont ugyanebben a számban „Noltéről írni” című cikkében (12. p.) úgy véli, hogy a német történész téziseit a nemzetközi tudományos élet részben vitatja, ám jelentős életműve ismerete nélkül méltatlanul vált támadások célpontjává Magyarországon. Ungváry nézete szerint Nolte életművét megismerve előítélet –és indulatmentes vitát kellene lefolytatni, ami a magyar társadalomban eluralkodott politikai hisztériát is mérsékelhetné. Az ÉS 2003. augusztus 29-i számában Eörsi István utasította vissza Ungváry érvelését „Ungváry Krisztián megvédi Ernst Noltét” című írásában (12. p.). Ungváry „A „tanítvány” válaszol” című válaszcikke az ÉS 2003. szeptember 5-i számában jelent meg (13. p.). Thurzó Tibor „Késsel? Villával?” címmel (13-14. p.) kritizálta Elek István műsorának jobboldali elfogultságait.

június 15.

1. A 80 éves Eliezer Event, a Szochnut munkatársát az Új Élet 2003. június 15-i számában köszöntötte Lazarovits Ernő (5. p.).

2. A Mazsók összesen 19,2 millió forintot elosztó nyertes pályázatainak felsorolása olvasható az Új Élet 2003. június 15-i számában (5. p.). A pályázók nagy része könyv-, és folyóirat kiadásra kért támogatást.

június 16.

Sárdi Mária újságíró kapta a „Hét Lyra Zene és Tánc Olimpia” elindításán munkálkodó alapítvány Béke Inter-Lyra díjat a „Kislány a pokolban” című önéletrajzi monodrámájának első kiadásáért.

június 16-22.

Mosonmagyaróváron tizedik alkalommal rendezték meg a Flesch Károly nemzetközi hegedűversenyt. Az 1873-ban Mosonmagyaróváron született Flesch Károly hegedűművésze Európa szinte valamennyi jelentős hangversenytermében fellépett, de koncertezett a tengerentúlon is. Neve pedagógiai munkásságával vált világszerte ismertté. Halálának 50. évfordulóján az emlékéét ápoló Fejes Józsefné Zenei Alapítvány hazahozatta a művész, zenepedagógus hamvait Magyarországra, és a mosoni temetőben helyezte végső nyugalomra. A jubileumi versenyre 19 magyar zenész, valamint tíz külföldi pályakezdő művész jelentkezett Ukrajnából, Szlovákiából és Szerbiából.

június 18.

1. A Hadtörténeti Intézet és Múzeum belső udvarán emléktáblát avattak Nagybacsoni Nagy Vilmos egykori vezérezredes, honvédelmi miniszter tiszteletére. Az avatáson Holló József vezérőrnagy, a múzeum igazgatója és Gömbös János, a honvédelmi miniszter kabinetfőnöke mondott beszédet. Lebovits Imre vázolta fel az élet főbb állomásait, hangsúlyozva a munkaszolgálatosok életének védelmére tett intézkedéseket. A beszéd olvasható az Új Élet 2003. június 15-i számában (1. p.) Az emléktáblánál Frölich Róbert dandártábornok, főrabbi és Fekete László végezték az egyházi szertartást. A család nevében koszorút helyezett el az emléktáblánál Nagybacsoni Nagy Júlia és Vilma is.

2. A Nemzeti Táncszínházban Hóvári János, Magyarország izraeli nagykövete nyitotta meg az Izraelben élő Farkas Fischhof Éva festő-, és szobrászművész kiállítását. Az eseményen jelen volt Várnai Judit izraeli nagykövet, valamint Csejtei János korábbi magyar izraeli nagykövet.

június 19-20.

Bécsben kétnapos konferenciát rendezett az EBESZ az újjászülető európai antiszemitizmusról. A témához kapcsolódva az ÉS 2003. június 27-i számában „Intifáda az iskolapadban” címmel Frankl Gábor írása jelent meg Andrew Rubinovitz, a Chembridge-i Zsidó Diákkör vezetőjével folytatott beszélgetés és dokumentumok alapján a brit és a francia egyetemeken tapasztalható palesztin zsidóellenes akciókról (8. p.). A Népszabadság 2003. november 10-i számának Európai Unióról szóló összeállításában itáliai, franciaországi és németországi tudósításokat közöl az iszlám vallásúak növekvő számáról, és vallási jelképek provokatív viseléséről (7. p.). A Szombat 2004/márciusi számban Eperjesi Ildikó „Iszlám lepelben – kultúrharc Európában” címmel jelentetett meg tanulmányt (5-8. p.) Gadó János pedig az ÉS 2003. augusztus 1-jei számában „Az új antiszemitizmus” című írásban arra a jelenségre hívja fel a figyelmet, hogy számos nemzetközi fórumon ma Izraelt vádolják rasszizmussal és idegengyűlölettel, ezért az antiszemitizmus anticionizmussá változott át. Az EU csak a régi antiszemitizmust ítéli el, ennek új, virulens formáját, az anticionizmust nem. Márton László „Három tétel” című írásában cáfolta Gadó téziseit (13. p.) Seres László az ÉS 2003. november 28-i számában „Izrael, a démon” (10. p.) című írásában viszont az EU és a nyugat-európai média Izrael ellenességét elemzi. Eörsi István „Csontvázak és München” című, az ÉS 2003. október 31-i számában megjelent írására Bruck András a lap 2003. november 14-i számában reagált „Amiért a harc folyik” című írásával (17. p.) Molnár Bálint „Felszabadítani Irakot” című írása az ÉS 2003. október 17-i, „A neokonzervatívokról és a zsidózásról” című írása pedig a 2003. november 14-i számban foglalkozott a kérdés külpolitikai vonatkozásaival. A Szombat 2003/6. száma „Új antiszemitizmus” címmel közölt összeállítást (2-17. p.) Ebben jelent meg

Charles Krauthammer „Európa, meg „azok az emberek” – Újra támad az antiszemitizmus”; Per Ahlmerk: „Harc a régi és az új antiszemitizmus ellen”; Gadó János: „A dzsenini vérvád és társai”; Meir Litvak: „Az arab antiszemitizmus”; Szántó T. Gábor: „Új antiszemitizmus”.

június 20.

1. Karsai László „Nem félünk a Finkelsteintől” címmel jelentett meg kritikát a New York-i politológus, Norman G. Finkelstein: „A holocaust-ipar” címmel nálunk is megjelent könyvéről. Finkelstein az ÉS 2003. augusztus 22-i számában válaszolt „Semmitől sem kell félnünk” (13. p. ford: Illyés Edit), Karsai László pedig „Nem félünk, érvelünk - Válasz Norman Finkelsteinnek és Ungváry Krisztiánnak” címmel válaszolt (13-14. p.) Ungvárynak a „Noltéről írni” című (ÉS 2003. augusztus 15.) írására reagált. Még a 2003. szeptember 19-i szám Visszhang oldalán is pengét váltott Finkelstein és Karsai (cím nélkül, 2. p.).

2. A Népszabadság 2003. június 20-i számában Kacsor Zsolt készített interjút Sándor Ivánnal abból az alkalomból, hogy 120 évvel ezelőtt kezdődött a tiszaezlári vérvád per „Szembenézés saját történelmünkkel” címmel (13. p.).

3. A Rabbiképző keddusának vendége Gereben Ágnes volt, aki az antiszemitizmusról beszélt a Szovjetunióban.

június 22.

Klein Judit héber dalestet adott a Goldmark teremben. Zongorán közreműködött Goldberg Róbert.

június 29- augusztus 22.

A 14. szarvasi tábor „Zsidó hírességek arcképcsarnoka” főcímet viselte. A 30 ezer forintos részvételi díj kététhetes turnusokra volt elegendő.

június 27.

1. Az Or-Zse tanévzáró ünnepségén 26 friss diplomást avattak. Liturgiátörténet szakon 8 (Éliás Viktor, Flaskár Melinda, Münz Tamás, Papp Anikó, Paszternák Tamás, Petrovits Péter, Rugácski Gábor, Somogyi Zsuzsa), judaisztika tanár szakon 13 (Bíró Judit, Böhm Karolina, Dominus Anna, Gábel Anna, Janiovich (Szász) Michaela, Kalmár Luca, Sivadó Zsuzsanna, Szalai Ágnes, Szilárd Andrea, Szilas Viktória, Tari Ivett Alexa, Zelena Zsuzsanna, Zemán Daniela), közösségi szociális munkás szakon 5 (Bényi Ferenc, Kósa Judit, Peinlich Edit, Tarcsai Zsuzsanna, Vácsi Rozi) diplomát osztottak ki.

2. A Rabbiképző keddusának vendége Heller Ágnes volt, aki „Szabadságeszmények és szabadságtörténete Mózes I és II könyvében” címmel tartott előadást.

június 29.

A Mazsike és a szentendrei Skanzen munkatársai zsidó hagyományok napját rendezték meg mintegy 150 résztvevővel Szentendrén a Skanzenben. A 11-15 óráig tartó programban (otthonról hozott) sóletfőző verseny, tárlatvezetés, klezmer koncert a Klezmer R,s zenekar és a Lauder Iskola zenekarának felléptével, zsidó novellák Vallai Péter felolvasásában, kuplák és humoros történetek Feszbaum Béla színművész előadásában. A gasztronómiai bemutatón Draveczy Balázs, a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum igazgatója beszélt a zsidó és a magyar konyha kölcsönhatásáról. Nyáron Budapesten a Spoon állóhajón is tartottak gasztronómiai bemutatót, ősszel pedig a Rózsadomb Étteremben (II. Bimbó u. 2.) tartottak izraeli nemzeti gasztronómiai napokat.

június 29-július 5.

Az UJS hagyományörző nyári temetőfelújító táborában ezúttal a szlovák-lengyel határ közelében, Namestovo régi zsidó temetőjének felújítását végezték. A 25 fiatal Szlovákiából, Spanyolországból, Lengyelországból, Romániából és Magyarországból érkezett.

Június végén 78 éves korában New Yorkban meghalt Leon Uris író.

A MAIOH nyáron választásokat tartott. A 25 fős vezetőségbe és az 5 tagú elöljáróságba bárkit lehetett jelölni, a végeredményt azonban az erőskezű elnök, Fixler Herman nem fogadta el. Az elöljárói névsort maga határozta meg, voltak olyan képviselők, akik csak hírből értesültek arról, hogy már nincsenek a vezetőségben. A választásról kiszivárgott információkról Csáki Márton számolt be a Szombat 2003/októberi számában „Csoportgondolkodás” című írásában (4-5. p.).

Batthyány-Strattmann-díjat kapott a Szeretkórház igazgatója, Deutsch Zsuzsanna Csehák Judit egészségügyi minisztertől.

A Valóság 2003/júniusi számában jelent meg Bán Éva tanulmánya „Budapest-Lisszabon 1944-1945” címmel (38-47. p.)

A Kritika 2003/júniusi számában jelent meg Glatz Ferenc „A lelkipásztor, a zsidó és az ember” címmel írt Schweitzer József főrabbiáról (26-28. p.).

2003. július hónap

július 2.

A Hadtörténeti Intézetben Horváth Miklós hadtörténész és Andai Ferenc történész előadásával emlékeztek a bori munkaszolgálatosokra.

július 4.

1. Hiller István kulturális miniszteri biztost nevezett ki Harsányi László személyében a holocaust 60. évfordulójáról való méltó megemlékezés koordinálására. A kormányzat 2004-ben Auschwitzban, Budapesten és Washingtonban tervezett kiállítást, a Páva utcai Holocaust Emlékmúzeum avatására meghívták Mose Kacav izraeli miniszterelnököt is. Az új, Auschwitzban létesítendő pavilonra 150-200 millió forintot elkülönített a kulturális tárca, a washingtoni Holocaust Múzeumban először rendez önállóan kiállítást Magyarország. A magyarországi holocaust emlékmúzeum helyéről folytatott vita „töretlenül” folytatódott akkor is, amikor a Páva utcai zsinagóga épületének felújítása már majdnem teljesen elkészült. Kőbányai János például a Népszabadság 2003. november 4-i számában megjelent „A hazugság helye” című írásában az emlékhelyet téglagyárban és/vagy vasúti rámpán képzelte el. Darányi András, a Holocaust Dokumentációs Központ ügyvezető igazgatója 2003. november 18-án ugyancsak a Népszabadságban megjelent „Emlékezet és emlékezés” című cikkében felrótta Kőbányai szelektív és tendenciózus emlékezetét. A nyilvánosság elé tárta, hogy Kőbányai kurátorként nem tett semmit a holocaust emlékmúzeumért. A Múlt és Jövő 2003/4. számában tematikus blokkot közölt a világ zsidó múzeumairól. Ebben olvasható Pierre Nora „Emlékezet és történelem között – A helyek problémája” (3-16. p.); James E. Young „Az emlékezet szövete” (35-46 p.); Grüll Tibor „Az ókori zsinagóga, mint „emlékezőhely” (47-60. p.); Richard I. Cohen: „Önfeltárás, önkép és emlékezet” (61-84. p.); Fehéri György „Egy múzeum, amelyről nem beszélnek – unalmas – Beszélgetés Bernhard Purinnal, az épülő müncheni Zsidó Múzeum igazgatójával” (85-89. p.); Hilbert Anette „Megfagyott iszony. - Holocaust kiállítás Londonban” (118-124. p.); Kőbányai János kibővített összeállítása „A hazugság helye” címmel (17-34 p.), amelyben a szerző beszámol arról, hogy a 2003. november 4-én tartott kuratóriumi ülésen Vámos Tibor akadémikus lemondott az emlékalapítvány

elnöki tisztéről, Sipos Péter történész pedig kuratóriumi tagságáról, mivel az állandó kiállítás megrendezése érdekében alig történt valami, pedig a 2004. április 15-re tervezett megnyitó pedig vérszesen közeleg. A kormányzat Székely Gábort jelölte Vámos akadémikus utódául, a Kőbányai Glatz Ferenc történészt szeretné az elnöki székben látni. Az ÉS 2003. november 28-i és december 5-i számában a Mányi István építész által kialakított emlékmúzeum építészeti kritikáját fogalmazta meg „A beszédképtelenség következményeiről” I-II.(27. p.) címmel. A Népszabadság 2003. november 27-i számában Szabados Tamás írása jelent meg „Húsz éve félkész a Rumbach – Felújítása befejezésére vár Budapest második legnagyobb zsinagógája” címmel (11. p.) Dobozi Pálma a Magyar Hírlap 2003. november 29-i számában tudósított a 2004-es holocaust-év várható rendezvényeiről „Nyolc témában a vézskorszakról – Jövő januárban elkezdhetik berendezni az auschwitz-i új emlékkiállítás” címmel (5. p.). Román András műemlékvédelmi szakember a Népszabadság 2004. január 24-én közölt írást a létesítményről annak átadása után „A lézermécses fénye az égre mutat – Két épületből született meg a holocaust emlékháza” címmel (12. p.). A szakírónak tetszett Mányi István új és Baumhorn Lipót régi épületének együttese.

2. A Rabbiképző keddusának vendége volt Egri Oszkár, a Mazsihisz jogtanácsosa, aki a kárpótlási kérdésekről beszélt. A magyarországi zsidóság nevében itt köszöntötte Hidvégi Györgyöt 81. születésnapján Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató. A köszöntő szövege olvasható az Új Élet 2003. július 15-i számában (1. p.).

július 11.

Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi saját elhatározása alapján pénteki istentiszteleten és az azt követő kedduson búcsúzott a Rabbiképző templomának közösségétől és az erre az alkalomra meghívott vendégektől. Az előrehaladott kora miatt a gyakorló rabbi tevékenységétől visszavonulni szándékozó főpapot a kile tagjai maradásra kérték. Csatlakozott ehhez Judit Shorer Varnai izraeli nagykövet, Suchman Tamás egykori privatizációs miniszter, Mezei András költő, Spann Gábor újságíró és még többen. Az ösztönzés hatására Schweitzer bejelentette, hogy maradni kíván. A hitközség vezetősége nevében jelen lévő Heisler András elnök a szombat beköszöntére hivatkozva nem reagált helyben a főrabbi bejelentésére. A „Magyar Hírlap” 2003. szeptember 6-7. számának „Hétvége” mellékletében „A csúcson már süt a nap” – Schweitzer József főrabbi nemrég leköszönt utolsó hivatalos tisztségéről is” címmel Dobozi Pálma készített interjút a professzorral az egyházak közötti párbeszédéről, az antiszemitizmusról és a zsidók közötti szolidaritásról (24-25. p.). A Mazsihisz vezetősége azonban már Schöner Alfréddal megkötötte azt a szerződést, amelynek értelmében a templom rabbi székét vele töltik be. A kile tagjai hiába kezdtek aláírásgyűjtési akcióba, a tiltakozás hatástalan maradt. Az Új Élet 2003. július elsejei számában egyetemi és főiskolai hallgatók „Nyílt levél Schweitzer Józsefhez nyugalomba vonulása alkalmából” búcsúztak az országos főrabbitól (1. p.) Schöner Alfréd 2003. július 18-án istentisztelettel vette át a templom vezetését. Ezt követően a péntek esti keddusokat Schweitzer József a lakásán rendezte meg, majd októbertől a Dohány utcában újonnan megnyílt Sófár Klubban jött össze kéthetenként a Schweitzer József Baráti Kör. Az Új Élet 2003. augusztus elsejei számában a Mazsihisz álláspontját Lazarovits Ernő foglalta össze „Rendhagyó búcsú, rendhagyó keddus, rendhagyó befejezés” című cikkében (1. p.), Izraelből pedig Miron Eszter történész levelét közölte a szerkesztőség „Jeruzsálem szereti önt, főrabbi úr!” címmel (1. p.). A lap 2003. augusztus 15-i számában Schweitzer József „Köszönet és kiegészítés a „rendhagyó búcsú”-hoz címmel fejtette ki álláspontját a Mazsihisz eljárásával kapcsolatban (2. p.). A Szombat 2003/októberi számában Gadó János „Szomorú Búcsú” című írásában tekintette át Schweitzer pályafutását (2-3. p.)

július 13.

Miskolcon jótékonyági koncertet rendeztek a zsinagóga javára a Kazinczy utca 7 szám alatti templomban. Fellépett a Kaláka, a Nigun, az Ökrös, az Arasinda és a Simly English zenekar.

július 13-27.

A Zsidó Tudományok Szabadegyeteme nyári szemeszterén a nappali tagozatos oktatás 9-19 óráig, az esti tagozaton 17-21 óráig tartott. A Pesti Jeshiva szervezésében Oberlander Baruch és Köves Slomo rabbik foglalkoztak a tanulni vágyókkal a külön erre a célra készült jegyzetből.

július 14.

A Mazsihisz vezetőségének ülésén foglalkoztak az EU pályázati rendszerének, és a minisztériumok alapítványi pályázatának koordinált figyeléséről, és a pályamunkák összehangolt elkészítéséről. Áttekintették az Or-Zse gazdasági önállósításának programját. A Mazsihisz vezetősége határozatban mondott köszönetet Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbinak 57 évi eredményes munkájáért.

július 15.

Cfáton Herzl-napi találkozót rendezett a „Magyar ajkú zsidók emlékmúzeuma”. A rendezvény központi témája a kárpátaljai zsidóság emlékének felidézése volt. Az emlékmúzeum alapítványa 2002-ben anyagilag támogatta a tokaji frigyszekrény restaurálását.

július 22-26.

A Jewish Claims Conference (JCC) ötnapos New York-i ülésére utazó magyar küldöttséget Zoltai Gusztáv, Mazsihisz ügyvezető igazgató vezette. A tanácskozáson a Mazsihisz kezdeményezte, hogy a JCC (zsidó kárpótlási hivatal) végrehajtó bizottságában Magyarország képviselje Kelet-Európát, mivel Magyarországon él a régió legnagyobb zsidó közössége, s olyan oktatási-nevelési, szociális struktúra épült ki itt, amelyet példa értékűnek tekintenek a térségben. Zoltai Gusztáv az Európai Zsidó Kongresszus végrehajtó bizottságának tagjaként, míg Heisler András a Mazsihisz elnökeként vett részt az ülésen. A magyar küldöttség tagja volt David Moskovitz, a Zsidó Világkongresszus budapesti irodájának vezetője is. 2004 februárjában Budapestre tervezte az ülészak megrendezését a hitközségek nemzetközi szövetsége.

július 23.

Modigliani, Soutine és montparnasse-i barátaik címmel nyílt kiállítás, a Magyar Zsidó Múzeumban. A kiállítást Passuth Krisztina művészettörténész nyitotta meg. A magyarországi FranciART kulturális rendezvény sorozatának második darabja a mostani kiállítás, az első a két évvel korábban bemutatott Chagall-kiállítás volt. A budapesti Francia Intézet és a Magyar Zsidó Múzeum együttműködésével létrejött, 2003. október 19-ig tartó tárlaton 44 művész 110 alkotása volt látható. A kollekció darbjai közül 92 műtárgyat rangos franciaországi múzeumok, illetve magángyűjtők kölcsönöztek a budapesti bemutatóra – mondta B. Turán Róbert igazgató.

július 30.

Hatodik alkalommal állított sátrat a Sziget fesztiválon a Chabad Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület. A Pesti Jesiva oktatási központon és a Zsidó Tudományok Szabadegyetemén túl a Haver és a Soah alapítvány is csatlakozott a Zsidó Sátor munkájához. A "szigeti rabbi" - Oberlander Báruch - jóval éjfél után is a helyszínen maradt, hogy útbaigazítást adjon „eltévedt lelkeknek”, s választ adjon a kérdésekre. A Szombat 2003/októberi számában Pécsi Katalin írása jelent meg „Gettó vagy misszió?- A Sziget zsidó arcai 2003” címmel (5-6. p.)

A deportálások évfordulóin mintegy 66 településen tartottak mártír-istentiszteletet. Többségükben évek óta rendszeres a megemlékezés, Sárbogárd, Heves, Encs, Doboz, Felsőgalla, Szarvas és Monor azonban újnak számít az emlékező települések között. Monoron a helyreállított zsidótemető felszentelését Kardos Péter főrabbi vezette.

Júliusban diplomáciai botrány tört ki Izrael és Románia között a romániai holocaust tagadása miatt. Egy hónappal korábban a román kormány közleményben szögezte le, hogy Romániában nem volt holocaust, ezért nincs szükség a holocaust túlélőkre, illetve örökösök kárpótlására. Ion Iliescu elismerte ugyan, hogy 1941-ben Bukarestben és Jászvásárán zsidókat mészároltak le, deportálások is történtek transzisztriai térségekbe, de a felelősség az akkori kormányzatot terheli. Iliescu szerint a kárpótlási igényeket el kell utasítani, vagy el kell halasztani. Jean Ancel, a Tel-Aviv-i egyetem történész professzora könyvet jelentetett meg a romániai holocaustról, amelyben azt állította, hogy Románia volt Németország egyetlen olyan szövetségese, amelynek saját megsemmisítési terve volt a zsidók ellen. A terv a hadsereget is felhasználta a zsidók megsemmisítésére. A Wiesenthal Központ 2003. július 25-én Berlinben kelt jelentésében Fehéroroszországot, Romániát és Ukrajnát jelölte meg, ahol a rendszerváltozás óta nem történt előrelépés a háborús bűnökkel kapcsolatos dokumentumok közzétételében. Ezekben az országokban hiányzik a politikai akarat a háborús bűnösök felkutatására – áll a jelentésben.

A Mozgó Világ 2003/júliusi számában közölt tanulmányt Pók Attila „Bűnbakkeresés és antiszemitizmus az első világháború utáni Magyarországon” címmel.

Az Erec 2003/júliusi számában Banéth Eszter foglalta össze a Bnei Akiva zsidó ifjúsági szervezet, benne Kardos Máté elnök hároméves tevékenységét „Mit jelent nekem a Bnei Akiva?” címmel (11. p.).

A Macisz Erec című folyóirata „Zsidó iskolák Magyarországon” címmel a 2003/júniusi számtól kezdve sorozatban mutatta be az Amerikai Alapítványi Iskolát (6. sz.), a Scheiber Sándor Iskolát (7. sz.) a Lauder Javnet (8. sz.).

A Múlt és Jövő 2003/2 száma hollandok és zsidók tematikus összeállítást közölt Gera Judit (vendég) szerkesztésében. Ebben jelent meg Josef Kaplan tanulmánya „Az amszterdami portugál zsidóság és a holland társadalom” (9-20. p.); Jozeph Michman „A holland holocaust” (46-71.p.) címmel.

augusztus hónap

augusztus 1.

1. A Magyar-Izraeli Baráti Társaságok Országos Szövetsége örömmel üdvözölte a közel-keleti békefolyamat legújabb eredményeit. A Magyar-Izraeli Baráti Társaságok Országos Szövetsége újra megfelelő turisztikai célpontként ajánlotta Izraelt a magyar utazók számára.

2. Az Új Élet 2003. augusztus elsején „Beszélgetés Streit Sándorral az „ezerszer áldott Józsefvárosban” címmel készített interjút Molát Ferenc a Bzsh elnökével (3. p.).

augusztus 2.

„Aki demokrata, az tudja, hogy Auschwitz-Birkenauban ő is meghalt egy kicsit” - mondta Gyurcsány Ferenc a roma áldozatainak tiszteletére rendezett megemlékezésen. Az 1944. augusztus 2-áról 3-ra virradó éjszaka több ezer kivégzett cigány áldozatra 1972 óta emlékeznek a világ számos országában a

Cigány Világszövetség határozata nyomán. Gyurcsány Ferenc és Horváth Aladár gyertyát gyújtott az áldozatok emlékére, ökomenikus ima hangzott el, felolvasták egy túlélő emlékezését, majd a roma áldozatok nevének felolvasásával zárult a gyászünnep.

augusztus 4.

1. "Sok évtizedes pszichológiai, társadalmi előkészítés kellett ahhoz, hogy a holocaust néhány hét alatt végbemenjen Magyarországon - mondta Vámos Tibor akadémikus a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriumának elnöke a Raoul Wallenberg születésnapján tartott megemlékezésen.

Az akadémikus véleménye szerint ezért a ma és a holnap emberének figyelmet kell fordítania a holocaustot tagadó, vagy lekicsinylő "újbjutogatók" készülődő, parázsló, rejtett megnyilvánulásaira. Szita Szabolcs, a központ tudományos vezetője úgy vélte, hogy a múzeum révén új lendületet kaphat a magyarországi holocaust-kutatás. A kutató fontosnak nevezte a jeruzsálemi Jad Vasem Intézet által „Világ Igaza” címmel kitüntetettek példáját, akik nehéz időkben, életük kockáztatásával mentették embertársaik életét. A Páva utcában épülő múzeum állandó kiállítása a tervek szerint csak 2005-ben készül el, megnyitóját Raoul Wallenberg augusztus 4-i születésnapjára, „A humánus napjára” tervezik. A múzeum digitális adatbázisának létrehozásának már megkezdődtek az előkészületek.

2. Raoul Wallenberg születésének 91. évfordulóján Dávid Ibolya, az országgyűlés alelnöke mondott beszédet a diplomata Szilágyi Erzsébet fasorban álló szobra előtt. Emlékbeszédet mondott Sipos András, a Raoul Wallenberg Egyesület soros elnöke is. A rendezvényen Marcos Resnizky, a Nemzetközi Wallenberg Alapítvány képviselője emlékplakettet adott át a magyarországi szervezet vezetőjének, és egyik tagjának, Wimmer Gyulánénak. Raoul Wallenberg szobránál Dávid Ibolya, valamint a magyarországi és a nemzetközi egyesület képviselője helyezte el koszorút.

augusztus 3-9.

Vácon rendezte meg Alef Bész Táborát az UJS Maimonidesz Köre a Váci Zsidó Hitközség támogatásával. A zsidó emlékek felkeresését célzó ország programban korábban Balassagyarmat, Székesfehérvár, Keszthely és Hódmezővásárhely zsidó hitközségeinél tettek látogatást a kör tagjai. Vácon Gartner Brigitta és Schweitzer Gábor előadása zárta a programot.

augusztus 7.

A „Sófár Egyesület” vitát rendezett arról, hogy „Szükség van-e világi zsidó képviseletre?”. A vitaindító előadást Seres László, az egyesület elnöke tartotta. A beszéd olvasható az egyesület honlapján: www.sofar.hu. A rendezvényen mindössze 30 érdeklődő vett részt, a parázs vitában az egyesület ellen az volt a legfőbb érv, hogy veszélyezteti a Mazsihisz monopóliumát.

augusztus 10-20.

Az Egyesült Államok, Dél-Amerika, Franciaország, Ausztrália és Oroszország után Magyarország is bekapcsolódott a nemzetközi zsidó szervezetek azon akciójába, amelynek az a célja, hogy minden zsidó fiataalt egyszer ingyen eljuttat Izraelbe. A „Birthright Israel”, a Szochnut és a Chábád Egyesület felhívása olyan 18-26 éves zsidó fiatalokhoz szólt, akik még sohasem jártak tanulmányi kiránduláson, vagy csereüdülésen Izraelben.

augusztus 14.

Medgyessy Péter miniszterelnök meghívására Heisler András és Zoltai Gusztáv Mazsihisz vezetők a Miniszterelnöki Hivatalba látogattak. A felek a kormány és a zsidóság együttműködésének aktuális kérdéseitől tárgyaltak. A hitközség vezetői köszönetet mondtak a kormányfőnek a 400 ezer forintos összegre emelt kárpótlás összegének kifizetéséért. Mivel a Magyar Zsidó Örökség Közalapítványtól

igényelhető életjáradék 4 milliárd forintos fedezete kimerült, a zsidó hitközségek képviselői arra kérték a miniszterelnököt, hogy az állam biztosítson újabb forrásokat a közalapítvány működéséhez, és támogassa az alapítás idején kapott rossz állagú hat ingatlan felújítását. A Mazsihisz a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga épületéért cserébe lemondana arról, hogy a tulajdonába kerüljön a kanadai nagykövetség Zugligeti úti épülete, amelyet a volt egyházi ingatlanok tulajdoni rendezése keretében 2011-ig kellene megkapnia. A hitközségi vezetés akkor lát lehetőséget a cserére, ha sikerül forrást találni a templom felújítására. Ehhez a kormánytól, a költségvetéstől szeretnének segítséget kapni. A megbeszélésen szóba került a II. világháború során a zsidó lakosságtól elkobzott, és később az országból elszállított értéktárgyak kérdésköre is. Arra kérték a kormányzatot, hogy államközi egyezmény keretében indítványozza az Egyesült Államok kormányának a vagyontárgyak értékének részleges megtérítését. Heisler András a holocaust 60. évfordulója alkalmából tartandó megemlékezés kapcsán felvetette a koordináció szükségességét, s hangsúlyozta, hogy a megemlékezésnek összetársadalmi jelentőségűnek kell lennie.

augusztus 15.

1. „A Maccabi történelempályázata” címmel jelent meg tudósítás a Maccabi Vívó és Atlétikai Klub által tavasszal meghirdetett versenyről Az Új Élet 2003. augusztus 15-i számában (4. p.). „A zsidóság jelentősége a magyar sportban” című pályázat mérsékelt sikert aratott, de a www.maccabi.hu weboldalon követhető a zsidó sportolók életútja.

2. Az ÉS 2003. augusztus 15-i számában Váradi Júlia a Párizsban élő Kende Péter történésszel készített interjút „... jobban aggódom ezért az országért, mint valaha...” címmel (7. p.). Bánáti Péter „Voltak szép napjaink” című, az auschwitzi lágérelményekről írt elbeszélése pedig a lap 17-19. oldalán jelent meg.

augusztus 20.

Heisler Lászlót, a Dohány templomkörzet elnökét a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje, Bácskai Verát, a történettudományok doktorát a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje, Wirth Juditot, a NaNe elnökét a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje, Jávori Ferencet, a Budapesti Klezmer Band alapítóját a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetésben részesítették. A kitüntetéseket Mádl Ferenc köztársasági elnök adta át a Parlamentben. A Szombat 2003/októberi számában ebből az alkalomból Rick Zsófi interjút készített Jávori Ferencsel „Hegedűvel könnyebb menekülni” címmel (24-25.p.)

augusztus 21.

Vizi E. Szilveszter, az MTA elnökének felkérésére Nyugati Magyar Tudományos Tanács kezdte meg működését a magyar tudományosság nyugati támogatására és fejlesztésére. A testület tagja Teller Ede atomfizikus, Oláh György Nobel-díjas kémikus, Lamfalussy Sándor közgazdász, John Lukacs történész. A 2003. május 6-i közgyűlés szavazatával jóváhagyott testület az MTA tiszteleti, külső és köztestületi tagjaiból, valamint a magyar tudományosság iránt elkötelezett nyugati magyar szakemberekből áll.

augusztus 22.

Az ÉS 2003. augusztus 22-i számában Balázs Eszter Anna szerkesztésében jelent meg „Ne szépsítsenek!” címmel az a beszélgetés, amelyet Kertész Imre műfordítóival folytatott a JAK műfordító táborában Gödöllőn 2003. július 12-én. A beszélgetést Vári György vezette, a megjelent műfordítók közül Xantus Judit spanyolra, Outi Hassi finnre, Sbveta Kjoseva bolgárra, Buda György németre, Szolnoki Julianna szlovákra, Natalia Zaremba-Huzsvai franciára ültette át Kertész Imre műveit (15, 20. p.). Ugyanebben a lapszámban jelent meg Sipos András reflexiója a magyarok kettős állampolgárságáról folyó politikai csatározásra „Álompolgárság” címmel (9. p.).

augusztus 23.

A Népszabadság 2003. augusztus 23-i számában Szendrei Lőrinc „Egy tömegsír Dorosinban” címmel megjelent, az ukrajnai munkaszolgálatról készült írása túlélők emlékezéseinek, és korabeli dokumentumoknak a felhasználásával készült (6. p.).

augusztus 27-31.

Az UJS Szarvason rendezte meg Hagyományőrző Nyári Táborát.

augusztus 31-től szeptember 7-ig

A hatodik alkalommal megrendezett Zsidó Nyári Fesztivál helyszínei Budapest, Debrecen és Nagykőrös után Szombathely, Eger, Szolnok és Vác városokkal bővültek. A fesztivált Judith Várnai Shorer izraeli nagykövet, Zoltai Gusztáv Mazsihisz igazgató, Glatz Ferenc akadémikus és Schiffer János fővárosi alpolgármester nyitotta meg. A fővárosban a rendezvénysorozat előestéjén „Emlékezés” címmel mutatta be műsorát Dés László szaxofon-, és Snétberger Ferenc gitárművész a Dohány utcai Zsinagóga melletti Rauol Wallenberg-emlékparkban. Ugyancsak augusztus 30-án adta elő Seress Rezső-estjét a Sziámi zenekar „Szomorú vasárnap” címmel az Erzsébet téri Gödör Klubban. A Dohány utcai Zsinagógában Mendelssohn-estet és nemzetközi kántorkoncertet tartottak, itt lépett fel Timna Brauer előadóművész, a Rajkó Zenekar, Rivka Golani brácsaművész, továbbá felhangzott Bruch „Mózes” című műve Marton Éva közreműködésével. Az MTA Dísztermében Tokody Ilona operaénekes és Jandó Jenő zongoraművész adott koncertet, a Nemzeti Táncszínházban pedig Kishonti Ildikó „Én így vagyok Én” című műsorát adták elő. A Madách Kamara Színházban a „Mi újság, múlt század?”, illetve az „Azt meséld el, Pista!” című előadások mentek, a Budapesti Operettszínházban a Klezmer Táncszívet mutatták be a Győri Balett, a Liszt Ferenc Kamarazenekar és a Budapesti Klezmer Band közreműködésével. Az izraeli Tel-Aviv Soloists Ensemble kamarazenekar a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon lépett fel, Mozart-, Britten-, Vivaldi-, Permont-, Elgar-, és Mendelssohn-művekkel. Szeptember 4-től 7-ig Szolnokon, Hódmezővásárhelyen, Vácott és Győrben is vendégszerepelt az együttes. A Spinoza Házban Kaján Tibor munkáiból nyílt tárlat, a Budapest Galériában Ország Lili emlékkiállítás rendeztek. A Bálint Zsidó Közösségi Ház ifjúsági napot és utcabálat tartott, míg a Gerbeaud Házban keringő, és operett est volt. Az Odeon-Lloyd Mozi Kabos László színész filmjeiből válogatott, az Örökmozgóban „Az utolsó klezmer” című filmet vetítették egyebek mellett. A Magyar Állami Operaházban a fesztivál záró napján „Zsidó Óév-búcsúztató Koncertet” tartottak. A fővárosi kínálatot a zsidó könyvnapok programja színesítette. A Spinoza Kávéházban Rózsa Péter mutatta be Kertész Péter Schweitzer József életútjáról „Nehéz zsidónak lenni” címmel készített könyvét a nyugalmazott országos főrabbi és a szerző jelenlétében. A Remény folyóiratot Benedek István Gábor főszerkesztő és Fröhlich Róbert főrabbi mutatta be. Raj Tamás „Bibliaiskola” című könyvét Iványi Gábor metodista lelkész, Yehuda Lahav „Sebhelyes élet” című könyvét Judit Shorer Várnai izraeli nagykövet, Orbán Ferenc „Magyarországi zsidó élet” című könyvét Raj Tamás főrabbi, Alexander Grossmann „Első a lelkiismeret”, és Jisrael Eilat „Nem történt semmi” című könyveit Mezei András mutatta be. Bächer Iván Kardos G. Györgyről készülő kötetéről beszélgetett barátaival, Révai Gábor pedig Popper Péterrel és Müller Péterrel a „Mesterek” című kötet kapcsán cserélt eszmét. A Jerusalem Express Klezmer Orchestra lemezbemutató koncertet adott. Debrecenben és Nagykőrösön Bíró Eszter énekesnő és Horgas Eszter fuvolaművész adta elő „Eszterek estje” című produkciót. Az utóbbi városban és Nyíregyházán a fesztivál keretében fellépett a Pannónia Klezmer Band. Az új helyszínek közül Egerben a Budapest Klezmer Band adott koncertet, Szombathelyen Szabó István „A napfény íze”, illetve Roman Polanski „A zongorista” című filmjét vetítették. Szolnokon és Vácott az izraeli művészekből álló hivatásos kamarazenekar, a Tel-Aviv Soloists Ensemble lépett fel. A Nyári Zsidó Fesztivál látogatóinak száma 120-130 ezer fő volt, 20-30 százalékkal több, mint 2002-ben. A fesztivál sikere kapcsán Hiller István miniszter gratulált Zoltai Gusztávnak, amiért szűk körű rétegzendevény helyett

Színes, kulturális palettát mutatott be a fesztivál.

Augusztusban hároméves megbízatásuk lejártával búcsúztak a Szochnut alija osztályának munkatársai, Yechezkel és Malka Lázár, és bemutatkozott a kaposvári születésű utód, Meir Beck. Az eseményen jelen volt és beszédet mondott Judit Varnai izraeli nagykövet, Tuva Pintő, a Szochnut közép-kelet-európai igazgatója és a Mazsihisz vezetői.

Az izraeli külügyminisztérium által kiírt pályázatot megnyerve Darányi András a Budapesti Holocaust Emlékmúzeum igazgatója, és Horváth József, a Maccabi VAC elnöke izraeli belpolitikai tanulmányúton vett részt.

szeptember hónap

szeptember 1.

Az Új Élet 2003. szeptember elsejei számában a 75 éves Hammermann Gézát, a Páva utcai körzet főkéntorát mutatta be Rosenbeld Dániel Imre (1. p.).

szeptember 7.

A Hunyadi téri Generációk Klubja buszos kirándulást szervezett a szombathelyi hitközséghez. A kirándulás költségeit a Klub a VI. kerületi önkormányzat pályázatán nyerte. A város zsidó vonatkozású emlékhelyeinek meglátogatása után a hitközség épületében rendezett közös ebéden Mezei Péter elnök és Márkus Sándor mutatta be a szombathelyi közösség életét, László Miklós elnök pedig a Hunyadi téri klubéletet mutatta be. Az imateremben a Magyar - Izraeli Baráti Társaság nevében Szántóné Balázs Edit tartott előadást, majd vezetésével Kőszeg zsidó emlékeihez látogattak el a kirándulás résztvevői.

szeptember 8.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban egész napos rendezvénnyel ünnepelték a Salom Klub megalakulásának tízedik évfordulóját.

szeptember 9.

Kertész Imrénék a Köztársasági Érdemrend Nagykeresztjét adta át Mádl Ferenc köztársasági elnök a Sándor-palotában. A köszöntő szövege megjelent az ÉS 2003. szeptember 12-i számában (3. p.) „A budapesti laudáció” címmel.

szeptember 10.

1. A Radnóti Színházban Kertész Imre új könyvének, a Magvetőnél megjelent „Felszámolás” című művének bemutatóját rendezték meg a szerző jelenlétében. György Péter a kötet bemutatóján mondott beszéde az ÉS 2003. szeptember 12-i számában olvasható „A hajléktalan” címmel (3,4.p.). A mintegy 160 oldalas regény német nyelvű bemutatóját 2003. szeptember 21-én tartották a Berliner Ensemble-ban. A „Felszámolás” még az ősszel holland és lengyel nyelven is megjelent. A könyv megírásához német ösztöndíjban részesült a szerző. Már dolgozik új könyvén, amelynek címe „A végső kocsmá”, amely a „Gályanapló” és a „Valaki más” című regényének befejező kötete lesz.
2. A Bálint Zsidó közösségi Házban Gerő András történésszel Friderikusz Sándor beszélgetett.

szeptember 11.

Nyíregyházán konferenciát tartottak a „Tiszaeszlári per” 120 éves évfordulóján. A konferencia fővédnöke Göncz Árpád korábbi köztársasági elnök volt, előadást tartott Wilfrid Forstmann, Karády Viktor, Karsai László, Kovács András, Kövér György, Margócsy István, Pelle János, Raj Tamás és Stipta István. A „Magyar Hírlap” 2003. szeptember 6-7. számának „Hétvége” mellékletében Sándor Iván írása jelent meg „Jó reggelt, (nem csak) Tiszaeszlár!” című riportja a vérvád-per továbbéléséről a jelenlegi Tiszaeszláron (21-22. p.). Karsai László „Bary József vizsgálóbíró emlékiratainak sorsa” címmel tartott előadásának szövegét az ÉS 2004 január 30-i száma közölte a 8-9. oldalon. Csurka István pártja a temetőben „emlékezett” Solymosi Eszterre, a „Magyar Fórum” 2003. szeptember 18-i számában pedig Csurka István „Magyar szemmel Tiszaeszlárról”, és Győri Béla „A MIÉP tiszaeszlári koszorúi” címmel uszítottak. Raj Tamás „A vér szerepe a Bibliában és a zsidó hagyományokban” című előadása megjelent az Új Élet 2003. október 15-i számában (3. p.). A Budai Várban a Magyar Kultúráért Alapítvány Szentháromság téri helyiségében bemutatták a Nagy Károly nyugalmazott főügyész által rendezett vándorkiállítás a tiszaeszlári perről.

szeptember 12.

Az ÉS 2003. szeptember 12-én megjelent számában a berlini Zsidó Múzeum tervezőjéről, Daniel Libeskind építészről közölt tanulmányt Batár Attila „Folytonosság és törések” címmel (15,20. p.). A neves lengyelországi születésű építész nyerte meg a New York-i Világkereskedelmi Központ lerombolt két tornyának helyére kiírt építészeti pályázatot. Kemény Mária az ÉS 2003. szeptember 26-i számában Libeskind kapcsán az épülő magyar holocaust múzeumról írta meg véleményét (2. p.), Sipos András az ÉS 2003. október 3-i számában szolt hozzá a múzeumi vitához „Kedves Kemény Mária” címmel (14. p.).

szeptember 12-14.

A Pesti Jesiva ismét megrendezte a Pilisi Hétvége című programját. A téma az őszi ünnepekre való felkészülés volt.

szeptember 13-17.

Budapesten rendezték meg az Európai Ortodox Rabbik és Egyházi Vezetők Konferenciáját több mint 70 résztvevővel. A szervezet elsősorban a cionizmus és Izrael iránt nyitott modern ortodox rabbit tömöríti. A szervezésben részt vett a Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskola igazgatója, Baruch Kaisler, valamint igazgatóhelyettese, Dov Levy is. A konferenciára érkezett Rabbi Moshe Amar, Izrael szefárd főrabbi is, aki az ortodox hitközség által rendezett díszvacsorán Tóra-magyarozatot tartott. A konferenciára meghívtak néhány neológ és chabad rabbit is. A konferencián előadást tartott Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Frölich Róbert főrabbi, Schőner Alfréd főrabbi és Kovács András szociológus. Heisler András Mazshisz elnök konferencián elmondott beszéde olvasható az Erec 2003/októberi számában (11. p.). A konferencián jelen volt Tova Pinto, a Szochnut kelet-európai igazgatója, Jehiel Wasserman rabbi, a Szochnut vallási főosztályának vezetője is.

szeptember 15.

1. A Jeruzsálem melletti Jaar-Hanasziban, az „Elnökök erdejében” közadakozásból Scheiber-ligetet avattak. A gyűjtésben és a liget létesítésében a Keren Kajemet is részt vett. Az előkészületekről Kertész Péter, a szervezőbizottság magyarországi rezidense írt az Erec 2003/8. számában „Scheiber-liget Jaar-Hanasziba – A magyar diaszpóra fényessége” című írásában (10-11. p.) számolt be. A liget megálmodója, Ilana Navé díszoklevelet kapott az avatáson. Az emléktáblát Schweitzer József és Kardos Péter főrabbi leplezték le. Az ünnepségen a Nemzeti Kulturális Minisztérium képviselőjében jelen volt Ács Tamás, Breuer Péter és Harsányi László.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Frölich Katalin rebbecen tartott előadásokat „A bat micvától a jiddische máméig” címmel.

szeptember 17.

1. A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Zsidó Múzeum „Modigliani, Soutine és montparnass-i barátai” című kiállítását nézte meg Faludy Judit művészettörténész vezetésével.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Popper Péter új ötrészes sorozatot kezdett. Az első előadás címe „A kiválasztottság problémája a köztudatban és Thomas Mann műveiben”.

szeptember 18.

Az Írók Könyvesboltjában Benedek István Gábor mutatta be „Keresztény – Zsidó teológiai évkönyv 2002” című kiadványt. A bemutató vendégei voltak a kötet szerzői és szerkesztői.

szeptember 19-21.

Ifjúsági hétvégi szemináriumot rendezett külföldi előadók és érdeklődők részvételével a Hagshama Department magyarországi koordinátora, Lantai Linda.

szeptember 20.

Népszava 2003. szeptember 20-i számában ismertetés jelent meg a Gallup zsidó ellenesség vizsgálatáról „Kevesebb az előítélet, de még van” címmel (3. p).

szeptember 21.

1. A Sigmund Freud – Ferenczi Sándor levelezés második kötetének megjelenése alkalmából a szerkesztő, Erős Ferenc szociálpszichológus volt a Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége.

2. A Frankel Leó utcai zsinagógában előadást és kántorhangversenyt rendeztek a közelgő őszi nagyünnepnek dallamkincéből. Doff Imre, Fekete László és Tóth Emil főkántorok énekét Schweitzer József nyugalmazott főrabbi és Radnóti Zoltán és Verő Tamás rabbik előadása kísérte.

szeptember 24.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban működő Orvosklub vendége Sótonyi Péter, a SOTE rektora volt.

szeptember 25.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre 10 részes játékos, gyakorlati festészeti kurzust indított felnőtteknek Romvári Márton festőművész a Dísz tér 4-5 szám alatti műtermében.

szeptember 26.

A Moszkva térhez közeli Margit körút 105. számú házban új körzetet alakított a Chabad Lubavics. A 250 négyzetméteres irodahelységben alakították ki a zsinagógát. A Ros Hasanát Köves Slomo és Sudák Shalom rabbik vezetésével itt köszöntötte több mint 50 fiatal.

szeptember 27.

1. Az 1990-ban újjáalakult Habonim Dror cionista ifjúsági szervezet a Jávorka Ádám u.15-ben kezdte az újévet megújult és kibővült programokkal. Szombatonként rendszeres összejövetelt, nyáron, télen táborokat szerveztek.

2. „Abádszalók díszpolgára” címet adtak Ember Mária írónak, s a település könyvtára is felvette az író nő nevét. Győrfi Sándor szobrászművész elkészítette az író nő szobrát, a szoboravató ünnepségen Göncz Árpád korábbi köztársasági elnök emlékezett személyes ismerősére, Ember Máriára. Beszédet mondott Bordás Imre, a nagyközség polgármestere. A polgármesteri hivatalban ünnepi ülés keretében adták át a posztumusz díszpolgári oklevelet az író nő fiának, Hegedűs Istvánnak. A Barátság című folyóirat 2003/5 számában Murányi Gábor számolt be az ünnepségről „Abádszalók díszpolgára? - Ember

Mária” címmel. A lap részletet közölt Kovács Miklós „Messzeringó gyermekkorom világa – Késői találkozás Ember Máriával” című könyvéből (4032-4033. p.).

szeptember 27-28.

Ros Hasana alkalmából Medgyessy Péter miniszterelnök levélben köszöntötte az ország zsidóságát. Az Új Élet 2003. október 15-i számának első oldalán olvasható a kormányfő üzenete (1. p.).

szeptember 30.

A Népszabadság 2003. szeptember 50-i száma New York-i interjút közölt a 75 éves Elie Wiesel Nobel békedíjas íróval „A bűn nem öröklődik” címmel Horváth Gábor tollából (7. p.).

Szeptembertől egy éves iskolarendszerű idegenvezető-képzés indult a Scheiber Sándor Gimnáziumban.

Szeptember elején több napilapban is megjelent az a fizetett felhívás, amelyet a Herceg Esterházy Pál Alapítvány támogatásával és nevében tett közzé a miskolci Well Press Kiadó Kft. A hirdetésben érintetteket, illetve szemtanúkat kerestek az 1944-ben a Katolikus Nőszövetség által szervezett zsidó embermentő akció részleteinek feltárására. Az Irgalmas Nővérek budapesti Somlói úti házában, illetve a XI. ker. Nagyboldogasszony u. 27. számú épületében több száz zsidó gyermeket és szüleiket rejtették el Zichy Rafaelné, Vajkay Rózsa, dr Farkas Éva és dr. Sprenger Mária vezetésével.

Szeptember közepén 75 éve korábban meghalt Vikár György (1926-2003) pszichoanalitikus, akit az év márciusában a Soros Alapítvány életmű díjban részesített. Halász Anna „Az emlékezés ösvényein” című írásával búcsúzott a tudóstól (ÉS szept. 26. 10. p.).

Szeptembertől a Budai Micve Klub a Bálint Zsidó Közösségi Házzal szoros együttműködésben szervezte programjait, amelyeket a Joint is támogatott.

Szeptemberben Budapesten rendezte „Első regionális vezetőképző szemináriumát” a Cionista Világszövetség Hagshama osztálya a nemzetközi zsidó egyetemista korosztály számára. Az Erec 2003/9. számában Lantai Linda, a Hagshama osztály magyarországi koordinátora számolt be a szeminárium eseményeiről (6. p.).

A Múlt és Jövő 2003/3. számában jelent meg egy részlet Stern Samu kiadatlan naplójából „Kihallgatáson Gömbös miniszterelnök és a kormányzó előtt” címmel (67-74. p.) Közreadta Avigdor Löwenheim. Miskolczi Ambrus tanulmányát „Dr. Liebscher mítosza avagy Kecskeméti György magyarságáról” címmel (109-114. p.) közölte a folyóirat. Szabó András Péter tanulmányában Szent-Iványi Domokos ismeretlen arcát villantotta fel „A szovjet berendezkedés első éveit és a zsidókérdés” címmel (55-66. p.) Bacskai Sándor „A második nap” címmel közölt szemelvényeket szociológiai felvételeiből, amelyeket a kivándorolt holocaust túlélők körében végzett (45-54. p.). Kovács András: „Magyar zsidó politika a háború végétől a kommunista rendszer bukásáig” című tanulmánya (5-39. p.).

Zsidótemetőt találtak a Somogy megyei Ecsenyben, és a Mechon Simon Alapítvány, a megyei és a települési önkormányzat támogatásával felújították. A dunántúli Sellye zsidótemetőjét is felújították.

Szeptemberben megkezdődtek a belső helyreállítási munkálatok a váci zsinagógában. A Honismeret című folyóirat 2003/5. számában Váradi Iván Attila írása jelent meg „Vác zsidó emlékei” címmel (68-74. p.).

A BUKSZ 2003/őszi számában Kádár Gábor és Vági Zoltán cikke jelent meg „Racionális” népirtás Magyarországon” címmel (219-227. p.).

A Hitel című folyóirat 2003/szeptemberi számában Monostori Imre közölt tanulmányt „A magyar zsidóság képe Németh László tanulmányaiban” címmel (95-118. p.).

A Kortárs 2003/szeptemberi és októberi számában jelent meg Monostori Imre tanulmánya „A zsidókérdés változatai a magyar folyóiratokban a húszas évektől a zsidótörvényekig 1-2.” rész címmel.

A Vígsházban Kertész Imre és Esterházy Péter közös felolvasóestjét tartották meg.

A Szombat 2003/szeptemberi számában bemutatták Dov Levyt, aki nyáron ortodox rabbi vizsgát tett Izraelben, és akit korábban a Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskola vallási igazgatóhelyetteseként, valamint a Visegrádi utca 3. alatt működő ortodox Pesti Súl közösség imádkozásainak vezetőjeként ismert a zsidó közösség (7-11. p.).

A fővárosi közgyűlés „Az egyházak szerepe Budapest életében” címmel rendezett konferenciát, amelyen Schweitzer József „A főváros jelentősége a magyar zsidóság történetében” címmel tartott előadást.

október hónap

október 3.

1. Németország újraegyesítésének 13. évfordulóján az ünnepi beszéd elmondására Magdeburgban Kertész Imre Nobel-díjas író kérte fel a német kormány. A beszéd magyar változata „Öröm és szorongás” címmel megjelent az ÉS 2003. október 10-i számában (3. p.) Kertész az iraki konfliktusról az 1938-as müncheni eseményekre asszociált, amikor a világ nem hitte el, hogy Hitler nem csak Európára veszélyes. Most Európa egy része Amerikával szemben az agresszor Szaddamot választotta. Kertész magdeburgi beszédére reflektált Eörsi Mátyás „München és a csontvázak összefüggnek” című cikkében (ÉS 2003. november 7. 10-11. p.). Eörsi vitatkozik Amos Óz izraeli író állásfoglalásával is, ami egy nemrégben Jordániában rendezett izraeli-palesztin megbékélési értekezleten hangzott el. Óz egyformán elítélte az öngyilkos palesztin merényleteket és az izraeli katonai megtorlási akciókat. Eörsi állásfoglalásában összefoglalta az „izraeli agresszió” vádjának történetét.

2. Győrben eltemették Vértes Árpád rabbit, Észak-Dunántúl főrabbiját. Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi búcsúztató beszéde olvasható az Új Élet 2003. november 1-jei számában (5. p.). A temetésen a kántori teendőket Tóth Emil főkantor látta el. A rabbikart Deutsch Róbert, Lőwy Tamás, Markovits Zsolt és Verő Tamás képviselte, a búcsúztatáson megjelentek a mosonmagyaróvári hitközség tagjai is. A társegyházak nevében Schmativich János, a győri Katolikus Hittudományi Főiskola professzora és Lachner Pál evangélikus lelkész vett részt a temetésen.

október 5.

Kol Nidré.

október 7.

1. A Thököly úti zsinagóga falán emléktáblát avattak azoknak a zsidónak, akiket a nyilasok itt öltek meg 1944-ben. Az avatáson megjelentek és beszédet mondtak a Miniszterelnöki Hivatal, az Oktatási Minisztérium, a Mazsihisz, a Bzsh valamint a zuglói hitközség és önkormányzat, valamint a társegyházak képviselői. Az ünnepségen felolvasták Mádl Ferenc köztársasági elnök levelét, Benedek István Gábor emlékező beszédét a Deák Ferenc emlékévé gondolatisága ihlette.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Lindner László és Sólyom Gábor ismertette a bori munkaszolgálat történetét feldolgozó könyv előkészületeit.

október 8.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház Salom Klubjában Takács Boglárka ismertette a Szociálpszichológiai Műhely vizsgálatát a zsidó vallás és politikai attitűdök összefüggéseiről.

október 14.

A Fiumei úti temető művész parcellában temették el a 74 éves korában, 2003. szeptember 25-én elhunyt Timár György író, műfordítót.

október 15.

A nyilas uralom áldozataira emlékeztek a Terror Háza Múzeum előtt. Beszédet mondott Gusztos Péter országgyűlési képviselő, az Újgeneráció alelnöke, valamint Horváth Aladár, a Roma Polgári Mozgalom elnöke. A roma kárpótlás körüli huzavonáról jelentetett meg cikket Oláh Erika az ÉS 2003. november 7-i számában „Postásra várva – Parlamenti albizottság vizsgálja a három éve húzódó roma-kárpótlást” címmel (6. p.).

október 16.

1. A hebraisztika szak indulásának 15. évfordulóján konferenciát rendeztek a szak egykori hallgatóinak előadásaiból az ELTE BTK Szerb utcai tanári klubjában. A konferenciát Déri Balázs professzor, oktatási dékán-helyettes köszöntötte, majd Schweitzer József címzetes egyetemi tanár nyitotta meg. Előadásokat tartottak: Grüll Tiborné (Csalog Eszter) tanársegéd, Szent Pál Akadémia Ókori Nyelvi Tanszék „A Példabeszédek könyve a Septuagintában”; Buzási Gábor adjunktus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hebraisztika Tanszék „Miért nem szerepel a Zsuzsanna-történet a héber kánonban? Órigenész és Julius Africanus vitája”; Hack Márta, docens Szent Pál Akadémia Ókori Nyelvek Tanszék „Héber-arámi hamisítványok évadja”; Koltai Kornélia nyelvtanár, ELTE BTK Assziológiai és Hebraisztika Tanszék „Péchy Simon Biblia-fordítása”; Visi Tamás PhD-hallgató, CEU „Bábel tornya: a történet datálása”; Bíró Tamás Ph-D hallgató, Groningeni Egyetem: „Mina hané milé? [Honnan tudjuk ezeket a szavakat?]: Spekuláció, empiria, szöveg”; Marossy Attila PhD-hallgató, Evangélikus Hittudományi Egyetem „Rabbinikus hermeneutika: Rest és hova”; Kövér András Ph-D-hallgató, ELTE Hebraisztikai doktori program „A szír Mózes bar Képha és a rabbinikus hagyomány”; Dobos Károly tanársegéd, PPKE BTK Hebraisztika Tanszék „Miben áll a summum bonum? Maimonidész nézete az emberi tökéletességről”; Komoróczy Szonja Ráhel Ph-D hallgató, University of Oxford „Jiddis és Jüdisch-Deutsch könyvek Budán és Pozsonyban”; Bányai Viktória tudományos munkatárs, MTA Judaisztika Kutatócsoport „A zsidó oktatás modernizációja a tankönyvek tükrében (18-19. sz.)”; Peremiczky Szilvia Ph-D hallgató, ELTE Összehasonlító és Világirodalmi Doktori Program „A ladino múltja, jelene és jövője”.

2. A Magyar Nemzeti Múzeumban megvitatták az auschwitzi haláltábor 18. blokkjában tervezett állandó magyar kiállítás forgatókönyvéhez Kádár Gábor és Vági Zoltán történészek által készített történelmi áttekintést. A nyilvános vitán jelen volt Hiller István kulturális miniszter és Zoltai Gusztáv, a

Mazsihisz ügyvezető igazgató is. Mindketten alkalmasnak tartották a szakanyagot az auschwitzi új magyar kiállítás koncepciójának kidolgozásához.

október 17.

Az ELTE Tanári Klubjában (Bp. V. Szerb u. 19-21.) mutatták be az MTA Judaisztikai kutatócsoport műhelyében készült „Héber kútforrások Magyarország és a magyarországi zsidóság történetéhez” című könyvet, amelyet Shlomo J. Spirzer és Komoróczy Géza állítottak össze. A könyvet Glatz Ferenc, az MTA történettudományi Intézetének igazgatója és Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi mutatta be, a könyvből részleteket olvasott fel Vallai Péter.

október 18.

A Népszabadság 2003. október 18-án Palugyai István készített interjút Jovan Rajs-sal, a Bánátból 1968-ban elszármazott, Stockholmban élő törvényszéki orvos szakértővel „Importorvos Stockholmban” címmel (9. p.). A holocaustot Zentán, Szegeden és Bergen-Belsenben túlélő orvos életrajza „Az elnémítottak szószólója” címen bestseller Svédországban, ahol Rajs a 2003 nyarán meggyilkolt Anna Lindth svéd külügyminiszter halálának körülményeit vizsgálta.

október 21.

1. Az Or-zSE Doktori Tanácsa előtt eredményesen védte meg „A zsidó pasztorális pszichológia tárgya” című nagydoktori értekezését Ungárné Komoly Judit, az egyetem Neveléstudományi és Szociális Munka tanszékének vezetője. Opponensei Popper Péter és Schőner Alfréd voltak.
2. A Budapest Galériában Réth (Róth) Alfréd (1884-1966) festőművész kiállítása nyílt meg.

október 22.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház Salom Klubjában Schweitzer József főrabbi-val beszélgetett Kertész Péter újságíró.

október 23.

1. A MIÉP vendége Le Pen és David Irving, a nézetei miatt több országból kitiltott náci történész volt. A vendégek a Hősök terén az Európai Uniótól óvtak bennünket, miközben Csurkával hármásban olykor vadul zsidóztak. A közszolgálati TV vasárnap esti jobboldali műsorának szerkesztője, Siklósi Beatrix meghívta David Irvinget a „+1 Éjjeli menedék” című műsorába, ahol az 56-os forradalmat Irving lényegében antiszemita pogromként értékelte. Irving vendége volt a Kossuth Rádió „Vasárnapi Újság” című műsorának is, ám ennek semmilyen következménye nem lett. Az „Éjjeli menedék”-et azonban az ORTT azonnal megszüntette, bár később megjelent állásfoglalásában az ORTT Panaszbizottsága úgy foglalt állást, hogy a műsor, mely közreadta a náci történész véleményét, nem sértett médiatörvényt. Az ügyről Vásárhelyi Mária az ÉS 2003. december 5-i számában írt esettanulmányt „Jobboldali közszolgálat - fából vaskarika” címmel (3-4. p.) A Nyilvánosság Klub ügyvivői testülete tiltakozását jelentette be, amiért a hírek szerint Magyar Televízió vezetése új megbízást készített elő Siklósi Beatrix részére.

2. A forradalom 47. évfordulója alkalmából Juhász Ferenc honvédelmi miniszter a „Honvédelemért” kitüntetésben részesítette Lazarovits Ernőt, a Mazsihisz külügyi vezetőjét.

október 24.

Genfben meghalt Alexandr Grosman (1909-2003), 1927-ben a miskolci hitközség vezetőségének tagja, a Hasomér Hacair magyarországi szervezésének kezdeményezője. Az Új Élet 2003. november 15-i számában Vámos György nekrológja jelent meg „Élő lelkiismeret” címmel (4.p.)

október 25.

A Mazsike Klubban a Duó Aman zenekar játszott szefárd-ladino zenét, közreműködött Budai Miklós gitárral, Bürg Judit énekkel.

október 29.

Nádas Péternek ítelték oda Csehország egyetlen nemzetközi irodalmi kitüntetését, a 2000-ben alapított „Franz Kafka-díjat”. A prágai városháza nagytermében rendezett átadás alkalmából elmondott Nádas beszéd az ÉS 2003. október 31-i számában jelent meg „Az ember, mint szörnyeteg” címmel (3. p.). Az író „Emlékiratok könyve” című munkája Csehországban jelent meg Anna Valentova fordításában 1999-ben. A Népszabadság 2003. november 29-i számának „Hétvége” mellékletében Kunstár Csaba készített interjút „Nádas Péterrel Horthyizmus és kádárizmus frigae” címmel (1. p.).

október 30.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház vendégei voltak Pető Iván és Gerő András, akikkel a politikai közbeszédéről beszélgettek a résztvevők.

Noha a kormány július 30-ára elkészítette a közösség elleni izgatás módosításának új szövegváltozatát – amelyet a Mazsihisz-szel is véleményeztetett – az országgyűlés szakbizottságában az október végi tanácskozáson sem az ellenzék, sem az SZDSZ nem támogatta. Erről Rádai Eszter beszélgetett Bárándy Péter igazságügy miniszterrel az ÉS 2003. október 31-i számában „A törvény nem csodaszer” című írásában (7. p.). Az ÉS 2003. szeptember 12-i számában Halmi Gábor írása jelent meg „Gyűlöletbeszéd”- büntető vagy polgári jog” című írása (6. p.), amelyben azokat a pereket és ítéleteket tekintette át, amelyekben közösség elleni izgatás volt a vád, illetve személyiségi jogi próbapaper formájában tesztelték a jogalkotás álláspontját. Seres László „Gyűlöletbeszéd, avagy kinek jó a szigorítás?” címmel a Szombat 2003/2. számában jelentetett meg írást (3-4. p.). Kis János és Sólyom László írását a gyűlöletbeszédéről a Népszabadság 2003. október 11-i száma közölte „Az alkotmány és a szólásszabadság címmel” („Hétvége” melléklet 1,4. p.). A szerzők kifejtették véleményüket, hogy nem elvi, hanem szövegkritikai kodifikációs problémák miatt nem értettek egyet a kormány által az országgyűlés elé terjesztett javaslattal, amely a Btk. 269 paragrafusára, az úgynevezett izgatási paragrafusra vonatkozott. Kis János és Sólyom László cikkére az ÉS 2003. november 7-i számában Kádár András Kristóf, a Magyar Helsinki Bizottság elnöke „Útvesztő – a jogalkotó esete a szólásszabadsággal” című cikkében, és Molnár Péter az „Egy vita azonosítása, avagy a gyűlöletbeszéd és e1lenszerei” című cikkében szólt hozzá (8-9. p.). A választ nem a büntetőjogban látták elsősorban, hanem a gyűlöletbeszédre adott politikai válaszban. Az ifj. Hegedűs Lóránt református lelkész másodfokon felmentő bírósági ítélet után Kis János az ÉS 2003. november 21-i számában „A bírói döntéstől a törvény feletti döntésig”(3-4. p.) című írásában úgy foglalt állást, hogy Hegedűs nem az érvényes jogszabályok miatt nem büntethető. Ugyanebben az ÉS számban jelent meg Bródy Mihály nyelvész cikke „Miért nem tilthatja a szólásszabadság híve a gyűlöletbeszédet?” című cikke (6. p.) és Rádai Eszter Fodor Gáborral készített interjúja „Vélemény büntett” címmel (7-8. p.) Az SZDSZ hét prominens személyisége fizetett hirdetésben tette közzé „Felhívását a Szabad Demokraták országgyűlési csoportjához, hogy minden alkotmányos eszközt vegyenek igénybe a gyűlöletre uszítók ellen”. A felhívás aláírói: Dornbach Alajos, Haraszi Miklós, Iványi Gábor, Jancsó Miklós, Kende Péter, Konrád György, Litván György. Fizetett hirdetésben Gyáni Gábor „Érvek a gyűlöletkeltés büntethetősége mellett” című írása már a törvénymódosítás december eleji bevezetése után, 2003. december 5-én jelent meg az ÉS-ben (14. p.)

A Budai Sófár című havilap 2003/októberi számától folyamatosan fonetikus formában közölte e péntek esti istentiszteletek imádságait.

Október végén 74 éves korában Izraelben elhunyt Simcha Dinitz, aki 1987-1994 között a Szochnut elnöke volt.

A Ferenciek terén október végén avatták fel id. Antall József emléktábláját, Thury Levente szobrászművész alkotását. Az eseményen megjelent Rafael Wisniewski, a lengyel nagykövet, Steiner Pál, az V. kerületi önkormányzat és az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat képviselőiben, valamint Jeszenszky Géza volt külügyminiszter. Id. Antall József a 2. világháborúban mintegy 50 ezer lengyel és több ezer zsidó menekült életét mentette meg.

Október elején nyílt meg Farkas-Fischhoff Éva izraeli festőművész tárlata Kiskunfélegyházán.

A 70 éves Gergely Ágnes írónővel készített jubileumi interjút Várnai Pál a Szombat 2003/októberi számában „Remélem, odaát nagyon erős a szeretet” címmel (30-32. p.).

Debrecenben ötödik alkalommal rendezték meg a Kardos Albert nemzetközi vers- és prózamondó versenyt.

Ács Irén fotóművészt a Nógrád megyei önkormányzat díszpolgári címmel jutalmazta szülővárosának, a szécsényi zsidóság sorsának megörökítéséért „Őrizd meg...” című fotóalbumában.

A Keresztény – Zsidó Társaság konferenciát rendezett az embermentésről a soá idején. A nyitó előadást Szita Szabolcs történész tartotta. Lakatos Emil a Benelux államok háború alatti ellenállásáról, Lebovits Imre a munkaszolgálatban és az embermenő katonatisztekéről, köztük Nagybaconi Nagy Vilmosról, Reviczky Imréről, Ocskay Lászlóról és Gidófalvy Lajosról tartott előadást.

Jeruzsálemben a Yad Vasem Intézet alapításának 50. évfordulóján rendezett ünnepségen a magyar kormány részéről Bárándy György igazságügy miniszter és Lazarovits Ernő, a Yad Vasem magyarországi képviselője vett részt. Beszédet mondott Móse Kacav államelnök, Jichak Samír miniszterelnök, Sevach Weiss, a Jad Vasem Bizottság elnöke, Anver Shalev, a Yad Vasem igazgatóságának elnöke, Elie Wiesel Nobel-békedíjjal kitüntetett író, Israel Singer, a ZsvK elnöke, Avi Becker a ZsvK főtitkára és Mer Lau, izraeli főrabbi. Az eseményhez kapcsolódóan vacsorát adott Benjamin Natanjahu pénzügyminiszter.

A Szegedi Zsinagógáért Alapítvány kuratóriuma 12 év után újjáalakult. Az addigi öt tag mellé két új taggal, Perti Ildikóval és Venetianer Anikó tudományos kutatókkal kibővült. Ezután a tavaszi-nyári hangversenyek mellett őszi és téli koncertekkel is gyűjtenek a zsinagóga rekonstrukciójának folytatására. Az új vezetőség többi tagja: alapító elnök Váradi F, Péter (USA), az elnök Lednitzky András, ügyvezető elnök Maczelka Noémi zongoraművész, Novák István városi főépítész, és Petrovszky Pál könyvszakértő

november hónap

november 1.

Az Új Élet 2003. november elsejei számában „110 éve született Szondi Lipót” címmel jelent meg Takács Ilona írása (6. p.). Magén István pedig a Károli Gáspár téri hitközség elnökének feleségét, Szepesi Hugónét búcsúztatta „Búcsú Magdikától” című írásával (5. p.) Szepesi Magda férje halála után a hitközség elnöki tisztét is ellátta – haláláig. Molát Ferenc „Interjú Fekete Jánossal életéről, gazdaságról, Szarvasról és az MTK-ról” című írása a 3. oldalon olvasható.

november 2.

1. A Mazsihisz vezetőségi ülése a Páva utcában kezdődött, ahová a Holocaust Múzeum és Dokumentációs Központ beruházásával megbízott helyettes államtitkár, Ács Tamás, és Harsányi László miniszteri biztos hívta meg a Mazsihisz vezetőit a készülődő múzeum megtekintésére. Az 1,7-1,8 milliárd forintos beruházás eredményeképpen a zsinagóga épülete visszanyerte az eredeti, 1924-es állapotát és felépült a zsinagóga-hoz kapcsolódó háromszintes épület is. Az új épületszárny része lesz a hitéleti célokat szolgáló imaterem és közösségi rész, a félszáz gépjármű befogadására alkalmas mélygarázs és az 1400-1500 négyzetméteres kiállítótér. A műszaki átadása 2003. december 10-én, az ünnepélyes megnyitó a 2004. április 16-án lesz. A Mazsihisz vezetőségi ülésének további részében megemlékeztek a napokban elhunyt Pollák Jenőről, akinek a Maszökbén betöltött tisztségére Heisler Andrást delegálták. Radnóti Zoltán rabbi Pollák Jenőt búcsúztató beszéde az Új Élet 2003. november 1-jei számának 3. oldalán olvasható.

2. A 95 éves korában 2003. szeptember 9-én elhunyt Teller Ede búcsúztatásán Medgyessy Péter miniszterelnök felkérésére a magyar kormány Gyurcsány Ferenc képviselte a San Franciscóhoz közeli Lawrence Livermore Nemzeti Laboratóriumban. A megemlékezésen a gyermek-, ifjúsági és sportminiszter rövid beszédet mondott.

november 3.

Londonban II. Erzsébet királynő és Mádl Ferenc köztársasági elnök fővédnöksége alatt nyitották meg a Magyar Magic - Hungary in Focus 2004 című egyéves rendezvény sorozatot. Ebben helyet kapott egy Zsidó Kulturális Blokk is, amelyben a Budapesti Klezmer Band a Liszt Ferenc Kamarazenekarral közösen lépett fel, a Győri Balett Markó Iván „Purim” című táncjátékát mutatta be.

november 4.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban C. G. Jung vallomásai címmel interjúfilmet vetítettek a „Lélek-test tudósainak vallomásai” sorozatban.

november 5.

1. "A Mazsihisz egyre gyorsabban fogyó türelemmel kéri az illetékes állami szerveket, vizsgálják felül álláspontjukat, s a rasszista, antiszemita és gyűlöletkeltő megnyilvánulások megfelelő szankciót vonjanak maguk után" – közölték szövetség vezetői, akik nyilatkozatukat valamennyi parlamenti párt elnökéhez elküldték. A levél közvetlen kiváltó oka egy 2003. május 30-án rendezett Ferencváros-Debrecen NB I-es labdarúgó-mérkőzés volt. A meccset követő szurkolói rendbontás kapcsán csoportos garázdaság és egyéb erőszakos bűncselekmények miatt 27 személyt vontak eljárás alá, közülük négyet közösség elleni izgatás bűntettének megalapozott gyanúja miatt, ez azonban végül nem volt a terhükre megállapítható. Ezért bizonyíték hiányában megszűnt a közösség elleni izgatás bűntette ügyében indított eljárás.

2. A New York-i Holocaust Emlékmúzeum ezután megkaphatja a magyarországi levéltárakban őrzött, védett személyes adatokat tartalmazó iratok másolatát. Ezt teszi lehetővé az az adatvédelmi szerződés, amelyet Washingtonban írt alá Hiller István kulturális miniszter, és amerikai részről Sarah Bloomfield, a múzeumigazgató.

3. Az általános és középiskolák számára készített „Salgótarjáni zsidótörténet” címmel könyvet adott ki a Nógrád megyei Levéltár. A kötetet Szita Szabolcs és Lóránd Ferenc mutatták be.

november 6.

A Fővárosi Ítéltábla jogerősen felmentette ifjabb Hegedűs Lóránt református lelkészt a közösség elleni izgatás vádjá alól. A MIÉP volt országgyűlési képviselője, ifjabb Hegedűs Lóránt 2001 augusztusában a párt Ébresztő című XVI. kerületi lapjában „Keresztyén Magyar Állam” címmel közölt írást, melyben "a galíciai jöttmentek hada" fordulatot használta, egy helyütt pedig úgy fogalmazott: "Rekeszd ki őket, mert ha nem teszed meg, ők teszik meg veled!". Az első fokú ítélet 2002. decemberében három évre felfüggesztett, másfél év börtönbüntetésre ítélte a református lelkészt, aki ellen nem indult egyházi eljárás. Hívei vállukon vitték ki a tárgyalóteremből; a Mazsihisz felháborodással, Kovács László külügyminiszter megdöbbenéssel fogadta a felmentő ítéletet. Az Új Élet 2003. november 15-i számában olvasható a külügyminiszter nyilatkozata (2. p.) A B'nai B'rith magyarországi egyesülete, mint az eljárás egyik kezdeményezője volt - az esetet figyelemmel kísérő európai központjával egyetértésben - hangot adott megdöbbenésének. Álláspontjuk az, hogy véget kell vetni az önkényes értelmezések lehetőségének. A Hegedűst felmentő ítélet miatt 2003. november 8-án állampolgárok egy 84 tagú csoportja „Tiltakozunk!” címmel két napilapban fizetett hirdetés formájában tiltakozott. A felhívást néhány nap alatt több százan írták alá – a kibővült lista megjelent a „Magyar Hírlap” és „Népszava” 2003. november 15-i számában. 2003. november 10-én a Népszabadság „Gyűlöletbeszéd: kimondott koalíciós vita” című tudósításában (4. p.) SZDSZ-es és MSZP-s képviselők eltérő véleményeket fogalmaztak meg, Bárándy Péter igazságügy miniszter pedig úgy fogalmazott, hogy a gyűlöletre izgatás lényege, hogy maga a kimondott gondolat jelent veszélyt. Néhány nap múlva állampolgárok másik csoportja „Nyilatkozat”-ban határolódott el a tiltakozóktól, mondván, hogy a szólásszabadságot nem szabad törvénnyel korlátozni a hegedűsfélék miatt. Minden demokratikus érzelmű polgárnak fel kell viszont lépnie a kirekesztés és a gyűlöletkeltés ellen. A „Nyilatkozat” és az aláírók listája több napilapban, és az ÉS 2003. november 14-i számának 2. oldalán megjelent. Tamás Gáspár Miklós a „Magyar Hírlap” 2003. november 10-i számában megjelent „Ebből elég volt” című cikke (17. p.) sem maradt visszhangtalan. TGM az elmúlt három hét bőséges rasszista eseményeit összefoglalva többek között azt írta: „a bírák jelentős része ahhoz a felső középosztályhoz tartozik, amely cigányellenes, nőellenes, homofób, idegengyűlölő, antiszemita és mélyen lenézi a kitaszított szegényeket.” TGM írására a Legfelső Bíróság elnöke, Lomnici Zoltán reagált a Népszabadság 2003. november 13-i számában „A főbíró nem tartja jónak a közállapotokat”, s az ügy kapcsán kirobbant vita nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a parlament 2003 decemberének elején mégis döntött a gyűlöletbeszédéről szóló törvény módosításáról. A „Magyar Hírlap” 2003. november 12-i számában „Gyűlöletbeszéd: törvény és mozgalom” címmel egész oldalas összeállításban (8. p.) szólaltatta meg Medgyessy Péter miniszterelnököt, Mádl Ferenc köztársasági elnököt, Lomnici Zoltán legfőbb ügyészt és a közélet több ismert személyiségét – Bródy Jánost, Pető Ivánt, Fodor Gábort, Kerényi Imrét – a bíróság ítéletéről, illetve TGM cikkéről. A megszólaltatottak közül többen ismét az utcán tiltakoznának a fokozódó rasszizmus miatt, mint 1994 márciusában. Kovács Zoltán az ÉS 2003. november 14-én megjelent számának „Nem ért a focihoz” című vezércikkében (1. p.) a rendszerváltás utáni kormányok rasszizmus iránti cinkosságát mutatta be. A harmadik fizetett hirdetés formájában közzétett állampolgári tiltakozás 2003. november 14-én jelent meg „Rekesszük ki őket?” címmel a Népszabadságban. A mintegy 300 aláíró egyformán fontosnak tartva a szólásszabadságot és a kirekesztés megakadályozását, felhívták a képviselők figyelmét, hogy félreérthetetlen törvényeket alkossanak. Mindaddig, amíg ezek megszületnek, a civil szervezetek, a média, az iskolák és az egyházak felelőssége a civilizált viselkedési normák helyreállítása – áll a felhívásban. Schiffer András „Pálfordulás a semmibe” című, a Népszabadság 2003. november 20-i számában megjelent cikkében elmarasztalta az SZDSZ magatartását a törvényelőkészítő vitában. Az SZDSZ tagságát valóban megosztotta a Hegedűs-

ítélet, Szabó Zoltán, a törvénymódosítás MSZP-s szorgalmazója azonban a lap 2003. december 5-én megjelent számában „A tartóoszlop kidőlt” című írásában világított rá Schiffer tévedéseire. Kovács Zoltán az ÉS 2003. december 5-én megjelent számának „Veszélyes üzem” című vezércikkében arról írt, hogy ismeretlenek belőttek az ifjú Hegedűs Lórántot elítélő bírói tanács elnökének lakásába (1. p.). Kertész Péter „Nincs új a Nap alatt” című glosszájában (ÉS 2003. december 12. 13 p.) a Szent Korona című jobboldali hetilap főszerkesztője, Romhányi József 1991. május 15-től 1993 novemberéig húzódó közösség elleni izgatási peréhez hasonlította ifj. Hegedűs perét. Hanák András ugyancsak az ÉS 2003. december 12-i számában „Hegedűs a háztetőn” címmel (7-8.p.) foglalta össze a törvényalkotók, politikusok gyűlöletbeszéddel kapcsolatos megnyilvánulásait. A TGM cikk megjelenése után a legfőbb ügyész kezdeményezésére szakmai, parlamenti és társadalmi vita folyt a bírói függetlenségről. Az ombudsmanok készségüket fejezték ki a szakmai párbeszédre, az ellenzéki pártok a koalíciós erőket vádolták a bírói kar elleni offenzív támadással. Az igazságügy-miniszter ezt visszautasítva úgy fogalmazott, hogy csak egyetlen igazán független hatalmi ág van: a bíróságoké. A Marketing Centrum közvélemény-kutató intézet 1000 fős mintán végzett telefonos felmérése szerint a Hegedűst felmentő ítélet a megkérdezettek mindössze 19 százalékát háborította fel, 21 százalékuk fogalmazott úgy, hogy nem örül neki. Elfogadta az ítéletet 20 százalék, 7 százalék kifejezetten örült neki, és viszonylag sokan, a megkérdezettek 32 százaléka mondta azt, hogy nincs véleménye a kérdérről (Népszabadság, 2003. november 18. 1-4. p.) A TGM, Kis János és Sólyom László által írt cikkek után kialakult helyzetet elemezte Bíró Béla a „Magyar Hírlap” 2003. november 17-i számában „Indulatok hordaléka” című cikkében (19. p.). Pogonyi Lajos a Népszabadság november 22-i számában „Nem lehet a valóságról beszélni” címmel interjút készített TGM-mel, aki azt mondta, hogy senki nem cáfolta meg eddig az általa mondottakat (9. p.) Szalai Erzsébet „Sajnos...” című, a Népszabadságban 2003. november 27-én megjelent írásában nem adott igazat TGM-nek (18. p.), mondván hogy nem készült empirikus felmérés a bírói társadalomról, amellyel alá lehetne támasztani a filozófus által mondottakat. A Zsidó Közéleti Unió nevében Pelle János, Staub Pál és Sík János ügyvivők közösen aláírt „Antiszemitizmus és igazságszolgáltatás” című, a „Magyar Hírlap” 2003. december 1-i számában megjelent állásfoglalásukban rágalmozónak bélyegezték TGM-et, s az antiszemita jelenségek visszaszorulásáról tettek említést (21. p.). A Mazsihisz „Gátat a zsidóellenes közbeszédnek!” címmel határolódott el a Zsidó Közéleti Unió fenti megnyilvánulásától a „Magyar Hírlap” 2003. december 3-i számában (21. p.) A Wesley János Lelkészképző Főiskola főigazgatója, Iványi Gábor munkatársaival együtt a Hegedűs-ügy hatására ellátogatott Galíciába, a Kamenyec-podolszkiji vérengzés színhelyére. A látogatásról az Új Élet 2004. január 15-i száma tudósított (4. p.).

2. Megalakult a Frankel Baráti Kör, amely a Frankel Leó utcai hitközség tagjainak kíván alkalmat nyújtani a mindennapi találkozásokhoz.

november 8-9.

A Holocaust 60. évfordulója alkalmából szemináriumot rendezett az UJS a Budai Micve Klubban a „Cionista Ifjúsági Ellenállás Magyarországon, a Holocaust idején” címmel a Macisz, a Szochnut, a Joint, az Almazsi, a Hagshama és a Múlt és Jövő segítségével. Az előadók Eli Necer, Novák Attila, Fritz Zsuzsa, Lányi Eszter és Engländer Tibor voltak. Levetítették a „Harc az életért” című filmet, majd Bokor Péterrel és Mezei Andrással beszélgettek az ifjúsági ellenállás irodalmi és filmbeli ábrázolásáról. A második napon bemutatták Bors Frigyes „A cionista ellenállás mások szemével” című filmjét, amely a Demény Párttal való együttműködésről szólt. A szeminárium résztvevői végigsétáltak az ellenállás budapesti helyszínein, végül Izraelből és Magyarországról származó túlélőkkel találkoztak. Győri György és Vámos György egykori ellenállók, valamint az ellenállás izraeli vezetői Efra Agmon, David Gur és Meir Friedman élményeiket osztották meg a szeminárium résztvevőivel.

november 8.

1. Bárándy Péter igazságügyi miniszter szerint a gyűlöletbeszéd szabályozásánál két alapjog ütközik: a véleménynyilvánítás, -alkotás és -alakítás joga valamint az emberi méltósághoz való jog, azonban az egyik védelmében a másik korlátozható. Bárándy Péter erről a Magyar Rádió „16 Óra” című műsorában beszélt szombaton. "Olyan jelenségek tűntek fel a magyar társadalomban", amelyeket (...) „nem tudunk kezelni a büntetőjog eszköze nélkül. Ezek a jelenségek olyan mértékben erősödtek fel, ami igen sok embernek az emberi méltóságát súlyosan sérti, tehát valamilyen eszközzel fel kell, hogy lépjen a társadalom ellene" - az igazságügyi tárca vezetője szerint ezért szükséges a gyűlöletbeszédrel kapcsolatos jogszabály-módosítás.

2. A Mazsike vendége volt Hahn Endre, a Medián Közvélemény Kutató Intézet igazgatója.

november 9.

1. Eilat-on a Rotary Klub felkérésére héber nyelvű előadást tartott Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi a magyarországi holocaust és újjászületés témakörében. A magyar származású Sir Sigmund Sternberg kezdeményezésére a Rotary Klub egy nyilatkozatot fogadott el a gyűlöletkeltés ellen.

2. A Spinoza Házban Kiss József irodalmi felolvasóestet rendeztek a pályatársak írásaiból.

3. Szegeden két napig tartó Zsidó Kulturális Napokat rendeztek a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában. Az első napi tudományos konferencián az egyetem Hispanisztikai Tanszékének munkatársai tartottak előadásokat. Anderle Ádám tanszékvezetőnek „Az Osztrák-Magyar Monarchia szefárd zsidóságáról” tartott bevezető előadást. Sáringer János „A portugál diplomácia zsidómentő akciói Budapesten”, Harsányi Iván pedig „Angel Sanz-Briz ügyvivő szerepéről” beszélt az 1944-es magyarországi akciókban. A tanszéken kutató külföldi munkatársak a dominikai, az argentin, a havannai zsidóság történetéről beszéltek. Az újszegedi „Forrás Szállóban” Dégi István festőművész tárlatát nyitotta meg a Szegedi Magyar - Izraeli Baráti Társaság titkára, Farkas András, majd Benedek István Gábor és Tanács István részvételével rendeztek író - olvasó találkozót. Az izraeli vacsoraesetre meghívót kaptak és eljöttek a város prominensei és gazdasági vezetői. A műsorban fellépett Gregor József operaénekes, a baráti társaság díszelnöke, Székhelyi József színházigazgató, valamint a Pannón Klezmer Band. A rendezvény második napján délelőtt vidéki hitközségek elnökeinek találkozájára került sor. Heisler András Mazsihisz elnök az új alapszabály munkálatairól számolt be. Délután pedig a Mórahalmon nemrég felavatott Rendezvényházban Ledniczky András szegedi hitközségi elnök szólt a zsidó hagyományőrzésről, majd az Akropólisz Színházi Tanstúdió izraeli táncbemutatója következett. Az 1938. november 9-i Kristályéjszaka emlékére a Fiala Baloldal fáklyás felvonulást szervezett a városban. Ennek végállomása Löw Immánuel hajdani szegedi főrabbi emléktáblája volt az egykori gettó falánál. Itt H. Nagy László, a Fiala Baloldal Szegedi Szervezetének elnöke és Markovits Zsolt rabbi szólt az egybegyűltekhez.

november 10.

A parlamentben az SZDSZ frakció többsége megszavazza a gyűlöletbeszédrel kapcsolatos jogszabály-módosítást, azzal a feltétellel, hogy a kihirdetés előtt az Alkotmánybíróság végezzen előzetes normakontrollt a jogszabályon - nyilatkozta Kuncze Gábor. Az SZDSZ továbbra is fenntartja az álláspontját, miszerint a javaslat indokolatlanul korlátozza a szólásszabadságot. Új helyzetet teremtett azonban a napokban hozott, ifjabb Hegedűs Lóránt református lelkészt felmentő, bírósági döntés.

november 11.

1. A Petőfi Irodalmi Múzeumban Kiss József emlékkiállítás nyílt. Tábor Ádám író megnyitón elmondott beszéde az Élet és Irodalom 2004. január 2-i számában olvasható „Magyar költő, litvániai jöttment” címmel (15. p.)

2. Az Operettszínházban is bemutatták a Győri Balett „Purim, avagy a sorsvetés” című balettjét.

november 12-16.

A Zsidó Diákok Európai Egyesületének 25 éves jubileuma alkalmából Budapesten rendeztek konferenciát az UJS segítségével. A szeminárium témája a „Zsidó és nem zsidó civil szervezetek együttműködése” volt.

november 13.

A Magyarországi Református Egyház (MRE) nem bírálhatja felül a bírósági döntést - mondta Bölcskei Gusztáv püspök annak kapcsán, hogy ifjabb Hegedűs Lóránt református lelkészt néhány nappal korábban a bíróság jogerősen felmentette a közösség elleni izgatás vádjá alól. A köztársasági elnök 2003. november 18-án saját kérésére fogadta az ügyben Kuncze Gábort. Mádl Ferenc elítélte és káros jelenségnek nevezte a kirekesztés és a gyűlöletkeltés minden formáját azon a találkozón, amelyen az SZDSZ elnökével a Büntető törvénykönyv tervezett módosításáról konzultáltak. A magyar - izraeli baráti társaságok ugyanezen a napon tették közzé, hogy támogatják a gyűlöletbeszéd büntethetőségét. A Dunamelléki Református Egyházkerület kétnapos közgyűlésén Szabó István püspök a felmentő ítélet ellenére bocsánatkérésre szólította fel ifjabb Hegedűs Lórántot 2003. november 19-én. „A jogilag korrekt ítélet..., semmiben nem oldotta fel egyházunkat e lelkipásztor cikkében megfogalmazott inkriminált sorok terhe alól. Sőt, egyházunk tisztessége és becsülete megrendítő módon megkérdőjeleztetik és besározatnak” - jelentette ki Szabó István püspök.

november 15.

A Mazsike Garay Klubjában a „Neokonzervatív kihívás” címmel rendezett kerekasztal-beszélgetés vendégei Gadó János és Novák Attila a Szombat, és Seres László a Népszabadság munkatársai voltak.

november 16.

1. A Mazsike évi rendes közgyűlését a Garay u. 48-ban tartotta. A napirenden a 2003-as beszámoló és a 2004-es költségvetés szerepelt. Rajki András pénzügyi beszámolóját egyhangú szavazattal fogadta el a közgyűlés. A jövő évi feladatok között kiemelt helyen szerepel az egyesület Garay utcai ingatlanának korszerűsítése. Az egyesület 2003-tól kezdve péntekenként fél ötkor a Civil Rádióban félórás műsort sugárzott.

2. A Hunyadi téri Generációk Klubja autóbuszos kirándulást szervezett Szentendrére a város zsidó nevezetéseinek megtekintésére. A kirándulás költségeihez hozzájárult a VI. kerületi polgármesteri hivatal is.

november 17.

1. Raoul Wallenbergnek a „Budapest díszpolgára” címet adományozott Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere. A cím adományozásával Demszky Tom Lantosnak, az amerikai kongresszus külügyi bizottsága rangidős demokrata párti tagjának kérését teljesítette. Az eseményen megjelent Wallenberg húga, Nina Lagergren is. Ugyancsak „Budapest díszpolgára” címmel tüntették ki Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit. Az eseményen jelen volt Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, Erdős Péter bíboros, prímás, Esztergom-budapesti érsek, valamint a zsidó hitközség több vezetője.

2. A Mazsike vendége volt Fekete László főkántor, akivel Garai Péter beszélgetett a Garay utcai Klubban.

november 19.

„Világ Igaza” kitüntetésekkel adta át Varnai Shorer Judit izraeli nagykövet az MTA Dísztermében. Oklevelet kapott idősebb Hagenmacher Ottó, Varga János és felesége Budapestről, Zsigó Károlyné, Nagy Klára a Marosvásárhely melletti Erdőcsanádról. Szabó Imre református lelkipásztor, Stollár Béla

újságíró, Stolcz Zsigmond egykori pesterzsébeti rendőrkapitány, Berkovits Vilma hitoktató, Kisházi (Kühtreiber) Ödön akkori szakszervezeti vezető és nevelt fia, Popik Ervin, Kosaras Ferenc házmester, Pöltz István, Pupp Ignác Mohácson. Paduch Béla, Zachár Géza, Szeles Ross Elizabeth posztumusz kitüntetést kapott.

november 21.

A Szim Salom Oneg Sabbat rendezvényének vendége Schweitzer Gábor volt, aki „Zsidó vallási reformtörekvések a XIX századi Magyarországon” címmel tartott előadást.

november 23.

1. A Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány a Bálint Házban tartotta a Jótétemény - Micva napját.
2. A Mazsihisz vezetőségi ülésén az alapszabály módosítási kérdésekkel, ezen belül a járadékelosztás kérdéseivel foglalkoztak.

november 24-december 2.

A Szochnut Budapesti Irodája ország ismertető körutat szervezett Izraelbe olyan egyedülálló fiataloknak, akik érdeklődnek az izraeli letelepedés iránt. Az utazáson két csoportban 20+20 fő vett részt.

november 25.

1. Évekkel a Viking Klubbeli neonáci találkozó (1999. február 13.) után 2003. november 25-én álltak a bíróság elé a koncerten fellépő zenekarok tagjai közösség elleni izgatás vádjával. A koncerten hallható Sieg Heil!-ezést és a „Fut a zsidó” című opust a Nemzetbiztonsági Hivatal titkosszolgálati eszközökkel rögzítette. Az ügyészség közösség elleni izgatás vádjával állította bíróság elé a zenészeket. A védőügyvéd, Grespi László első kérdése az volt a bíróhoz, hogy milyen származású. Mert ha zsidó, elfogultságot jelent be. A bíróság a bizonyítási eljárás lefolytatás után valószínűleg 2004. tavaszán hirdet ítéletet.

2. Kertész Imre németül 100 ezer példányban megjelent forgatókönyvét ünnepelték a bécsi városházán 900 vendég jelenlétében. A „Sorstalanságból lépésről lépésre” címmel kiadott mű bemutatóján jelen volt Michael Haupt polgármester, Buda György fordító és Dalos György berlini magyar kulturális attasé.

november 26.

1. Két újabb, a két világháború között gimnáziumként, illetve diákszallóként szolgált, központi fekvésű ingatlant kapott vissza a temesvári zsidó közösség.
2. Prágában megszigorították a zsidó műemlékek védelmét. A város vezetése szerint erre a terrortámadások veszélyének növekedése miatt volt szükség.

november 28.

Szántó T. Gábor „Lágermikulás” című novelláját közölte az ÉS 2003. november 28-i száma (17-18. p.). Az isztambuli zsinagógák ellen novemberben elkövetett terrorista robbantásokról Zvi Bartel „Törökország a célpont” című írása jelent meg az ÉS-ben (5. p.) a H,arec című izraeli napilap nyomán Petőcz György fordításában.

Novembertől kóser főzőtanfolyamot indított a Kazinczy utcai zsinagóga épületében a Bálint Zsidó Közösségi Ház Zeév Paskesz rabbi vezetésével.

Az Erec 2003/novemberi számában bemutatkozott a Jerusalem Express Klezmer Orchestra (7. p.).

Megnyílt a Zsidó Tudományok Szabadegyeteme az amerikai Rabbinical Collage of America, Morristown, New Jersey és az L. A. Pincus Foundation, Jeruzsálem támogatásával. Az Egység 2003/novemberi számában beszámolók olvashatók a szabadegyetem működéséről, a tavaszi és a nyári szemeszter tematikájáról a 8-12 oldalon. A téli szemeszter 2003. október 26-tól 2004. január 18-ig tartott.

A Szombat 2003/novemberi számában olvasható tudósítás a Haver Zsidó Informális Oktatási Közhasznú Alapítvány tevékenységéről (4-5. p.). Zsidó fiatalok hoztak létre az alapítványt azzal a céllal, hogy segítséget nyújtsanak az iskolákban a holocaust órák megtartásához, illetve kívánságra meg is tartásuk az órákat. Az alapítvány munkatársai Lányi Eszter, Fritz Zsuzsa, Verő Tamás rabbi, Verő Anikó, Schön Edina, Duffeck Tamás, Kovács Levente, Mádl Judit és Illy Luca.

Novemberben „Múlt és jövő határán” címmel rendezték meg a KÚT Alapítvány harmadik konferenciáját. A fővédnök Lévai Katalin esélyegyenlőségi miniszter volt, a konferenciát Bárdos Katalin, az alapító Virág Teréz lánya szervezte. A holocaust többgenerációs hatásának szociálpszichológiai vizsgálatáról Erős Ferenc és Bódog Gyula tartott előadást. A „Párbeszéd a toleranciáért” programot Talyigás Katalin, Kocsor Judit és László Klári ismertette. A hospice csoport munkájáról Hegedűs Katalin beszélt, majd „Pszichoterápia és hivatástudat” címmel kerekasztal-beszélgetést rendeztek. Békés Vera Anna a terrortámadások pszichológiai aspektusairól beszélt, az átélt traumák hosszú távú negatív hatásait, és azok pszichoterápiás feldolgozásait mutatta be Oravec Róbert, Pfitzer Rudolf, Hárdi Lilla, Godó Tiborné Jamnik Judit, Pécsi Katalin, Hoyer Mária, Kovács Mónika és Sziklai Klára előadása. „A holocaustoktatásról” Gyárfás Katalin és Szunyogh Szabolcs beszélt, levetítették Sipos András KÚT, és Mátis Lilla Virág Terézről szóló filmjét. Bemutakoztak a KÚT rendelő munkacsoport tagjai: Bárdos Katalin, Becskeháziné Czenki Valéria, Békés Vera Anna, Borbándi János, Dénes Eszter, Dóczi Viktória, Gellért Csilla, Harmath Péter, Pálffy Judit, Tölgyesi Zsuzsa.

Novembertől játszották a Vígszínházban Jean-Claude Grumberg „Varrónők” című darabját Eszenyi Enikő rendezésében. A darab az ötvenes évek Párizsában játszódik, és a múlt feldolgozásával, az újrakezdés lehetőségével foglalkozik. A főbb szerepeket Kern András, Földi László, Szula László, Igó Éva, Börcsök Enikő, Hegyi Barbara, Majsai Nyilas Tünde, Pap Vera és Kútvolgyi Erzsébet alakították.

Novemberben a Mazsihisz épületében ülésezett a Keresztény - Zsidó Társaság. Az ülés a „Politikai antiszemitizmus és az arra adandó egyházi válaszok”-ról szólt. A társaság elnökségén – melynek tagjai a történelmi egyházak képviselői – kívül jelen volt az ülésen Gulyás Kálmán egyházi ügyekért felelős címzetes államtitkár is. A katolikus egyháznak nem jelent meg képviselője az olykor indulatoktól sem mentes vitában. Heisler András Mazsihisz elnöknek az ülésen elhangzott beszéde megjelent az Új Élet 2004. január 1-jei számában (3. p.).

A B,nai B,rith Milánóban rendezett III. Európai Kongresszusán az erősödő nyugat-európai antiszemitizmus elleni fellépést vitatták meg. Külön szekció foglalkozott a kelet-európai zsidóság helyzetével. A tanácskozáson a budapesti páholyt nyolcan képviselték, köztük Vadász Magda, Korányi László és Szeszlér Tibor. A kongresszus megválasztotta a szervezet új európai elnökét a francia David Lévi-Bentolila személyében. Az új végrehajtó bizottságba két közép-európai tagot (horvát, cseh) is megválasztottak.

Öt napos nemzetközi szemináriumot rendezett az UJS és az EUJS a roma és a zsidó identitáskeresés témakörében „Új hidakat építünk” címmel. A hazai és külföldi előadók között szerepeltek a történelmi egyházak ifjúsági szervezetei, a Mazsihisz és az Oktatási Minisztérium oktatási osztályának képviselői, a zuglói körzet és a roma szervezetek képviselői. A konferencián megjelent Gulyás Kálmán egyházügyi államtitkár is. Pénteki istentiszteleten a Rabbiképző templomában vettek részt a szeminárium résztvevői.

A Kék Galériában (VII. Csengery u. 26.) Wedder Félix (1874-1939) műveiből kiállítást rendeztek a Zsidó Gimnázium egykori tanára emlékére.

Buday Goldberger Leó születésének 125. évfordulóján a Budapesti Városvédő Egyesület emlékülést rendezett. György Lajosné ny. főiskolai docens Óbuda történetéről, s benne a zsidók szerepéről, Millisits Máté a Goldberger gyár történetéről, Schweitzer József pedig a Goldberger család történetén keresztül a magyarországi zsidóság történetéről beszélt.

A százéves szabadkai zsinagóga emlékünnepe a városba utazott az Or-Zse tanári kara, hallgatói, valamint a Goldmark kórus, és együtt ünnepeltek a szabadkai hitközséggel. Az istentiszteleten fellépett a Goldmark kórus, a zsinagóga rekonstrukciójáról Dömötör Gábor szabadkai építésmérnök tartott előadást. A szabadkai Klein Rudolf bemutatta a templomról készült kiadványát. Az összejevetelen Deutsch Gábor, Sommer László és Staller Tamás a magyarországi zsidók életéről beszélt. Szabadka zsidó emlékeiről a Budapesti Zsidó Múzeum kiállítást rendezett. A Münchenben élő Barabás Zoltán zeneszerző ebből az alkalomból írt „Szabadkai emlékek” című műve a kiállítás kísérőzenéje lett. Az „Új Symposion” című korabeli folyóirat egykori szerkesztője, Szombaty Bálint verseit hozta el a megnyitóra.

december hónap

december 5.

A Népszabadság 2003. december 5-i számában tudósított az idegengyűlölet és a rasszizmus elterjedéséről készített EU-felmérés eredményeiről. „EU: erősödő antiszemitizmus. A magánakciók kikényszerítették az uniós jelentés közzétételét” címmel (3. p.). A jelentés már 2003 januárjában elkészült, ám politikai megfontolásból – nevezetesen, hogy a zsidók elleni iszlám támadások fokozódását idézné elő a felmérés közzététele – az EU illetékesei halogatták a jelentés nyilvánosságra hozatalát. Az Európai Zsidó Kongresszus több tagja, valamint Daniel Cohn-Bendit, a német zöldpárt EU képviselője a közlés mellett döntött. A több mint száz oldalas tanulmányt közzétették az interneten. A kutatás az Európai Zsidó Kongresszus bécsi megfigyelő központjának megrendelésére készült. A felmérést az antiszemitizmust kutató berlini központ végezte el az EU jelenlegi 15 országában 2002 első félévében. A jelentés növekvő antiszemitizmust jelzett a vizsgált országokban. A zsidó intézmények ellen különösen súlyos atrocitásokat követtek el Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában és Nagy-Britanniában, ahol a legnagyobb zsidó, illetve muzulmán közösségek élnek. Az Európai Zsidó Kongresszus szerint azonban az EU éppen annak az összefüggésnek a beismerésével maradt adós, hogy a közel-keleti válság, és a zsidók ellen Európában megnyilvánuló atrocitások között összefüggés van. Egyes kommentárok szerint a Nyugat-Európai zsidóság körében sokan érzik úgy, hogy összenő a „hagyományos” európai antiszemitizmus és az ide vándorló muzulmánok zsidó ellenessége.

december 3-7.

A Bzsh és a Mazsihisz közgyűlésén a vezetők beszámolóinak meghallgatása után a 2004. évi költségvetés előzetes vitája következett. Ennek kapcsán bejelentették, hogy ezután a neológ hitközség végzi majd a kóser vágást, eddig az ortodoxiától vásárolták. Bejelentették, hogy a vidéki temetők helyreállítására a hitközség vezetősége egy 500 milliós pénzalap elkülönítését kéri a kormányzattól. A Joint átalakulása után a Claims Conference ügyeinek koordinálásával foglalkozik majd, a fő feladata a kárpótlások folyósítása lesz, erre a források mintegy 85 százaléka fogy el. Ezért a fiatalabb korosztályokra, különösen az oktatásra kevesebb marad. Felvetődött, hogy a Claims Conference-nek nincs magyarországi képviselője. Javaslat hangzott el a Zsidó Múzeum jegyárainak felemelésére. A támogatásokról szólva a Rabbiképzőre fordított összeg szűkössége is felvetődött. A debreceni hitközségben dúló heves indulatokra derült fény Solymosi Imre küldött felszólalásában, aki elmondta, hogy a vezetőség mandátuma hónapok óta lejárt, a tisztújító közgyűlést pedig Halmos Sándor elnök halogatja. Heisler András válaszában jószolgálati segítséget ígért a 2003. december 21-re kiírt debreceni választásokon a Mazsihisz részéről. Szeszlér Tibor bejelentette, hogy 2004-től belső ellenőr segíti majd a Számvizsgáló Bizottság munkáját. A Szertartási osztály létszáma emelkedett a hosszabb izraeli és berlini szolgálat után hazaérkezett Polnauer Sándor főrabbiával, aki a közgyűlésen bemutatkozott, és ezután a Dózsa György úti körzet rabbija lesz. A közgyűlés a költségvetést egy tartózkodással elfogadta. Ismét vita támadt arról, hogy a hitközségek csak a vallásos zsidókat képviseli-e, vagy az egész zsidóságot. Feldmájer Péter a Szombat 2003/novemberi számában is erről írt „Kérdések válasz nélkül” (5-6. p) címmel. A közgyűlésen Heisler András elnök úgy foglalt állást, hogy a Mazsihisz nem csak a vallásos zsidókat képviseli. Engländer Tibor Macisz elnök ezzel szemben nehezményezte, hogy a még csak beszámolót sem kértek a szervezet tevékenységéről soha, és vélhetően a többi zsidó szervezettel ugyanez a helyzet. A Mazsihisz vezetőségének decemberi ülésén heves vita támadt Feldmájer alelnök Szombatbeli cikke miatt. A vezetőség elfogadta Heisler András elnök koncepcióját az új alapszabály döntési hatásköreire vonatkozóan.

december 6.

1. A Mazsike Társasági Körének vendége volt Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, akivel Kovács Gábor beszélgetett.
2. Az ifjú Hegedűs Lóránt református lelkész ügyében hozott bírósági ítélet apropóján született Lipp Tamás „A galíciai jöttementekről” című tanulmánya, amely a Népszabadság Hétvégi mellékletében jelent meg (5. p.).

december 8.

Az Országgyűlés a Büntető törvénykönyv (Btk.) közösség elleni izgatásra vonatkozó paragrafusának módosításával újraszabályozta a gyűlöletbeszéd szankcionálását. Mádl Ferenc köztársasági elnök azonban 2003. december 22-én előzetes normakontrollt kért az Alkotmánybíróságtól a büntető törvénykönyvnek a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos módosítása ügyében.

Az eddigi szabályozás szerint "aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet, valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő". A módosítás az "uszít" szót az "izgat" kifejezésre cserélte, és az "erőszakos cselekmény elkövetésére hív fel" fordulattal egészítette ki, továbbá beiktatott egy második bekezdést. Ez szankcionálja az olyan magatartást, amely azáltal sérti az emberi méltóságot, hogy a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási hovatartozás miatt becsmérel, megaláz.

december 9.

A Balassi Kiadó a Spinoza Házban (1074. Bp. Dob u. 15.) rendezte meg Jean Christophe Attias és Esther Benbassa „A zsidó kultúra lexikona” című könyvét. A lexikont Glatz Ferenc akadémikus és Gábor György vallásfilozófus mutatta be.

december 13.

A Mazsike Chanuka bálját a Danubius Hotel Gellértben rendezték meg. Itt adták át a „Magyar Zsidó Kultúráért” díjat Fehér László Kossuth-díjas festőművésznek, és a „Várhegyi György díjat” Fischer Miklósné óvónőnek. Közreműködött a SabbathSong zenekar. Az amerikai stílusú utcai hanuka ünnepek iránti viszolygásról írt Novák Attila a Szombat 2004/februári számában „Visszavágás vagy kompenzálás? – Kereszt és hanukia egymás árnyékában” című írásában (3-5. p.). Az írás foglalkozik azzal, hogy a magyar zsidók egy része nem tud mit kezdeni a zsidóság nyilvános akcióival, a nem zsidó jobboldalt pedig provokációra ingerli. Ez utóbbi jelenségre példa, hogy 2002 óta jobboldali szervezetek a hanukia mellé fenyőfa helyett – ami az összetartozás jele lehetett volna - keresztet állítottak, ami a konfrontáció jele.

december 15.

1. Az Új Élet 2003. december 15-i számának 5. oldalán Olasz Tibor cikke jelent meg „Zsidók Hódmezővásárhelyen” címmel, a 6. oldalon pedig Kovács László „Zsidó élet Kassán” című cikke olvasható.

2. Elkezdődött a Sorstalanság című film forgatása Budapesten. A „Sorstalanság” című film 2,5 milliárd forintból készül el, ebből 920 millió forintot a magyar költségvetésből, a Magyar Mozgókép Közalapítványon keresztül kap a produkció. A film forgatókönyvét Kertész Imre írta. Az alkotást a korábban Oscar-díjra jelölt operatőr, Koltai Lajos rendezi, első rendezői munkájaként. A film operatőre Pados Gyula, a zenét Ennio Morricone szerezte. A díszlettervek Lázár Tibor, a jelmeztervek Szakács Györgyi munkái. A főszereplő nevét a gyermek és a család nyugalma érdekében egyelőre nem hozták nyilvánosságra. A „Sorstalanság” főbb szerepeit Haumann Péter, Bán János, Dimény Áron, Rajhona Ádám, Schell Judit alakítja, s összesen száznál több művész kapott szerepet a készülő filmben.

december 18.

Hámori József akadémikus mutatta be Gereben Ágnes történész "Engedd el népemet!" című, a háború utáni Szovjetunióban élő zsidók sorsával foglalkozó kötetét, amely az Athenaeum 2000 Kiadó gondozásában jelent meg.

december 19.

Az ÉS 2003. december 19-i számában Litván György „Jászi Oszkár életrajza elé” (12-13. p.), Komoróczy Géza „Szent tárgyak Jeruzsálemből: a menóra és a keresztfa a Szászánida-korban” (14-15. p.) György Péter „Rossz közérzet a könyvesboltokban” (19. p.), Mark R. Cohen „Zsidók, muszlimok és a vallások közötti utópia” (21-22.p. ford: Kiss Dávid.) című cikkei jelentek meg.

december 20.

1. A Soros György által alapított Közép-európai Egyetem (CEU) akkreditációja ügyében neves amerikai és magyarországi személyek fordultak a kormányfőhöz. Ebből az alkalomból készített interjút Varsányi Gyula a Népszabadság 2003. december 20-i számában az egyetem rektorával, a Szabadkán született, Izraelbe kivándorolt Yehuda Elkana-val „Amerikai egyetem Budapesten – teljes befogadásra vár a CEU” címmel (13. p.).

2. Pár százan vettek részt a Nyugati téren a hanuka ünnepén a Chabad Lubavics Egyesület és a Pesti Jesiva-Zsidó Oktatási Központ által felállított hanukiánál rendezett gyertyagyújtáson. A fényeket Magyar Bálint oktatási miniszter és Oberlander Báruch rabbi gyújtotta meg. Az eseményen felolvasták Mádl Ferenc köztársasági elnök és Medgyessy Péter miniszterelnök üzenetét. A gyertyagyújtáson megjelent Gulyás Kálmán egyházügyi államtitkár, Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, valamint Steiner Pál V. kerületi polgármester is. A hanuka minden

napján más-más közéleti személyiség tett látogatott el a Kossuth térre. Köztük Lévai Katalin esélyegyenlőségi miniszter, Demszky Gábor főpolgármester. A Lubavicsi mozgalom magyarországi vendégeként itt tartózkodó Jona Metzger, Izrael szabre askenáz fő rabbija is megjelent a téren. A Parlamentben a történelemben először felállított hanukia ötödik lángját is Metzger gyújtotta meg.

3. Első alkalommal rendeztek hanuka-fesztivált zsidó ifjúsági szervezetek - Hasomér Hacair, az UJS a Kidma, a Habonim Dror – a Bálint Zsidó Közösségi Ház közreműködésével. A helyszínek a Scheiber Sándor tanintézet, a Merlin Színház, a Goldmark terem és a város különböző utcái, terei voltak. A Merlinben rendezett irodalmi kávéház vendégei Heller Ágnes, Egri Márta, Karinthy Márton, Szántó T. Gábor és Réz András voltak. Fellegi Ádám és Balázs, a Huberman vonósnégyes, a Pannónia Klezmer Band, a Zanzibár együttes, a Szilvási Gipsy Band, a Besh, O Drom együttes és David Yengibarjan muzsikált.

4. Az összes fővárosi és vidéki hitközségben megünnepelték a hanukát, mindenhol érkeztek vendégek is. A Hegedűs Gyula utcai körzet ünnepén felolvasták Medgyessy Péter miniszterelnök levelét, a körzet ünnepén megjelent Kovács László, MSZP pártelnök, Ács Tamás és Gulyás Kálmán államtitkárok, valamint Steiner Pál, az V. kerület polgármestere. Mosonmagyaróváron a felújított közösségi házban Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi látogatta meg a kilet, Veszprémben és Győrbe ugyancsak Schweitzer főrabbi látogatott el, ez utóbbi helyszínen Gáti Oszkár olvasott fel egy novellát. Kaposvárra Oláh János ment, Debrecenben Schőner Alfréd rektor beszélt az ünnep jelentőségéről. Vácon a Bóth János polgármester és a történelmi egyházak képviselői vettek részt a hitközség ünnepén, a Budai Micve Klubba a B,nai B,rith Budapest Páholy tagjai látogattak el.

december 21.

1. Szombathelyen az új Zsidó Ifjúsági Klubban rendezték meg a hanuka ünnepséget. A hitközség szinte az összes jelentős zsidó orgánumban közzétette hirdetését, hogy könyvtára számára könyv és folyóirat adományokat vár.

2. A Mazsike Klub vendége Persányi László környezetvédelmi miniszter volt.

3. Hosszas huzavona után a Debreceni Hitközség vezetősége összehívta a tisztújító közgyűlést, mivel a vezetőség mandátuma 2003. márciusában lejárt. A viharos közgyűlésen elnökké ismét Weis Pétert választották. Alelnök: Feuermann László. Előjárósági tagok: Fohn György, Kreisler Gábor, Réti Béla, Vermes László. Számvizsgáló Bizottság tagjai: Ligeti Pál, Vámos István és, Deményi József. A Szombat 2004. márciusi számában Gadó János „Különös választás Debrecenben” című írásában alapos elemzésnek vetette alá a hitközség vezetőségének viselt dolgait (24-27. p.).

A Magyar Külkereskedelmi Bank Shlomo Mintz Izraelben élő hegedűművészt hívta meg az ügyfelei számára rendezett karácsonyi koncertre.

Az év utolsó napjaiban 25 magyar középiskolai tanár tanulmányi kiránduláson vett részt a Yad Vasem Intézetben. A 10 napos kurzusra az Oktatási Minisztériumhoz küldött pályázat útján lehetett bekerülni.

Rappaport Zoltánt, az újpesti hitközség elnökét 80. születésnapja alkalmából az Újpesti Városvédő Egyesület Aranyhorgony kitüntetésben részesítette. A kitüntetést az újpesti zsidó hitközség dísztermében adták át. Az ünnepségen jelen volt Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, Deutsch László főrabbi és Streit Sándor a Bzsh elnöke is.

A Szombat 2003/decemberi számában a Rádió Zs kísérleti adásáról jelent meg a rádió és a Sófár Egyesület vezetőjével, Seres Attilával készült tudósítás (4. p.). A kísérleti adás bemutatta a többi zsidó szervezetnek, hogyan készíthetők műsorok. Ugyanebben a lapszámban összeállítás készült Sigmund

Freudról (13-23. p.) A blokkban olvasható Yosef Hayim Yerushalmi „A negyedik megaláztatás” című tanulmánya Freud Mózes című munkájáról, és Lubinszki Mária „A „szereletterápia” útvesztői – Sigmund Freud - Ferenczi Sándor levelezése” című tanulmánya. A Szombat előző, 2003/novemberi számában pedig Robert Wistrich „Sigmund Freud zsidósága” című tanulmánya jelent meg (2-3,17-24. p.).

A Mozgó Világ 2003/12 számában Kende Éva visszaemlékezése jelent meg „Az én 1944/45-ös krónikám” címmel.

Egész évben:

A Vasvári Pál utcai lubavicsi zsinagóga felújítási munkálataihoz a Mazsihisz hozzájárulásán kívül szponzorok teremtették elő a fedezetet. Szolnoki Béla a több mint százéves padok, valamint a padlózat karbantartásának költségeit, Michaeli Slomo a konyha, az előadótermek, a mellékhelyiségek és a folyosók felújításához járult hozzá.

A Kazinczy utcai Hanna Étterem feletti helyiségben a hagyományos, rabbinikus irodalom iránt érdeklődőknek Talmud, Misna és Szentírás tanulmányozásra indított napi kurzusokat a Budapest Kollel Paskesz Zeev, Rónai Amsel és Hecker Joel vezetésével.

A temetőprogram keretében Mazsihisz társadalmi összefogással próbálta megmenteni az elnéptelenedett, megszűnt hitközségek területén található több mint 1600 zsidó temetőt. A hitközség az év folyamán folyamatosan kereste fel azokat az önkormányzatokat, helyi pártok és társadalmi szervezetek képviselőit, ahol a második világháborút követően megszűnt a zsidó hitközség. Azt próbálták elérni, hogy a központi költségvetés az önkormányzatokon keresztül bizonyos összeget áldozzon a megszűnt hitközségek temetőinek történelmi emlékparkká alakítására. A Mazsihisz a felújítás érdekében megkereste Kiss Péter minisztert, Szili Katalint, az Országgyűlés elnökét és Lamperth Mónika belügyminisztert is. A hitközség évente 40-50 temetőt tud saját erőből rendbe tenni, s körülbelül ugyanennyit társadalmi összefogással, az önkormányzatok segítségével. A Mazsihisz évente mindössze 35 millió forint állami támogatást kap az elhagyott temetők helyreállítására.

Az Antwerpenben rendezett Maccabi Európa Játékokon a magyarországi VAC az összesített éremtáblán a negyedik helyet érte el Franciaország, Oroszország és Németország mögött a 4 arany, 1 ezüst és 1 bronzéremmel. A magyar csapat 19 fővel indult karate, futás és tenisz sportágakban a 29 ország 1100 sportolója között. Az 1989-ben Gonda János vezetésével újjáalakult klub tevékenységéről az Erec 2003/8. számában olvasható cikk (7. p.) „A Maccabi Vívó és Atlétikai Club” címmel.

A Budapesti Kamaraszínház Shure stúdiójában bemutatták Martin Sherman „Rose” című monodrámáját az izraeli Ilan Eldad (Lengyel Iván) rendezésében, Vári Éva előadásában.

A József Attila Színházban játszották Horváth Péter „Kilencen, mint a gonoszok” című darabját, amely a 2001. évi vígjátékíró verseny nyertes darabja volt. A darabot Léner Péter rendezte, a főbb szerepeket Sztankay István, Vándor Éva, Bodrogi Gyula és Ulmann Mónika játszották.

A Nemzeti Színház Stúdiószínpadán Horváth Péter – Selmeczi György „A Pesti Szín” címmel a pesti kabaréről készítettek műsort. A rendező: Selmeczi György, a főbb szerepekben Básti Juli, Benedek Miklós, Hernádi Judit, Hollósi Frigyes és Molnár Piroska volt látható.

